

**ČESKÉ VYSOKÉ
UČENÍ TECHNICKÉ
V PRAZE**

**FAKULTA
BIOMEDICÍNSKÉHO
INŽENÝRSTVÍ**

**DIPLOMOVÁ
PRÁCE**

2018

**DALIBOR
NOSÁLEK**

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

**Fakulta biomedicínského inženýrství
Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva**

**Bezpečnost civilního obyvatelstva v průběhu misí NATO ISAF
a Resolute Support na území Afghánistánu**

**Security of Civilian Population During NATO's Missions ISAF
and Resolute Support in Afghanistan**

Diplomová práce

Studijní program: Ochrana obyvatelstva
Studijní obor: Civilní nouzové plánování
Vedoucí práce: Ing. František Štěpánek

Dalibor Nosálek

Kladno, květen 2018

Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2017/2018

Z a d á n í d i p l o m o v é p r á c e

Student: **Bc. Dalibor Nosálek**
Studijní obor: Civilní nouzové plánování
Téma: **Bezpečnost civilního obyvatelstva v průběhu misí NATO ISAF a Resolute Support na území Afghánistánu**
Téma anglicky: Security of Civilian Population During NATO's Missions ISAF and Resolute Support in Afghanistan

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

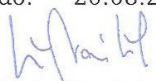
Předmětem diplomové práce bude zpracování analýzy vlivů a dopadů misí NATO ISAF a Resolute Support na bezpečnost civilního obyvatelstva v Afghánistánu. Teoretická část bude zaměřena na základní charakteristiku Afghánistánu s cílem poukázat na provázanost geopolitických, ekonomických a sociálních faktorů. Dále bude analyzována bezpečnostní situace v místě současného konfliktu, včetně rolí jednotlivých aktérů. Autor dále definuje příčiny vzniku obou misí, jejich význam a vliv na bezpečnost civilního obyvatelstva. Současně budou identifikována významná pozitiva a negativa těchto kampaní s následnou predikcí budoucího bezpečnostního vývoje. V úvodu empirické části budou stanoveny specifické výzkumné otázky, které budou následně ověřovány metodou analýzy, dedukce a SWOT analýzy. Realizovaný kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření umožní analyzovat zkušenosti a názory obyvatel Afghánistánu, a to primárně ve vztahu k jejich subjektivní bezpečnosti. Výsledkem navazující komparace dle definovaných kritérií bude analýza úrovně bezpečnosti obyvatelstva v průběhu obou předmětných misí s cílem získat nové praktické přístupy k této aktuální bezpečnostní problematice.

Seznam odborné literatury:

- [1] HYNEK, Nik. EICHLER, Jan a MAJERNÍK, Lubomír. , Konflikt a obnova v Afghánistánu: kontext, prostředí a zájmy. , ed. 1, Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2012, ISBN 978-80-87558-06-5
- [2] MAREK, Jan, Afghánistán, Praha: Libri, 2003, ISBN 80-7277-128-0
- [3] RENO, William, Warlord politics and African states, ed. 1, London: Lynne Rienner Publishers, 1998, ISBN 1-55587-883-0

Vedoucí: Ing. František Štěpánek

Zadání platné do: 20.08.2019

.....
vedoucí katedry / pracoviště

.....
děkan

V Kladně dne 23.10.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem *Bezpečnost civilního obyvatelstva v průběhu misí NATO ISAF a Resolute Support na území Afghánistánu* vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů, které uvádím v seznamu bibliografických odkazů.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

V Kladně dne 01.05.2018

.....
podpis

Poděkování

Touto cestou bych rád poděkoval panu Ing. Františku Štěpánkovi za vedení mé diplomové práce. Slova díky bych rád vyjádřil také npor. Bc. Karlu Böhmovi, který mi byl nápomocen při realizaci kvantitativního výzkumu na území Afghánistánu. V tomto ohledu nelze také opomenout afghánského tlumočnicka Romala Qadiriho za jeho překlad dotazníku do jazyka Darí a jeho následnou asistenci při samotné realizaci dotazníkového šetření.

Abstrakt

Předkládaná diplomová práce se zabývá problematikou bezpečnosti civilního obyvatelstva v průběhu misí NATO ISAF a Resolute Support na území Afghánistánu. Pro takto definovaný rámec práce je nezbytné objektivní objasnění a pochopení vzájemných souvislostí, které se přímo podílejí na formování afghánského konfliktu a jeho dynamice. Proto je koncept práce založen na teoreticko-empirickém pojetí výzkumu v jejich oboustranné návaznosti.

Teoretická část vychází z premisy, že současná afghánská vláda, i přes výraznou podporu mezinárodního společenství, není schopna vést obyvatelstvo ke sjednocení, které by představovalo záruky pro udržení míru a bezpečného prostředí, včetně efektivní postkonfliktní obnovy země. Klíčovým momentem bylo ukončení stabilizační operace ISAF, která měla vytvořit udržitelné bezpečnostní podmínky pro další správu země, která bude ležet pouze v rukou samotných Afghánců. Otázkou však zůstává, do jaké míry je schopna afghánská vláda zajistit bezpečnost svých obyvatel vlastními silami za stále se snižující mezinárodní podpory. Určitou odpovědí může být pohled prostřednictvím nové alianční mise pod názvem Resolute Support.

Empirická část práce naváže na teoretickou realizací kvantitativního výzkumu, jehož výstupem bude rozbor zkušeností a názorů obyvatel Afghánistánu na mise NATO ISAF a Resolute Support, a to primárně v souvislosti s jejich subjektivní bezpečností. Širší pohled na zkoumanou oblast poté nabídne výzkum formou SWOT analýzy. Tato metoda umožní definovat silné a slabé stránky zajištění bezpečnosti civilního obyvatelstva v průběhu obou předmětných misí a současně identifikuje příležitosti a hrozby ve vztahu k vnějšmu prostředí. V závěru empirické části bude provedena komparativní analýza obou misí, která bude na základě předem stanovených srovnávacích ukazatelů analyzovat získaná data ve vztahu k subjektivní a sociální bezpečnosti civilního obyvatelstva.

Vyhodnocení jednotlivých částí práce bude poté společně s generalizací závěrů platných pro zkoumanou oblast interpretováno v rámci závěrečné diskuse, kde budou současně navržena praktická řešení pro zlepšení současného stavu.

Klíčová slova

Bezpečnost; obyvatelstvo; Afghánistán; ISAF; Resolute Support.

Abstract

This diploma thesis deals with the issue of civilian safety during the NATO ISAF and Resolute Support missions in Afghanistan. For this framework of work, it is necessary to clarify and understand the interrelationships directly involved in shaping the Afghan conflict and its dynamics. Therefore, the concept of work is based on the theoretical-empirical concept of research in their mutual relationship.

The theoretical part is based on the premise that the current Afghan government, despite strong support from the international community, is not able to lead the population to unification, which would provide peacekeeping and safe environments, including effective postconflict reconstruction. The key point was the end of the ISAF stabilization operation, which was to create sustainable security conditions for further governance, which would only lie in the hands of Afghans themselves. The question, however, remains to what extent the Afghan government is able to ensure the security of its own people by its own efforts for ever-decreasing international support. A certain answer can be a look through a new alliance mission called Resolute Support.

The empirical part of the thesis will be build on the theoretical part by the realization of quantitative research, the outcome of which will be an analysis of the experiences and opinions of the Afghan people on the NATO ISAF and Resolute Support missions, primarily in connection with their subjective security. A broader view of the area under consideration will be then provided by SWOT analysis. This method will allow to define the strengths and weaknesses of securing the safety of civilian populations during both missions, while identifying opportunities and threats in relation to the external environment. At the conclusion of the empirical part will be carried out a comparative analysis of both missions, which will be on the basis of predetermined comparative indicators to analyze the obtained data in relation to subjective and social security of the civilian population.

The evaluation of the individual parts of the thesis will be then interpreted together with the general conclusions valid for the researched area in the framework of the final discussion, where will be simultaneously propose practical solutions for the improvement of the current status.

Keywords

Security; population; Afghanistan; ISAF; Resolute Support.

Obsah

1	Úvod.....	11
1.1	Motivace a předpokládaný přínos práce.....	13
2	Současný stav.....	16
2.1	Charakteristika Afghánistánu	16
2.1.1	Základní informace	16
2.1.2	Stručná historie Afghánistánu	19
2.1.3	Státní zřízení a politický systém	24
2.1.4	Obyvatelstvo a kulturní specifika.....	28
2.1.5	Provázanost geopolitických, ekonomických a sociálních faktorů	31
2.2	Bezpečnostní situace v Afghánistánu	35
2.2.1	Definice a obecné přístupy k otázkám bezpečnosti a konfliktu.....	35
2.2.2	Aktéři konfliktního prostoru a sféry jejich vlivu.....	40
2.2.3	Civilní obyvatelstvo v místě ozbrojeného konfliktu	58
2.2.4	Aktuální bezpečnostní situace.....	60
2.3	Mise NATO ISAF a Resolute Support	62
2.3.1	Příčiny a průběh misí NATO ISAF a Resolute Support.....	63
2.3.2	Význam misí NATO ISAF a Resolute Support.....	66
2.3.3	Vliv misí NATO ISAF a Resolute Support na bezpečnost obyvatelstva	68
2.3.4	Predikce budoucího vývoje bezpečnostní situace	71
3	Cíl práce a hypotézy.....	76
3.1	Výzkumné otázky a hypotézy	76
4	Metodika	80
4.1	Limity výzkumu	83
5	Výsledky	84
5.1	Dotazníkový výzkum.....	84
5.1.1	Charakteristika zkoumaného vzorku.....	86
5.1.2	Analýza získaných dat.....	90

5.2	SWOT analýza.....	103
5.2.1	Bezpečnost civilního obyvatelstva v průběhu mise NATO ISAF	103
5.2.2	Bezpečnost civilního obyvatelstva v průběhu mise Resolute Support.....	106
5.3	Komparativní analýza.....	108
5.3.1	Kritéria pro komparativní analýzu	109
5.3.2	Komparace získaných dat	110
6	Diskuze.....	118
7	Závěr	131
8	Seznam použitých zkratk	132
9	Seznam použité literatury.....	134
10	Seznam použitých obrázků	143
11	Seznamu použitých tabulek	144
12	Seznam příloh	145

1 ÚVOD

„Islám, stejně jako ostatní posvátná náboženství, má mnoho výkladů. V křesťanství máte jednu církev, která akceptuje potraty, a máte další, která ne. Totéž je v islámu. Když se podíváte na Taliban, jejich islám může být militantní, ale pak se podíváte na Malajsii, na Indonésii, tam militantní nejsou. Na světě je přes jednu a půl miliardy muslimů, nemůžete je házet do jednoho pytle.“

Širin Ebadíová

Afghánistán patří k nejhudším a nejméně vyspělým zemím světa. Především strategická poloha této asijské země vzbuzovala již od své rané historie zájem mnoha vládců, a později byla také primárním důvodem intervence světových mocností. Ani intenzivní válečné konflikty s cizími armádami nevedly k potřebnému sjednocení afghánského lidu, a to zejména díky mocenským ambicím samotných kmenových vůdců, navíc s rozdílným náboženským pohledem v etnicky nehomogenní společnosti. To vše zapříčinilo skutečnost, že Afghánistán je dnes nestabilní zemí, která není schopna zajistit odpovídající životní podmínky a bezpečnost pro své obyvatele, což dokládá množství afghánských běženců mířících do evropských zemí.

Teroristické útoky z 11. září 2001, kdy organizace Al-Káida zaútočila na cíle v USA, byly pro Afghánistán a jeho obyvatele předzvěstí dalšího období neklidu a nejistoty. Odvetné akce vedené Spojenými státy odstartovaly novou etapu vývoje a směřování této země.

Zahraniční angažmá v této blízkovýchodní islámské zemi započalo již v roce 2001 odvetnou ofenzivní misí Enduring Freedom. V závěru téhož roku na tuto misi navázala nová bezpečnostní a asistenční mise s mandátem pro vynucení míru, známá pod zkratkou ISAF. V srpnu 2003 nad touto misí převzalo plně velení NATO, a to na žádost OSN a afghánské vlády. Od počátku působení jednotek NATO na afghánském území se právě počátek roku 2015 stal významným milníkem nejen pro samotný Afghánistán, ale i pro samotnou Severoatlantickou alianci. V první lednový den tohoto roku totiž započala nová mise NATO pod názvem Resolute Support, která trvá dodnes. Každá z těchto misí současně určitým způsobem vymezovala jednotlivé etapy vývoje bezpečnostního prostředí v průběhu afghánského konfliktu. Každý ozbrojený konflikt je také charakterizován negativními

dopady na bezpečnost civilního obyvatelstva. Ne jinak je tomu v případě Afghánistánu, kde se pocit bezpečí stal pro místní obyvatele na dlouhá léta cizím a zatím nedosažitelným pojmem.

Předkládaná diplomová práce bude primárně analyzovat a komparovat úroveň bezpečnosti civilního obyvatelstva v rámci výše uvedených misí NATO ISAF a Resolute Support na území Afghánistánu.

Diplomová práce bude členěna do dvou hlavních částí, a sice do teoretické a na ni navazující praktické části. Obě hlavní části práce budou dále obsahovat jednotlivé kapitoly, podkapitoly a oddíly, které na sebe budou v jednotlivých etapách práce logicky navazovat.

Úvod teoretické části bude zaměřen především na historický vývoj země, státní zřízení, politický systém a také správní členění. Současně zde nesmí absentovat charakteristika obyvatelstva, které se uvnitř muslimské společnosti identifikuje zejména skrze své tradice a specifické kulturní zvyklosti. Závěrem zde bude v obecné rovině interpretován aktuální stav vývoje afghánské problematiky v provázanosti s geopolitickými, ekonomickými a sociálními faktory.

Primárním cílem této části práce bude identifikovat hlavní aktéry současného konfliktu v souvislosti s vývojem bezpečnostní situace a tento pomyslný triangl entit uzavřít problematikou bezpečnosti tamního civilního obyvatelstva. Právě konflikty z druhé poloviny minulého století měly nejvýznamnější vliv na formování současného stavu, a proto zde budou nejdříve definovány jednotlivé přístupy k otázkám bezpečnosti a konfliktu. V závěru této části bude analyzována stávající bezpečnostní situace.

Závěrečná část teoretického poznání se bude podrobně zabývat misemi NATO ISAF a Resolute Support. Obě mise zde budou posuzovány jednotlivě v předem vymezených oblastech. Zejména tato část práce bude představovat stěžejní zdroj informací pro následnou komparativní analýzu. Pro pochopení souvislostí je nezbytné znát důvody, které zapříčinily vznik obou misí a také analyzovat jejich průběh v souladu s vydanými mandáty. Důraz zde bude kladen na vymezení pozitivních a negativních vlivů obou předmětných misí, a to především z hlediska jejich významu pro zajištění bezpečnosti

civilního obyvatelstva. Doposud analyzovaná data poté umožní exkurz pravděpodobného budoucího vývoje bezpečnostní situace v zemi.

V úvodu praktické části budou stanoveny cíle práce, specifické výzkumné otázky a hypotézy, které budou následným výzkumem ověřovány. Významnou roli zde bude mít objasnění metodologie výzkumu včetně definovaných limitů, tak aby bylo patrné, jakým způsobem bude postupně dosaženo stanovených cílů.

Výzkumné otázky a hypotézy budou přímo souviset s realizovaným kvantitativním výzkumem formou dotazníkového šetření, jehož výstupem bude rozbor zkušeností a názorů obyvatel Afghánistánu na mise NATO ISAF a Resolute Support, a to primárně ve vztahu k jejich vlastní bezpečnosti. V souvislosti se získanými výsledky tohoto výzkumu budou pomocí SWOT analýzy definovány silné a slabé stránky zajištění bezpečnosti civilního obyvatelstva v průběhu předmětných misí, a také příležitosti a hrozby ve vztahu k vnějšmu prostředí. Empirická část práce bude zakončena komparativní analýzou obou misí. Kritéria pro komparaci budou zohledňovat jak sociální, tak i subjektivní faktory. Zde budou využita data zjištěná z předchozí jak teoretické, tak i praktické části práce. Autor práce se tedy neomezí pouze na analýzu předem stanovených kritérií v rámci komparace, ale bude posuzovat problematiku v širším kontextu dopadů na bezpečnost civilního obyvatelstva. Na základě zjištěných dat budou v rámci diskuse interpretovány dosažené výsledky a závěry platné pro zkoumanou oblast.

Samotný závěr diplomové práce bude obsahovat shrnutí získaných poznatků a vyhodnocení v souvislosti se stanovenými cíli práce.

1.1 Motivace a předpokládaný přínos práce

Primární motivaci pro zpracování této diplomové práce lze spatřit především v aktuálnosti zvoleného tématu, kdy dnes a denně můžeme pozorovat nekontrolovaný příliv uprchlíků na evropský kontinent. Právě obyvatelé Afghánistánu patří mezi nejčastěji zmiňovanou skupinu běženců navzdory ukončené misi ISAF, která měla stabilizovat bezpečnostní situaci v zemi. Je mnoho organizací, včetně OSN, mapujících vývoj bezpečnostního prostředí v Afghánistánu. Z pohledu autora práce však absentuje obsáhlejší komparativní studie dopadů západní vojenské intervence, které má skrze mise NATO ISAF

a Resolute Support nepopiratelný vliv na bezpečnost samotných obyvatel žijících v tomto konfliktním prostředí.

Zvolené téma práce současně vychází ze subjektivních zkušeností a prožitků autora práce, jako přímého účastníka obou misí, který působil na území Afghánistánu na přelomu let 2012 a 2013 v rámci 10. kontingentu AČR PRT Lógar v misi ISAF a v letech 2016 a 2017 jako součást 7. strážní rotý BAF mise Resolute Support v provincii Parván. Toto více než roční působení v prostředí obou misí předpokládá vznik kvalitní práce obohacené o znalost konfliktního prostředí a specifických podmínek života jeho obyvatel.

Na předkládanou práci nelze nahlížet jako na pouhou sumarizaci dat a jejich následné srovnání. Taková práce by se a priori stala pouhou a do jisté míry omezenou formou interpretace již známých dat a faktů. Výsledkem takové práce by v určitých stěžejních oblastech srovnání mohlo být i zkreslené vnímání předkládaných výsledků výzkumu samotným čtenářem. Je proto nezbytné uvést limitující skutečnosti, které ovlivňovaly výzkum a definovat oblasti samotného výzkumu tak, aby byl smysl práce vnímán s nepopiratelným empirickým přínosem do dané problematiky. Limitujícím faktorům, a to zejména u kvantitativní formy výzkumu, se bude autor práce blíže věnovat v konkrétním bloku praktické části práce.

Pro snazší pochopení výše uvedeného je například nevhodné provádět pouhé srovnání nasazených sil a prostředků v rámci obou misí, kdy je patrné, že obě mise svým charakterem odpovídají různým potřebám. Za mise ISAF bylo určitě nasazeno více příslušníků jednotek NATO než za mise Resolute Support a u příslušníků jednotek ANSF byl tento trend opačný. Nicméně právě tento zdánlivě jednoduchý příklad v sobě skrývá hlubší význam, který si tato práce klade za cíl interpretovat směrem k široké laické, ale i odborné komunitě. Pokud budou zjištěná data správně aplikována ve vztahu k bezpečnosti civilního obyvatelstva v průběhu trvání obou misí, lze například pozorovat rozdíly ve vnímání hrozeb u těchto obyvatel, jejichž bezpečnost byla v průběhu obou misí zajišťována rozdílným počtem příslušníků jednotek NATO i ANSF. Dá se tedy srovnat úroveň zajištění bezpečnosti civilního obyvatelstva během trvání obou misí z pohledu předem definovaných hrozeb a se současným srovnáním podílu na eliminaci těchto hrozeb skrze působení jednotek NATO v rámci operace ISAF oproti efektivitě majoritně působících jednotek ANSF nyní, v průběhu mise Resolute Support. Právě v takovém srovnání vidí autor práce významný přínos, který by do této bezpečnostní problematiky

vnesl nový pohled na vnímání bezpečnosti obyvatel v konfliktním prostředí dvou odlišných misí.

Předkládaná práce může být současně svým zaměřením považována za pilotní studii k této obsáhlé bezpečnostní problematice. Takový výzkum si rovněž zachovává možnost budoucí realizace navazující analýzy, která by s odstupem času vytvořila ucelený obraz dopadů obou misí na bezpečnost civilního obyvatelstva, a to zejména po ukončení stávající mise Resolute Support.

Tato diplomová práce může sloužit nejen jako nevšední pohled na srovnání dvou vojenských kampaní, ale stejně tak i jako zajímavý zdroj empiricky podložených dat pro širokou laickou i odbornou veřejnost.

2 SOUČASNÝ STAV

2.1 Charakteristika Afghánistánu

Charakterizovat Afghánistán je z pohledu obsáhlosti a složitosti problematiky náročné, nicméně nezbytné pro pochopení interakčních vazeb a souvislostí s cílem získat základní orientaci v tématu pro následné zasazení takto získaných poznatků především do kontextu konfliktu a bezpečnosti v navazujících částech práce.

2.1.1 Základní informace

Afghánistán, jehož oficiální název zní Islámská republika Afghánistán, je vnitrozemský stát, který patří k nejchudším a hospodářsky nejzaostalejším zemím na světě. Jeho hlavním městem je od roku 1773 Kábul. Před tímto datem bylo hlavní město Kandahár. Dalšími většími městy, která můžeme na území Afghánistánu nalézt, jsou například Herát, Mazáre Šaríf, Kundúz a Džalálábád.

Jedním z oficiálních jazyků je v Afghánistánu Darí, který je známý také jako Farsi nebo Afghánská perština. Darí je v zemi dominantním obchodním jazykem, je využíván vládou, její správou a hromadnými sdělovacími prostředky. Běžně se užívá především v centrálních, severních a západních oblastech země. Darí mluví přibližně 49 % afghánské populace. Mezi etnika, která hovoří tímto jazykem, patří převážně Tádžikové a Hazarové. Druhým úředním jazykem Afghánistánu je Paštó, člen Indo-iránské jazykové rodiny. Jedná se o starobylý jazyk, který byl zachován především prostřednictvím historických spisů a poezie. Jako druhý oficiální jazyk jej využívá přibližně 37 % populace. Slyšet jej můžeme převážně v městských oblastech, které se nachází v jižních, jihozápadních a východních částech země. I když tímto jazykem mluví různé etnické minority, Paštó je rodný jazyk Paštunů, většinové etnické skupiny. Kromě oficiálních jazyků země uznala vláda Afghánistánu pro jejich regionální význam rovněž dalších pět jazyků: Hazaragi, Uzbekštinu, Turkmenštinu, Balochi a Pashayi. Odhady naznačují, že na celém území Afghánistánu je dalších asi čtyřicet méně používaných jazyků se svými přibližně dvěma sty dialekty. [1]

Oficiální měnou je Afghánský afghání (AFN), který se dále dělí na 100 púlů. Jak uvádí zpravodajský server iDNES.cz, v roce 2002 proběhla v Afghánistánu měnová reforma,

kdy staré bankovky byly nahrazeny novými v poměru 1000 starých za jednu novou. [2] Od počátku roku 2003 se pak platí jen novými bankovkami. V Afghánistánu se také běžně používá americký dolar (USD). Na počátku roku 2017 se pohyboval kurz přibližně 67 AFN za 1 USD.

Celková rozloha Afghánistánu činí 652 230 km² s délkou hranic 5 529 km. Afghánistán hraničí na severozápadě s Turkmenistánem (délka hranice činí 744 km). Dále sdílí severní hranici s Tádžikistánem (1206 km) a Uzbekistánem (137 km) a na severovýchodním výběžku má krátkou hranici s Čínou (76 km). Nejdelší hranice má Afghánistán na východě a jihu s Pákistánem, tzv. Durandova linie (celkem 2430 km). Na západě pak hraničí s Íránem (936 km). [3, str. 3]

Obrázek 1 Afghánistán a jeho sousední státy [4, str. 5]

Největší dominantou země je pohoří Hindúkuš, které se zvedá až do výšky 7485 metrů a pokrývá severní centrální a jihozápadní část země. Dokonce hlavní město Kábul leží v nadmořské výšce 1789 metrů. Polopouštní terén je nejčastěji na jihu, západě a v plochých oblastech země. Tání sněhu a několik málo řek podporují složité a někdy i prastaré zavlažovací systémy, které přivádí vodu k zemědělské půdě v mnoha regionech. [5, str. 5] V Afghánistánu vládne kontinentální klima s velmi drsnými zimami, kde průměrné teploty v zimě klesají na -15°C. Jsou zde velké teplotní rozdíly mezi zimou a létem,

a také mezi dnem i nocí (např. v Kábulu činí průměrná teplota v lednu $-2,6^{\circ}\text{C}$, v červenci $24,7^{\circ}\text{C}$). Průměrné roční srážky činí 303 mm, přičemž většina srážek padá v zimě. Nejméně srážek spadne v jihozápadních oblastech země (50 mm), nejvíce na hranicích s Pákistánem, kam dosahuje jihoasijský letní monzun. V Afghánistánu najdeme velkou část bezodtokových oblastí. Řeky, které pramení ve středních oblastech země, se ztrácejí v pouštích. Velkou část severní hranice země tvoří řeky Amudarja a Pandž. Do povodí Indu pak patří řeka Kábul.

Flóra, která se nachází na území Afghánistánu, je přizpůsobena zdejší nadmořské výšce a podnebí. Najdeme zde tedy především stepní a pouštní rostliny. Lesy se nacházejí jen na malých plochách a to především v severovýchodních horách, ve kterých panují vlhčí podmínky. Blízko Džalálábádu pak můžeme najít díky teplým jižním větrům citroníky, pomerančovníky, datlové palmy, cypřiše nebo oleandry. [6, str. 110-111]

Životní prostředí v Afghánistánu bylo postihnuo léty trvajících válkami a konflikty. Hlavním problémem je nedostatek zdrojů kvalitní pitné vody, který brzdí rozvoj země. Za období bojů došlo k redukci plochy lesů ze 4,5 % území Afghánistánu v 70. letech na současných 1-2 %. [4, str. 9]

Hlavní zdroje obživy afghánského obyvatelstva představuje zemědělství, které generuje jednu třetinu HDP a v tomto sektoru je zaměstnáno okolo 80 % populace. Zemědělství je však velkou měrou ovlivňováno přírodními vlivy, především záplavami a suchem. [3, str. 18] Pěstuje se tu mj. pšenice a kukuřice. Pěstuje se tu ale také opiový mák, z tohoto důvodu Afghánistán patří mezi státy s vysokou produkcí heroinu a hašiše. Dalším zdrojem obživy místního obyvatelstva je pastevectví. Chovu dominují především ovce, kozy, skot a velbloudi. Se zemědělstvím je také úzce spojen rozvoj textilního průmyslu (např. bavlnářství, vlnářství). Moderní průmysl zde téměř neexistuje. [7, str. 346]

Dalšími významnými oblastmi jsou stavebnictví a služby. Stavebnictví tvoří nezanedbatelnou část afghánského průmyslu. Suroviny a materiál jsou z velké části dováženy ze sousedního Pákistánu, což výrazně ovlivňuje finální ceny. Mimo velká města probíhá výstavba převážně z lokálních materiálů (hlína, kámen, atd.). Díky rekonstrukci země vznikla v posledních deseti letech řada firem. Pozitivní vývoj v rámci služeb zaznamenaly telekomunikace, které tvoří skoro 9 % ze služeb. [3, str. 18]

Doprava rovněž zažívá období růstu a tvoří okolo 31 % ze služeb. To je pochopitelně spojené se stahováním spojeneckých vojsk z Afghánistánu, kdy logistické společnosti mají velké množství zakázek. Vzhledem k dlouho trvajícím nepokojům a bojům je silniční síť silně poškozena. Železniční doprava je v Afghánistánu minimální, nicméně se uvažuje o posilování železničního koridoru na severu země, který by měl propojit Afghánistán se sousedními státy. Letecká doprava je v Afghánistánu díky vojenským základnám relativně rozvinutá. Uvažuje se, že z některých základen, kde jsou vybudovány přistávací plochy, budou zřízena po jejich zavření civilní letiště.

Energetika je v Afghánistánu jedním z klíčových témat posledních let. Z celkové populace cca 34 miliónů obyvatel má jen 20 % přístup k elektrické energii, což je nejméně na celém světě. Spotřebu energie v porovnání na jednoho obyvatele měl Afghánistán v roce 2009 25kWh/rok, oproti tomu Indie 520kWh/rok a Německo 6200kWh/rok. Afghánistán není soběstačný ve výrobě elektrické energie. Více než 2/5 dováží z okolních zemí, především z Uzbekistánu. V budoucnu se má dovoz energie realizovat i z Turkmenistánu. [3, str. 19]

Ze světových statistik OSN vyplývá, že v roce 2015 mělo přístup k upraveným zdrojům pitné vody 78,2 % obyvatel v městských aglomeracích a pouze 47 % obyvatel venkova. Dalším významným problémem je využívání kanalizace, kterou mělo v témže roce k dispozici pouhých 45,1 % obyvatel měst a 27 % obyvatel venkova. [8]

2.1.2 Stručná historie Afghánistánu

Na území Afghánistánu se rozkládaly mnohé velké říše minulosti, první vyspělá města se v oblasti objevila už v 3. tisíciletí před naším letopočtem. Později v 6. století před naším letopočtem zemi ovládli Peršané, kteří zemi ovládali po téměř dvě století. Nejstarší a nejbohatší říší byla Baktrie, ležící částečně na území dnešního Afghánistánu. Po tažení řeckého vládce Alexandra Velikého ji ovládali Seleukové, než bylo vyhlášeno Řecko-baktrijské království. V našem letopočtu se na území Afghánistánu rozkládala Kušánská říše, kterou ovládli kolem roku 250 od východu indiští Guptovci a od západu iráňští Sásánovci. Východní části země se na čas staly součástí indické říše, ale od 5. století si je začali podrobovat kočovní Heftalité, které vypudili až v 6. století sásánovští panovníci spolu se středoasijskými Turky. V té době byl Afghánistán buddhistický, což potvrzovaly

i obří sochy Buddhů v Bamjánu, které nechal 12. 3. 2001 zničit mulla Umar. S nástupem islámu se v 7. století stal Afghánistán součástí arabského chalífátu.

Od počátku 13. století pronikali do Afghánistánu mongolští nájezdníci. Roku 1221 vyplnil Čingischán Kábul a Mongolové zemi ovládli a zpustošili. Koncem 14. století vtrhl do Afghánistánu turkomongolský dobyvatel Tímúr a v roce 1370 tam ustavil vlastní říši. Po jeho smrti se jeho říše se střediskem v uzbeckém Samarkandu rozpadla na několik částí, v nichž vládli jednotliví členové jeho dynastie. Za vlády Tímúrovců zaznamenal Afghánistán významný kulturní rozmach.

Na počátku 16. století bylo afghánské území rozděleno mezi tři nejvýznamnější dynastie. Západní oblast kolem Herátu přešla pod panství perské šíitské dynastie Safijovců, a na dvě století se stala součástí Íránu. Východní kraje včetně Kábulu a Kandaháru ovládl v roce 1504 Tímúrovec sultán Zahíruddín Bábur, který později vpadl do Indie a založil tam slavnou říši Velkých Mughalů. Východní a střední Afghánistán patřil k indické říši Velkých Mughalů téměř 250 let. Uzbecké a turkmenské území na severu země kolem Mazáre Šarífu, kde se rozkládala starověká Baktrie, opanovali sunnitští Šajbánovci, uzbečtí chánové, kteří svůj původ odvozovali od Čingischánových potomků a připojili tyto oblasti ke svému Bucharskému chanátu. Pozdější boje mezi sunnitskými Šajbánovci a šíitskými Safijovci skončily porážkou Šajbánovců. Dlouholeté rozdělení afghánského území do tří různých státních celků přineslo zemi obrovské škody a ovlivnilo její vývoj natolik, že výrazné jazykové, kulturní i etnické rozdíly mezi třemi oblastmi jsou v zemi zachovány dodnes.

Kořeny moderního afghánského státu sahají do 18. století. Zakladatelem nového státního celku se stal Ahmad chán Abdalí, který poprvé v dějinách země sjednotil všechny paštúnské kmeny pod ústřední vládou. Po jeho smrti však začalo království upadat a vinou jeho nástupců se v roce 1819 rozpadlo na čtyři knížectví - Kábul, Kandahár, Pešávar a Herát. Snaze kábulského knížete Dósta Muhammada o znovusjednocení Afghánistánu nepřála v té době ani Velká Británie, která na počátku 19. století již dostatečně upevnila své koloniální panství v Indii a nyní zamýšlela využít zaostalý Afghánistán pro svou hospodářskou i vojenskou-politickou expanzi do Střední Asie a do Íránu. [6, str. 7-24]

Důležité události se odehrály v průběhu 19. století, kdy se z Afghánistánu stal nárazníkový stát z důvodu střetů dvou velmocí Ruska a Velké Británie. Tento konflikt vstoupil ve známost pod označením Velká hra (*The Great game*). Země se tak dostala

do popředí zájmu Britů, kteří se začali pokoušet ovládnout Afghánistán ve strachu, že jej získají Rusové. Prostřednictvím přímé i nepřímé konfrontace mezi oběma mocnostmi se tak v průběhu několika dekád rozpoutaly britsko-afghánské války. [9, str. 9-10] Britům se ovšem Afghánistán nepodařilo nikdy zcela ovládnout.

Britsko-afghánské války

Záminkou Britů pro první britsko-afghánskou válku, která probíhala mezi léty 1838 - 1842, se stala návštěva Kábulu ruským vyslancem I. V. Vitkevičem. Po jednoznačné porážce Britů se o obnovení jednoty afghánské říše zasadil Dóst Muhammad, který byl za války v britském zajetí. Po jeho smrti propukly boje o následnictví mezi jeho šestnácti syny. Tyto boje trvaly bezmála pět let a jako vítěz z nich vzešel Šér Ali Chán, kterému se nakonec podařilo upevnit svou moc nad jednotlivými kmeny. Druhá afghánsko-britská válka vedená v letech 1878 až 1880 propukla, když emír Šér Ali navázal těsnější vztahy s carským Ruskem a odmítl přijmout britskou misi v Kábulu. Po převzetí moci v zemi Amánulláhem, který patřil do levicového mladoafghánského hnutí, vyhlásil v roce 1919 s podporou Ruska nezávislost Afghánistánu. Velká Británie samozřejmě tuto nezávislost neuznala a v roce 1919 tak došlo ke třetí britsko-afghánské válce. Boje však netrvaly dlouho. Britové nutně potřebovali síly v Indii, kde se báli povstání, a tak se spor posunul k jednacímu stolu. Amánulláh byl tvrdým vyjednavatelem a v srpnu 1919 Velká Británie uznala nezávislost Afghánistánu. [6, str. 26-37]

Král Amanulláh ukončil izolaci země a započal sblížování Afghánistánu s Ruskem. Díky své příliš radikální reformní politice však musel pod nátlakem opozice v lednu 1929 uprchnout ze země. Téhož roku se po krátké vládě vzbouřenců stal novým vládcem Mohammad Nádír Šáh, a když byl zavražděn, usedl v roce 1933 na trůn jeho syn Záhír Šáh. Vládl až do roku 1973, kdy byl sesazen. Země byla vyhlášena republikou a v čele vlády stál premiér Mohammad Daúd. [6, str. 36-53]

Nástup marxistů

V dubnu 1978 se po převratu moci chopili marxisté z Lidově demokratické strany Afghánistánu (PDPA) vedení Babrakem Karmalem a Nurem Mohammadem Tarákím, kteří zavraždili Daúda a vyhlásili Demokratickou republiku Afghánistán. [10] Strana se ale rozpadla na frakce Khalq a Parcham, což nakonec vedlo k čistkám a vyhnání většiny vůdců

frakce Parcham. V dubnu 1979 byl jmenován premiérem paštunský nacionalista Hafizullah Amin. Když však došlo k bojům uvnitř frakce Khalq, obvinil Amin Tarákího z nezpůsobilosti vést zemi. Po krátkém boji byl Tarákí vyloučen a tajně popraven, takže Amin získal potřebnou kontrolu a stal se dne 16. září 1979 prezidentem. [11, str. 29] Zatímco ve městech byl nový režim do jisté míry vítán, konzervativní venkov se postavil proti němu, zvláště když kmenoví vůdci ztratili svá privilegia a mnozí jejich příslušníci byli milicí zatčeni a popraveni. Vláda od počátku čelila odporu mudžahídů (islámských bojovníků vedoucích džihád), které od roku 1979 na základě strategie americké vlády zadržovat komunismus začali tajně financovat a cvičit za pomoci pákistánské tajné služby ISI. [10]

Sovětská invaze

Operace označovaná jako „Bouře 333“ začala 27. prosince 1979. Sovětská vojska provedla státní převrat, oficiálně se však jednalo o „internacionální pomoc“ Afghánské demokratické republice. Amin byl během útoku na prezidentský palác zabit a budoucí afghánský prezident Babrak Karmal dorazil 28. prosince do Kábulu. Stejného rána oznámil kábulský rozhlas v ruštině, že Amin byl odsouzen jako nepřítel lidu a popraven. [12, str. 86] Sověti sice rychle dosáhli Kábulu a dalších měst, ani oni si však nedokázali poradit s mudžáhidy podporovanými i zahraničními bojovníky, mezi nimiž se objevil také Usáma bin Ládín. [10] Všeobecný odpor proti invazi začal být postupně stmelujícím prvkem k překonání etnické, kmenové a zeměpisné bariéry a současně posiloval roli islámu jako sjednocující ideologie. [12, str. 102] Sedm hlavních opozičních skupin, disponujících základnami na pákistánském a íránském území a dlouhodobě operujících s podporou etnický či věroučně spřízněného obyvatelstva na důvěrně známém teritoriu afghánského území, se od roku 1980 mohlo opírat nejen o vlastní příjmy plynoucí z rozličných zdrojů, ale i o hmotnou podporu USA. [13, str. 66]

Po dlouhých rozhovorech došlo 14. dubna 1988 v Ženevě k uzavření dohody mezi Afghánistánem a Islámskou republikou Pákistán o stažení sovětských vojsk a o ukončení války. Mezinárodními garanty smlouvy se staly Sovětský svaz a USA. V květnu téhož roku začalo stahování 115 000 sovětských vojáků, které bylo ukončeno v únoru 1989. [13, str. 68] Mudžáhidové ale pokračovali v boji, dokud 18. února 1992 nesvrhli Aminova nástupce Mohammeda Nadžibuláha. [10] S porážkou komunistického režimu v Afghánistánu by se mohlo zdát, že skupiny mudžahídů budou dostatečně zodpovědné

ve snaze spojit se a zajistit obnovu a rekonstrukci země. To se však nestalo a nejuživnější skupiny mudžáhidů mezi sebou začali zápasit o moc. OSN se nepodařilo zprostředkovat příměří a Afghánistán byl ponechán v pokračujícím sváru a utrpení. [14, str. 131]

Vláda Tálibánu

V roce 1994 se objevila nová a rychle rostoucí síla v podobě Tálibánu vedeného mullou Umarem (Mullah Muhammad Omar, pozn. autora) z Kandaháru. Ten využil touhy obyvatel po ukončení krvavých válek a pokusil se sjednotit Afghánistán na základě islámu. Na konci roku 1994 ovládl Kandahár a zahájil postup na sever. Kábul ovládl Tálibán 26. září 1996. V té době už působil v zemi Usáma bin Ládín. V roce 1997 vyhlásil Islámský emirát Afghánistán, který se rozkládal na většině území kromě severu, jenž zůstal pod kontrolou Severní aliance tvořená Dostúmovými Uzbeky a Masúdovými Tádžiky, premiérem byl opět Hekmatjár. V zemi bylo uplatněno islámské práva šaría včetně poprav, kamenování a bičování. Zakázána byla televize, film i hudba stejně jako sport. Ženy musely chodit zcela zahalené. [10]

Americká invaze

Letecké útoky Spojených států začaly 7. října 2001. Do konce měsíce začaly polovojskové jednotky CIA a Speciální síly spolupracovat se Severní aliancí a spřátelenými paštunskými kmeny na jihu. Operace Trvalá svoboda měla dvě fáze. První - od října 2001 do března 2002 - byla příkladem konvenčního boje, zatímco druhá příkladem protipovstaleckého boje. Tálibán byl poražen, ale Usáma bin Ládín a mnoho velitelů a bojovníků al-Káidy, včetně Mully Omara a dalších vysokých představitelů Tálibánu, našli bezpečné útočiště v Pákistánu a jiných blízkých zemích. Pro mnoho radikálů se staly Spojené státy a jeho spojenci západními okupanty islámského území. S pomocí mezinárodního společenství svolaly Spojené národy konferenci, která se uskutečnila v německém Bonnu. K několikadenní účasti na konferenci, která měla zahájit proces vytvoření nové afghánské vlády, nebyl přizván žádný představitel umírněného křídla Tálibánu. Afghánští představitelé vytvořili prozatímní vládu a Hamíd Karzái byl jmenován prezidentem. Rada bezpečnosti OSN uznala legitimitu vlády a shodně, každý rok od bonnské konference, obnovovala mandát mise ISAF [5, str. 46-50], která byla touto Radou dne 20. prosince 2001 zřízena a později v roce 2003 přešla pod velení Severoatlantické aliance.

Karzái, který měl silné vazby na krále i dobré vztahy se západem, svůj post obhájil na konci roku 2004 v prezidentských volbách. Stabilizovat a obnovit Afghánistán se však nepodařilo, protože moc vlády nesahala příliš daleko za Kábul a mnoho ze zahraniční pomoci bylo rozkradeno.

Američané se sice dál snažili dopadnout špičky al-Káidy, ale jejich prioritou byla v té době válka v Iráku. Toho využil Tálibán, který od poloviny první dekády nového milénia posiloval, už v roce 2006 ovládal dva okresy v provincii Hílmánd a jím ovládané území se neustále rozšiřovalo. Situaci v zemi navíc komplikovala politická krize, která se vyostřila v druhé polovině roku 2009, kdy se konaly prezidentské volby. V nich Hámíd Karzái obhájil svůj post, ovšem volby provázely gigantické podvody a Karzái nechal zablokovat i konání druhého kola. [10]

Po prezidentských volbách v roce 2014 byl jako vítěz těchto voleb uznán bývalý afghánský ministr financí a úředník Světové banky Ashraf Ghani Ahmadzai, jehož jmenování se uskutečnilo dne 29. září 2014 během slavnostního aktu v Kábulu. Jeho aristokratický způsob chování a dlouhotrvající vyhnanství na Západě utvářejí z Ghaniho u mnoha Afghánců obraz vůdce mimo kontakt s nepříjemnou situací občanů. Jeho krátké působení na postu ministra financí a univerzitního kancléře také sklízí kritiku s dojmem někoho, kdo není schopen dokončit práci. [15]

Rok 2014 je také spojen s mnohaletým působením jednotek NATO v rámci mise ISAF, která byla 31. prosince 2014 oficiálně ukončena. Na tuto misi navázala od 1. ledna 2015 nová mise pod názvem Resolute Support, která trvá dodnes. Jak již název napovídá, primární úkol nového angažmá sil NATO v Afghánistánu nyní spočívá výhradně ve výcviku, pomoci a poradenství ANSF a bezpečnostním institucím tak, aby co nejdříve mohly plně zajistit bezpečnost země.

2.1.3 Státní zřízení a politický systém

Současný Afghánistán je islámskou republikou, která je členěna do 34 správních provincií. Jednotlivé provincie včetně správních středisek lze spatřit níže, na obrázku 2.

Hlavou státu je prezident Ashraf Ghani Ahmadzai, který ve funkci vystřídal Hámída Karzáiho. Ghani vede úřad od 29. září 2014. [3, str. 2]

Obrázek 2 Afghánské provincie a jejich správní střediska ^[16]

Prezident má k dispozici dva viceprezidenty, prvního a druhého. Prezident je zvolen, pokud získá více než 50% hlasů skrze svobodné, všeobecné, tajné a přímé hlasování. Pokud se žádnému z kandidátů nepodaří získat více než 50 % hlasů v prvním kole, musí být do dvou týdnů uskutečněny následné volby. Tohoto kola se účastní pouze dva kandidáti s nejvyšším počtem hlasů. V následných volbách bude kandidát, který získá většinu hlasů, zvolen jako prezident. Volby na post prezidenta se konají pod dohledem nezávislé komise dohlížející na průběh voleb.

Prezident určuje se souhlasem Národního shromáždění základní politiku státu a je vrchním velitelem ozbrojených sil. Jmenuje ministry, nejvyššího státního zástupce, ředitele Centrální banky, ředitele Ředitelství pro národní bezpečnost a se souhlasem Sněmovny lidu prezidenta afghánského Červeného půlměsíce a přijímá jejich propuštění a rezignace. Se souhlasem Sněmovny lidu také jmenuje předsedu a členy Nejvyššího soudu. Dále může vyhlásit referendum o významných národních, politických, sociálních a ekonomických otázkách.

Vláda se skládá z ministrů, kteří pracují pod předsednictvím prezidenta. Ministři jsou jmenováni prezidentem a musí být schváleni Národním shromážděním. Ministři jsou při plnění konkrétních povinností zodpovědní prezidentovi a Sněmovně lidu. [17]

Mezi členy vlády se řadí i předseda Nejvyššího soudu Abdul Rashed Rashid. Afghánská vláda spravuje celkem 25 ministerstev. [3, str. 2-3]

Parlament neboli Národní shromáždění jako nejvyšší legislativní orgán je projevem vůle svých obyvatel a reprezentuje celý národ. Národní shromáždění se skládá ze dvou komor: dolní komora neboli Sněmovna lidu (Wolesi Jirga) a horní komora neboli Sněmovna starších (Meshrano Jirga) se sto dvěma členy, z nichž dvě třetiny jsou voleny v provinciích na čtyřleté funkční období, a zbývající třetinu nominuje prezident na pět let. Členové Sněmovny lidu jsou voleni občany prostřednictvím svobodných, obecných, tajných a přímých voleb. Počet členů Sněmovny lidu je úměrný počtu obyvatel každého regionu, nesmí však být větší než dvě stě padesát a jejich funkční období je pětileté. Ve volbách by měla být přijata právní opatření tak, aby volební systém poskytoval obecné a spravedlivé zastoupení všech občanů země a současně by měly být zvoleny alespoň dvě ženy z každé provincie. Nikdo se nemůže stát členem obou komor současně. Mezi pravomoci Národního shromáždění patří ratifikace, změna, nebo zrušení zákonů či legislativních vyhlášek. Schvaluje státní rozpočet a vydává povolení k získávání a poskytování půjček. Také může vytvářet a upravovat správní jednotky. Ratifikuje mezinárodní smlouvy a dohody, či ruší členství Afghánistánu v nich.

Loya Jirga představuje vrcholné shromáždění členů Národního shromáždění a předsedů provinčních a okresních rad. Ministři, členové justice a Nejvyššího soudu, se mohou účastnit zasedání bez hlasovacího práva. Loya Jirga je svolána v situacích, kdy je potřeba přijmout rozhodnutí v otázkách nezávislosti, suverenity, územní celistvosti a nejvyšších zájmů země. Členové shromáždění mohou také měnit ustanovení Ústavy a v souladu s ústavou stíhat prezidenta. Rozhodnutí Loya Jirgy jsou přijímána většinou přítomných členů s výjimkou případů, které jsou výslovně uvedeny v Ústavě.

Správa Afghánistánu vychází z ústřední správy a místní správy. Ústřední správa je rozdělena do několika správních oblastí, z nichž každá má v čele ministra. Místní správní jednotkou je provincie a v jejím čele stojí guvernér. Počet, území, části, struktura a související správní orgány provincií jsou upraveny zákonem na základě počtu obyvatel, sociálních a ekonomických podmínek a zeměpisné polohy. V každé provincii je vytvořena provinční rada, která při výkonu svých povinností spolupracuje s provinční správou. Členové provinční rady jsou voleni v poměru k populaci, která je volí svobodným, přímým a tajným hlasováním ve všeobecných provinčních volbách na dobu čtyř let. Provinční rada

volí jednoho ze svých členů předsedou. Provinční rada se podílí na zajišťování rozvoje celého státu, zlepšování svých záležitostí a radí se o důležitých otázkách, které spadají do oblasti provincie. Lidé mají možnost se aktivně zapojit do místní správy, která zřizuje rady v okresech a obcích. Členové těchto rad jsou voleni místními lidmi prostřednictvím svobodných, obecných, tajných a přímých voleb na dobu tří let. Obce, které spravují místní záležitosti, volí svého starostu a členy místních zastupitelstev v přímých volbách. [17]

Mimo hierarchii oficiálně deklarované správy však na mnoha místech Afghánistánu působí místní vůdci, velitelé či jiné lokální autority. Tyto autority reálně rozhodují o situaci na velké části diferenciované země. Jejich působení a vliv na ovládaném území vede k momentální stabilizaci či destabilizaci určité části Afghánistánu. Současně je potřeba počítat i s tradičním kmenovým a klanovým rozdělením a místními tradicemi.

Křehká bezpečnostní situace a hrozby povstalců, kteří chtějí svrhnout nebo kontrolovat vládu, jsou v některých částech země stále velmi přítomné. Kromě bezpečnostních hrozeb však vláda čelí i novým hrozbám, které souvisejí s obchodem s narkotiky a organizovaným zločinem, který se stále brání stabilizaci a destabilizuje proces postkonfliktní obnovy země.

Justice je složena z Nejvyššího soudu (Stera Mahkama), vrchních soudů a odvolacích soudů. Nejvyšší soud se skládá z devíti členů, kteří jsou jmenováni prezidentem na dobu deseti let se souhlasem Sněmovny lidu. [17]

Kromě oficiálního soudního systému však na mnoha místech země existují tzv. lidové soudy, které organizují radikálové z hnutí Tálibán, a jejich obliba u části místních obyvatel stále roste. Jejich zastánci argumentují tím, že oproti centrálnímu systému, který je podle jejich vyjádření drahý a zkorumpovaný, je alternativa lidových soudů levná, účinná a s okamžitým dopadem. Trestem u takového soudu může být za menší přečiny pokuta, ostříhání vlasů či veřejné bičování. Tálibán se tímto způsobem snaží opětovně začlenit zpět do struktur afghánské společnosti. Radikálové za soudní procesy vybírají poplatky, které pro ně představují relativně snadný zdroj příjmů. [18]

Nutno dodat, že obdobné soudy neorganizuje pouze Tálibán. Alternativní formy státem uznaných soudů se odehrávají i skrze lokální autority. Tyto autority tak jednájí na základě tradičního islámského práva či z osobních nebo mocenských pohnutek. Děje se tak převážně v odlehlých částech země, kde je vliv centrálního právního systému minimální

nebo prakticky žádný. Tradiční afghánskou odplatou je i msta, která se skrze různé formy uplatňuje na všech úrovních společnosti.

2.1.4 Obyvatelstvo a kulturní specifika

Počet obyvatel žijících na území Afghánistánu se podle dostupných dat z července 2016 odhaduje na 33 325 025 osob a ve světovém žebříčku tak zaujímá 41. místo. Počet obyvatel hlavního města Kábul se podle posledních odhadů z roku 2015 pohybuje kolem 4 635 000 obyvatel. Populace je mladá s vyváženou genderovou segmentací. Nejpočetnější skupinou jsou děti mladší 15-ti let, které tvoří přibližně 44,03 % celkové populace. Relativně vysoké tempo růstu obyvatelstva (2,34 %) zpomaluje jedna z nejvyšší míry kojenecké a dětské úmrtnosti na světě. Průměrná délka života je 51,3 let. Méně než 27 % Afghánců žije v městských oblastech. Venkovské oblasti země patří k nejméně rozvinutým na světě. Celková gramotnost udávaná u obyvatel nad 15 let věku, kteří umějí číst a psát, se pohybuje kolem 38,2 %, z toho 52 % tvoří muži a 24,2 % ženy. [19] Podle Indexu lidského rozvoje (UN Human Development Index), který měří zdraví, vzdělání a ekonomický život národa, je Afghánistán v tomto ohledu opakovaně zařazován do spodní desítky zemí světa. [5, str. 7]

Afghánistán je zemí mnoha národů. Neexistuje jednotný afghánský národ a s ním spojený afghánský jazyk. Existuje pouze Afghánistán, se kterým se většina Afghánců identifikuje na prvním místě, především ve vztahu k vnějšímu světu. [20, str. 8]

Z pohledu náboženství, kterému dominuje tradiční islám, tvoří muslimové 99,7 % celkové afghánské společnosti. Sunnitští muslimové pak představují přibližně 84,7 až 89,7% a šiité 10 až 15 % obyvatelstva. Zbylé necelé jedno procento (0,3 %) obyvatelstva jsou převážně hinduisté a další minoritní náboženské skupiny. [19] Jak uvádí Collins, po většinu moderní doby, až na období vlády Tálíbanu, nebyl mezi sunnity a šiity patrný takový rozkol, jako tomu bylo v případě Iráku. [5, str. 8]

Afghánská společnost je silně věřící a náboženským předpisům a tradicím se podřizuje každodenní život. Rozhodování a vůbec smýšlení obyvatel Afghánistánu je ovlivněno islámem, monoteistickým náboženstvím, ke kterému se hlásí drtivá většina Afghánců (jak již bylo uvedeno výše). Jediným bohem pro muslimy je Alláh a za posla božího je považován prorok Muhammad, který žil mezi léty 570 - 632. Posvátnou knihou islámu

je Korán o 114 kapitolách (súrách) obsahujících výklad dogmat tohoto náboženství. Každá súra se poté dělí na různý počet veršů (ájat). Korán ještě doplňují ústní podání o činech a výrociích proroka Muhammada (sunna).

Islám určuje pět základních povinností, které musí každý muslim dodržovat. První povinnost šaháda je víra v jednoho boha. Druhou povinností je namáz, tedy povinnost modlit se pětkrát denně. Třetí pravidlo saum vybízí k dodržování půstu v postním měsíci ramazánu. Čtvrté pravidlo zakát nařizuje placení náboženské daně a konečně podle pátého pravidla hadždž má alespoň jednou za život každý muslim vykonat pouť do Mekky, kde kázal posel Muhammad. Korán ukládá samozřejmě i další povinnosti, např. džihád neboli boj proti nevěřícím, zákaz pití alkoholu a dalších opojných látek, zákaz krádeže, cizoložství, lichvy. [6, str. 93-94]

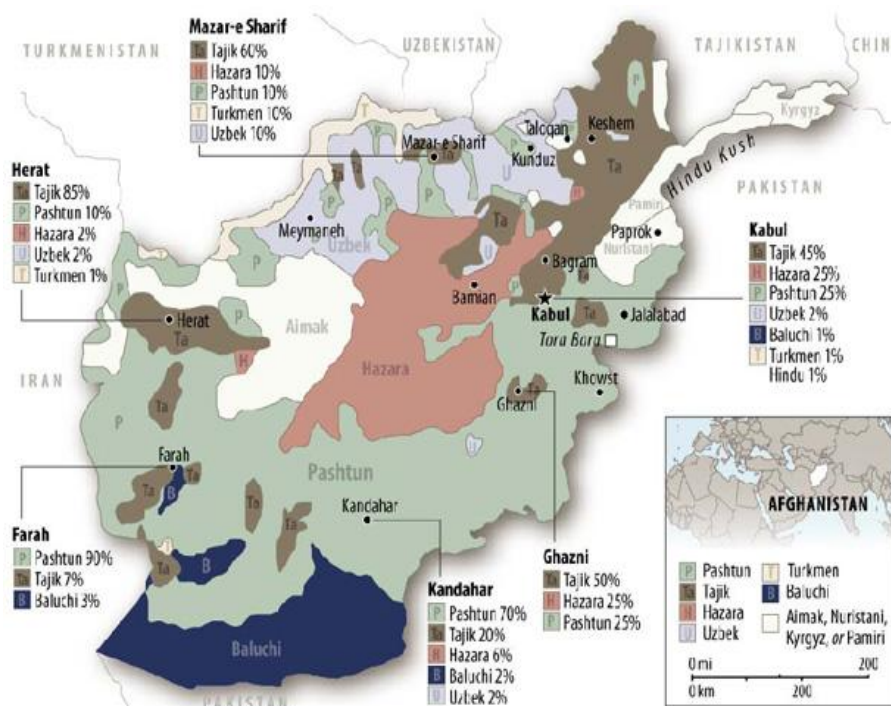
Klíčovým faktorem pro stabilitu země a jeho institucí zůstává delikátní otázka rovnováhy mezi jednotlivými etnickými skupinami. Jak uvádí Horák, právě rozpolcenost identity se stala jedním z nejvýznamnějších zdrojů celého afghánského konfliktu. [20, str. 8]

Paštunové představují nejpočetnější etnickou skupinu v Afghánistánu (44 %). Afghánští Paštuni mohou tvořit více než 400 kmenů a klanů, a to i přesto, že válka, uprchlíci a Tálibán výrazně oslabili sílu kmenových a klanových vůdců. Většina paštunské populace žije ve východních a jižních částech země, ale jejich zastoupení lze nalézt i na severu. [5, str. 7] Paštuni mají vlastní právní a etický kodex tzv. paštunváli, jež nese celou řadu prvků pastevecké společnosti, např. povinnost přijetí a ochrany hosta, založenou na očekávání vzájemné pomoci, ale také pomstu v případě vnějšího napadení nebo ohrožení. Paštuni žijí v kmenových společenstvích. Na jihu Afghánistánu (Kandahár, Herát, Farah) je to společenství Abdalí/Durrání a na východě (Nangarhár, Paktíja) pak kmenové společenství Ghilzají. Obě nejvýznamnější společenství, která se dále člení na jednotlivé klany a rody, mezi sebou již tradičně uzavírají koalice nebo spolu naopak soupeří, což se ukázalo i v době občanské války. [20, str. 9] V současnosti jsou tradičně dominantní Paštuni dlouhodobě frustrováni ztrátou svých pozic, což je způsobeno zejména netradičně vysokým zastoupením Tádžiků a Uzbeků, které bylo zavedeno jako prostředek k posílení stability. V tuto chvíli nelze očekávat, že by Paštuni dosáhli dominance, kterou měli např. za vlády Tálibánu, protože početně netvoří ani nadpoloviční většinu. [3, str. 3]

Tádžikové jsou druhou největší skupinou (25 %). Nezakládají kmenová společenství a tvoří převládající část obyvatel Kábulu, Mazar-i-Sharif a Herátu. Většina mimoměstských Tádžiků je rozmístěna po celé severovýchodní části země, včetně slavného Panjshir Valley. Zatímco většina současných Tádžiků jsou zemědělci, v minulosti byli základem obchodní komunity, úředníci a vzdělaní duchovní. Mnozí analytici se domnívají, že Tádžické oddíly, které spadaly pod velitele Ahmada Šáha Masúda, byli nejefektivnějšími bojovníky v protisovětské válce a jako jádro Severní aliance dobyli na podzim roku 2001 Kábul.

Hazárové jsou další početnou skupinou (19 %) žijící převážně v centrální náhorní plošině a na severu země. Mnozí z nich mají výrazné mongoloidní rysy. Vzhledem k jejich vzhledu a skutečnosti, že většina Hazárů jsou šíitskými muslimy, bylo s nimi často špatně zacházeno a za vlády Tálibánu byli opakovaně týráni.

Turecky mluvící Uzbeki a Turkmeni (8 %) tvoří další významnou část afghánského obyvatelstva. Když bolševici převzali všechny republiky tehdejšího Sovětského svazu, mnoho uzbekých a turkmenských rodin se ve 20. století odstěhovalo z jejich původních domovin ve Střední Asii. Uzbeki a Turkmeni jsou známí výrobou koberců a chovem karakulských ovcí. Zbylá část afghánské populace pochází z malých menšin, jako například Balúčové, Núristánci, Ajmakové a další. [5, str. 7-8]

Obrázek 3 Etnické rozložení afghánské společnosti [21]

I přes porážku Tálibánu je na mnoha místech Afghánistánu dodržována přísná tradiční forma islámského práva, a proto se do země nedoporučuje vyvážet alkohol, drogy, publikace (včetně novin a časopisů) zobrazující neislámské náboženské a lidské tělesné motivy, hudební nahrávky a videokazety.

Afghánci jsou citliví na dodržování tradičního oblékání, hlavně u žen na veřejnosti. Pro ženy je nutné volné svrchní oblečení, které zakrývá šíji, boky a ruce po zápěstí a šátek, což platí bez výjimky pro všechny ženy i pro cizí státní příslušnice. Nejsou dovoleny krátké sukně, délka sukni musí být pod kotníky. Muži musí mít zahalenou horní část těla a není jim dovoleno chodit v krátkých kalhotách, rovněž krátký rukáv není doporučován.

Afghánci kladou vysoké nároky na zdvořilé vystupování. Ve srovnání se západními normami je společenský hovor v daleko větší míře prokládán často značně nadsazenými zdvořilostními frázemi obsahujícími chválu a uznání partnerovi. Nesouhlas či nelibost bývají naopak vyjadřovány jen opatrně a často pouhým mlčením. Veřejné projevy emocí (rozčilení nebo zvýšení hlasu) jsou Afghánci hodnoceny jako nedostatek důstojnosti a sebeovládání. Nabídku služby, daru, často i běžného pohostinství je normální nejprve „skromně“ odmítat a přijmout teprve na naléhání nabízejícího, protože teprve opakované odmítnutí je obvykle bráno jako vážně míněné. Čas nemá pro Afghánce zvláštní důležitost. Na přesné dodržování termínů, plnění dohod nebo časů schůzek se nelze spoléhat. V průběhu jednání je třeba zachovávat trpělivost, není třeba se nechat odradit dílčím neúspěchem, důležité je udržování stálého kontaktu s partnerem. Je nutno mít na paměti, že Afghánci dávají přednost osobnímu jednání před korespondencí, často i kvůli nižší míře gramotnosti. [3, str. 41]

2.1.5 Provázanost geopolitických, ekonomických a sociálních faktorů

Analýzou výše uvedených základních informací zde budou generalizovány závěry, které zobecní a současně interpretují aktuální stav afghánské problematiky, a to zejména v souvislostech geopolitických, ekonomických a sociálních. Právě tyto ukazatele se podle autora práce nejvíce podílely a stále podílí na formování Afghánistánu a její společnosti. Cílem bude získat obecný a platný přehled o problematice, která se nedá uchopit pouze jednostranným omezeným exkurzem, ale právě naopak je zapotřebí ji vnímat v mnoha odlišných souvislostech a s komplexním přístupem k řešení. Takto získané obecné závěry lze poté v následující části práce aplikovat do kontextu bezpečnosti a konfliktu.

Současný kritický stav Afghánistánu lze historicky přičíst slabé státní struktuře a neschopnosti sjednotit etnicky fragmentované obyvatelstvo v jednotlivých regionech země, která se navíc nachází ve složitém terénním reliéfu s většinou neúrodnými oblastmi. Chudobu země ještě více prohlubovala ekonomická závislost na zahraničních investicích, které se často ztrácely v korupčním prostředí byrokratického aparátu. Tyto skutečnosti vedly k prohloubení závislosti Afghánistánu na zahraničí, což se zpětně odrazilo i na vnitřní situaci v zemi. Z historického pohledu je však Afghánistán zemí, jejíž zejména výhodná geografická poloha se stala primárním důvodem zájmu mnoha vládců a později také světových mocností v bojích o sféry vlastního vlivu. Poslední intervence vedená Spojenými státy se však uskutečnila jako akt sebeobranu a v duchu boje proti terorismu. Naděje na začátek normálního života spojeného s rychlou obnovou a ekonomickým vzestupem země se v prvních letech zahraniční vojenské přítomnosti v zemi promítla i do výrazného vzestupu společenských aktivit a společenského života vůbec. Tam, kde Tálibán ztratil svůj vliv, bylo velmi rychle upuštěno od radikální formy islámu a na volných plochách mezi kaláty započala jakkoli úsměvná chlapecká klání v kopané a dívkám přestala být upírána práva na vzdělání. Tyto a mnohé další aktivity společenského života jako by evokovaly nový začátek bezproblémové obnovy země pod záštitou demokraticky zvolené vlády v Kábulu. Pozadí tohoto optimistického vývoje a nového směřování Afghánistánu však nejsou tolik žádanou realitou, která by odpovídala skutečnému stavu, ale pouhou iluzí, které nemůže věřit snad ani sama vládní či západní propaganda. Odlišné představy nové vládnoucí garnitury, silné tradice, slabá ekonomika a velmi výrazné rozdělení země s pozůstatky stereotypů a lží, které prohlubovaly nevraživost mezi jednotlivými etnickými a sociálními skupinami Afghánistánu, to vše přispělo k výraznému zaostávání za očekávanými místní populací i mezinárodního společenství. Nová afghánská Ústava dala legitimitu pro vytvoření demokraticky voleného parlamentu, jehož paradoxně multietnicky vyvážené složení brání vzniku jakékoli potřebné parlamentní většiny. Hlasování v parlamentu se tak stává spíše záležitostí vytvořených koalic s nutností spolupráce s politickými oponenty, kteří tak mohou získávat cenné ústupky pro své zájmy. Posílení parlamentní moci na úkor prezidentské by tak mohlo ještě více destabilizovat současnou křehkou situaci v zemi. Je nezbytné si uvědomit, že proces politické stabilizace v podmínkách Afghánistánu nelze uspěchat vnějšími tlaky mezinárodního společenství ani místní populací, která vnímá již tak slabou vládu jako zkorumpovanou a neschopnou efektivně prosazovat zájmy voličů. Západní prvky demokracie v afghánském zkorumpovaném a klanovém prostředí pouze potvrzují současnou neefektivnost procesu

demokratizace Afghánistánu a protivníkům režimu dávají do rukou mocnou agitační zbraň proti proklamované centrální vládě. Dobře míněné reformy jsou schvalovány ve zdlouhavých procesech a aplikovány příliš pomalu na to, aby je většina lidí dokázala pocítit v reálně dohledné době. Je na místě si také přiznat, že jakkoli byla vláda Tálibánu radikální a represivní, jako snad jediná v novodobé historii dokázala ovládnout a sjednotit dlouholetými boji rozdělenou zemi, i když s využitím vojenské moci a s výraznou zahraniční podporou muslimských zemí.

Nedostatečná kontrola vlády nad ekonomikou spolu s dědictvím roztržičnosti země potom vytváří ideální prostředí pro korupci, která má systémový charakter a zahrnuje prakticky všechny aspekty života Afghánistánu. V souvislosti s neefektivním bojem proti korupci sílí kriminalita, kterou jsou na mnoha místech schopni zvládnout spíše lokální velitelé, ale nikoliv vláda, což opět podkopává autoritu centrální moci a posiluje vliv lokálních autorit, včetně jejich podílu na místní ekonomice.

Z ekonomického pohledu jsou mezinárodní investiční projekty řešeny v mnoha ohledech nekonceptně a mnohdy pokrývají pouze vybraná území a preferované ekonomické sféry. Nutno dodat, že bez zahraniční ekonomické pomoci není možné situaci v Afghánistánu stabilizovat. Afghánistán nemá dostatek vlastních zdrojů k financování investic a už vůbec ne k financování dlouhodobých investic, jakými jsou investice do infrastruktury nebo systémů zajišťujících lepší životní úroveň obyvatelstva. V těchto investičních projektech přichází pomoc ze zahraničí ve spolupráci s afghánskou vládou. Primárně se jedná o tzv. donorské státy, které poskytují poradenství, dary, půjčky a zajišťují investice v rámci zahraniční rozvojové spolupráce. Donorská komunita v Afghánistánu je velice početná. Mezi aktuálně největší donory patří USA, Indie, Japonsko, Evropská unie i její jednotlivé členské státy (především Velká Británie, Itálie, Francie, Německo, Švédsko či Nizozemsko). Významnou část vnější pomoci Afghánistánu tvoří humanitární pomoc, zejména pokud jde o odstraňování následků sucha, živelních katastrof či bezpečnostních incidentů. [22] Kromě těchto států se na pomoc rozvojovým zemím zaměřuje také OSN a její instituce. V oblasti podpory udržitelného ekonomického růstu pomáhá především Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (IBRD) a Mezinárodní asociace pro rozvoj (IDA), které patří do Skupiny Světové banky (WB). Organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO) je hlavním orgánem OSN pro otázky rozvoje zemědělských oblastí a stojí v čele mezinárodního úsilí při rozvoji venkovských oblastí a při řešení problému chudoby a hladu ve světě. Dalšími významnými institucemi OSN jsou Mezinárodní organizace práce (ILO),

kteřá se zaměřuje na kvalifikaci pracovní síly a správné prosazování sociální spravedlnosti a mezinárodně uznávaných pracovních práv a Organizace pro průmyslový rozvoj (UNIDO), kteřá se zabývá otázkami spojenými s výstavbou průmyslu.

Mnohá zahraniční pomoc konkrétních dárcovských států však vzbuzuje spíše nedůvěru v otázce, do jaké míry je zájem pomoci skutečný a nezištný na úkor svých vlastních ekonomických zájmů. V konkrétní podobě se pak může jednat o naleziště některých významných surovin, které si již nyní rozebírají zahraniční korporace a nadnárodní podniky. Významným problémem je produkce opia, kteřá stále představuje základní řešení nezaměstnanosti a zejména chudoby v řadě oblastí. S drogovým obchodem je současně propojena značná část zkorumpované státní správy a produkci opia podporují protivládní skupiny včetně představitelů hnutí Tálibán. Vláda není schopná najít mechanismus, jak přeorientovat domácí zemědělce z výhodného pěstování máku na jiné zemědělské plodiny. Programy na snižování produkce narkotik ze strany vlády i mezinárodních organizací nejsou promyšlené a sledují především okamžitý efekt.

To vše se navíc odehrává v kulturním prostředí, které je nutné ve všech oblastech konání zohlednit se současnou analýzou dynamicky se měnící situací v mnoha oblastech země. Zohlednění specifického kulturního prostředí bude mít i nadále zásadní vliv na efektivitu úspěchu či neúspěchu jakýchkoli vnějších zásahů do tradiční afghánské společnosti. K vyvolání konfliktu přitom může vést i nesprávně pochopené konkrétní gesto, vyjádření či jinak nevhodné chování jedince či skupiny jak ze strany Afghánců, tak ze strany cizinců. Takové situace mohou snadno vyvolat konflikt, který může eskalovat z roviny osobní na úroveň celospolečenského odsouzení doprovázeného častým násilím. Takového činu jsme mohly být nedávno svědky v případě pálení Koránu jednotlivci z mnoha částí muslimy frustrované západní společnosti, včetně individuálních případů z Čech a Slovenska.

Desítky let trvající boje proti vnějšímu vměšování a občanské války si vyžádaly své daně v podobě zaostalé země a společnosti, hledající svou vlastní identitu skrze islám pod vlivem mocnosti, kteřá zrovna drží u kormidla jakkoli dosazenou vládní elitu vyhovující zejména jejich vlastním potřebám, aniž by její reálný vliv sahal dále než za hranice kábulské provincie. Neustálé střídání vůdců a ideologií udělalo své, a z kdysi snad hrdého národa se stala společnost, kteřá se chtě nechtě musela a musí přizpůsobit aktuálním podmínkám bez reálné vyhlídky na lepší budoucnost.

2.2 Bezpečnostní situace v Afghánistánu

Předchozí část práce umožnila charakterizovat Afghánistán skrze jednotlivá paradigmat, která v mnoha ohledech určovala směřování země, až po současný stav. V návaznosti na induktivní závěry předešlé části zde budou analytickým přístupem ke zkoumané oblasti definovány interakční vazby ve vztahu k problematice bezpečnosti, konfliktu a roli civilního obyvatelstva v něm. Induktivním závěrem zde bude analýza současné bezpečnostní situace v návaznosti na aktuální vývoj afghánského konfliktu.

2.2.1 Definice a obecné přístupy k otázkám bezpečnosti a konfliktu

Pojem bezpečnost je velice frekventovaným a mnoha autory z různých pohledů používaným pojmem. Například Terminologický slovník Ministerstva vnitra ČR definuje bezpečnost jako *„stav, kdy je systém schopen odolávat známým a předvídatelným (i nenadálým) vnějším a vnitřním hrozbám, které mohou negativně působit proti jednotlivým prvkům (případně celému systému) tak, aby byla zachována struktura systému, jeho stabilita, spolehlivost a chování v souladu s cílovostí. Je to tedy míra stability systému a jeho primární a sekundární adaptace.“* [23, str. 5] Všeobecně však můžeme říci, že bezpečnost představuje ochranu před nežádoucími vlivy.

Úvahy o bezpečnosti a z toho plynoucí praktická opatření a jednání jsou součástí lidské historie od ranných počátků lidstva. Tyto úvahy vždy korespondovaly s dosaženou technologickou a materiální úrovní a s úrovní poznání. Úroveň bezpečnostní reflexe jinými slovy odpovídala svou úrovní společnosti jako celku. Ve společnosti s chladnými zbraněmi bezpečnostní reflexe odpovídala tomuto stavu. Vývoj civilizace však znamenal postupné propojování dříve samostatných sociokulturních entit, vývoj jednotlivých dimenzí a segmentů společnosti, které se vzájemně ovlivňují. Tento postupný civilizační vývoj posouvá úvahy o bezpečnosti do nových dimenzí. [24] K mnoha oborům lidské činnosti dnes můžeme přiřadit různé druhy bezpečnosti vztahující se k dané oblasti. Známe tak například informační bezpečnost, kybernetickou bezpečnost, požární bezpečnost, radiační bezpečnost, environmentální bezpečnost, energetickou bezpečnost, vnitřní či vnější bezpečnost státu, bezpečnost osob a majetku a další.

Pojem bezpečnost můžeme také s odlišným přístupem vymezit. Například Eichler, vymezuje bezpečnost dvěma základními způsoby - negativně a pozitivně. V negativním vymezení se jedná o nepřítomnost či neexistenci hrozby. V tomto pojetí je bezpečnost

chápana jako opak stavu ohrožení, který vyplývá z existence a vzájemné interakce aktérů, kteří mají protichůdné preference a jsou odhodláni k jejich dosažení použit i sílu, ať už politickou, hospodářskou nebo vojenskou. Pozitivní vymezení bezpečnosti je vždy spojeno s konkrétním subjektem, který má zajištěno své přežití a možnosti dalšího rozvoje. Bezpečný je tedy ten subjekt, který je mimo dosah přímých hrozeb, nebo který je před možnými hrozbami spolehlivě chráněn. V pozitivním vymezení je pak živočišný druh v bezpečí, když nemá v okolí přirozeného predátora a například dům je bezpečný proti zlodějům, když je střežen. Jsou tedy přijata taková opatření, kterými se hrozba eliminuje, nebo alespoň minimalizuje. [25, str. 7]

V mezinárodních vztazích je bezpečnost vymezována jako základní hodnota a nejvyšší cíl každého státu či bezpečnostního společenství sdružujícího více států. Bezpečnost jako stav je nejčastěji vysvětlována jako nepřítomnost či neexistence ohrožení nejvyšších hodnot státu či společenství. Stát je bezpečný v tom případě, když je zajištěna obrana jeho území a hodnot, které se na něm nacházejí, fungování jeho institucí a ochrana obyvatelstva. Úsilí každého státu o zajištění vlastní bezpečnosti se zaměřuje na tři hlavní cíle. Prvním cílem je eliminace možných hrozeb, ať už mají vojenský nebo nevojenský charakter. Druhým je zajištění vnitřního pořádku a soudržnosti, která je tím pevnější, čím zřejmější je kolektivní charakter přijímaných rozhodnutí. A konečně třetí cíl je spojen se zajištěním spravedlnosti a bezpečnosti občanů. [25, str. 8]

Pochopitelně ani bezpečnost nemůže být zcela absolutní, je potřeba ji vnímat v její existenční relativitě jako přímo úměrnou hrozbám a rizikům. Hrozbu lze přitom definovat jako projev, gesto, opatření nebo čin, který odráží schopnost nebo dokonce záměr někomu způsobit újmu. Hrozba vyvolává na straně ohroženého obavy a jako jev objektivního charakteru působí nezávisle na zájmech ohroženého. Ten může svými opatřeními a svým chováním hrozbu zmírnit nebo dokonce zcela eliminovat, ale stejně tak ji může umocnit nebo i nechtěně vyvolat. Hrozby můžeme rozlišit podle několika hledisek (viz Tabulka 1).

Tabulka 1 Možné členění hrozeb dle specifických hledisek [25, str. 21-22; zpracování: vlastní]

HLEDISKO	HROZBA	CHARAKTER
geopolitické	přímá	bezprostřední hrozba, které je vystaven konkrétní stát
	nepřímá	narušení spojeneckých paktů, regionální či světové stability
časové	naléhavá	vyžaduje neodkladnou reakci
	latentní	nevyžaduje neodkladnou reakci, ale mohly by se stát naléhavými, pokud by byly delší dobu podceňovány
sektorové	vojenská, politická, ekonomická, ekologická, sociální a kulturní	narušení základních funkcí státu
původce	záměrná	agrese, teroristické útoky, ekonomické sankce, narušení dopravy strategických surovin, zdrojů energie, národnostní útlak
	nezáměrná	ekonomických krizí, sucha, povodní, erupce sopek, propukání epidemií či pandemií

Každá hrozba má tedy několik základních charakteristik, které se mohou vzájemně ovlivňovat, kombinovat nebo doplňovat.

S hrozbami souvisejí vždy rizika, která můžeme klasifikovat jako sociální jevy, které nabývají pouze subjektivního charakteru. Rizika jsou závislá na konkrétních rozhodnutích nebo činech každého, kdo vyhodnocuje situaci a podle toho poté jedná. Každý jedinec tedy ve svém rozhodnutí nebo jednání současně podstupuje určité riziko, a tím také nese zodpovědnost za své jednání. Bezpečnostní rizika odvozujeme od bezpečnostních hrozeb, a proto je můžeme shodně členit, a to nejčastěji na vojenské, politické, ekonomické, ekologické, sociální a kulturní rizika. [25, str. 21-23]

S bezpečností státu a jeho obyvatel úzce souvisí pojem konflikt, který se bude řadit k dalším často frekventovaným termínům této diplomové práce. Obdobně jako pojem bezpečnost můžeme i na konflikt nahlížet a definovat jej z pohledu mnoha odlišných vědních disciplín. S konfliktem se tak můžeme setkat například v sociologii, politologii, filozofii, psychologii, ekonomii, ale i v právu a mezinárodních vztazích. Termín konflikt je latinského původu, přičemž výraz „*conflictus*“ znamená srážka. Vzhledem k tomu, že patří

k velmi frekventovaným pojmům zejména společenskovedních disciplín, a můžeme se s ním setkat také v běžném jazyce, nabývá tento pojem také rozdílných významů. Konfliktu se současně přisuzuje jak negativní, tak i pozitivní vliv a může být v různých oborech považován za přirozený, nebo naopak nepřirozený jev. [26, str. 50] Tento značně multidisciplinární termín bude pro potřeby této práce uváděn výhradně z hlediska významu konfliktu ozbrojeného, a to v kontextu bezpečnostních studií.

Nejrozšířenějším druhem ozbrojených konfliktů se po dlouhá staletí staly války mezi různými zeměmi. V tomto ohledu lze válku označit za mezinárodní ozbrojený konflikt mezi dvěma nebo více státy. Navíc je vhodné stanovit určitý kvantitativní práh, nad kterým by byl konflikt nazýván spíše válkou. [27, str. 24] V této souvislosti se většina autorů řídí počtem válečných obětí za rok podle Uppsala Conflict Data Program (UCDP), který ozbrojený konflikt kvalifikuje jako válku při minimálním počtu tisíc obětí během jednoho roku. [28] Do hry však vstupují i kvalitativní údaje jako například skutečnost, že do konfliktu byly zapojeny veškeré ozbrojené síly daného aktéra, míra zasažení populace konfliktem, podřízení se ekonomiky válečnému úsilí nebo skutečnost, zda konflikt představuje pro aktéry jedinou politickou prioritu. Důležité je také rozlišovat intenzitu a dlouhodobost bojů a rozsah území, které je konfliktem zasaženo. [27, str. 25] Takový druh ozbrojeného konfliktu se v posledních letech odehrává pouze ojediněle.

V současné době dominují především konflikty vnitrostátní. Z pohledu mezinárodního práva však tento druh ozbrojeného konfliktu ještě donedávna postrádal přesnou a všeobecně uznávanou definici. Vnitrostátní ozbrojený konflikt vymezil až v 90. letech Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (ICTY) ve svém rozsudku k případu Tadić. ICTY považuje za vnitrostátní ozbrojený konflikt destrukující ozbrojené násilí mezi vládní autoritou a organizovanými ozbrojenými skupinami či mezi takovými skupinami uvnitř jednoho státu. [29] V souladu s touto definicí musí ozbrojený konflikt na území konkrétního státu splňovat tři základní podmínky, kterými jsou: dostatečná intenzita bojů, jejich dlouhodobost a organizovanost stran konfliktu. Každý násilný střet na území jednoho státu tudíž nelze považovat a priori za vnitrostátní ozbrojený konflikt v regulích výše uvedené definice. Pokud některá z podmínek není dodržena, můžeme dané případy označit za vnitřní nepokoje a napětí.

Je nezbytné si uvědomit, že rozdíl v klasifikaci ozbrojených střetů má přímou souvislost s aplikací příslušných právních norem, ať už zákonů, mezinárodních smluv či práva

obyčejového. Pro mezinárodní a vnitrostátní ozbrojený konflikt tak například platí odlišná pravidla mezinárodního humanitárního práva. Tento rozdíl je dán historickým vývojem. Státy se totiž tradičně domnívaly, že vnitrostátní ozbrojený konflikt je jejich vnitřní problém upravený jejich vnitrostátním právem, na který není důvod aplikovat mezinárodní humanitární právo. Státy proto byly ochotny aplikovat mezinárodní humanitární právo v plném rozsahu jen na mezistátní konflikty. [30, str. 39]

K doplnění výše uvedených termínů považuje autor práce za nezbytné zmínit další významný pojem bezpečnostní terminologie, kterým je bezpečnostní situace. Terminologický slovník Ministerstva vnitra České republiky označuje bezpečnostní situaci za výsledek „procesů a vztahů ve sféře nevojenské a vojenské bezpečnosti, je souhrnem vztahů politického, kulturněsociálního, ekonomického, vojenského a ekologického prostředí jako celku. Bezpečnostní situace je spoluurčena vnitrostátními a mezinárodními bezpečnostními poměry: je ovlivňována parametry vnitřní a vnější bezpečnosti státu a celým souborem aktivit zahraniční politiky, ekonomického rozvoje státu, sociální stability, rozvoje demokracie a respektování lidských práv a souborem bezpečnostních důsledků, které vyplývají z mezinárodních smluvních závazků státu.“ [23, str. 9]

Na základě výše uvedeného lze tedy říci, že bezpečnost Afghánistánu jako státu je přímo úměrná množství hrozeb a rizikům, kterým je tento stát vystaven. Afghánistán je vystaven mnoha hrozbám, které lze zařadit do různých sektorů. Aktuální hrozby jsou nejčastěji spojeny s vojenskou, politickou, ekonomickou či sociální situací, kde jsou obyvatelé ohroženi nejčastěji ozbrojenými střety mezi jednotlivými aktéry konfliktu, teroristickými útoky, korupčním prostředím a ekonomickou či humanitární krizí.

Z geopolitického pohledu je aktuálně vystaven přímé a časově naléhavé hrozbě v podobě dlouhodobého a intenzivního vnitrostátního ozbrojeného konfliktu se zahraniční účastí. Například podle čtvrtletní zprávy úřadu Generálního inspektora pro rekonstrukci Afghánistánu (SIGAR), bylo za sledované období v roce 2016 evidováno celkem 6 785 obětí jen na straně afghánských bezpečnostních složek. [31, str. 98] Vzhledem k tak vysokému počtu bojových obětí za jeden rok, lze tedy konflikt označit za válku, která svým charakterem odpovídá válce občanské. Tomeš hovoří o občanské válce jako o dominantní kategorii ozbrojených konfliktů. Shodně s projektem Correlates of War (COW) týmu University of Michigan uvádí kritéria, na základě kterých lze ozbrojený konflikt označit za občanskou válku. Musí se jednat o organizované vojenské akce, kde je nejméně tisíc

bojových obětí ročně. Současně musí být do konfliktu aktivně zapojeny ozbrojené složky státní moci, vůči kterým je vyvíjen efektivní odpor ze strany opozičních sil, kde podíl obětí silnější strany (nejčastěji ozbrojených sil vlády) musí činit nejméně 5 % celkového počtu obětí. [32, str. 88-89]

Afghánistán je současně vystaven působení nezáměrných hrozeb regionálního charakteru, které se na jeho území vyskytují nejčastěji v podobě lavin, sucha nebo pravidelných povodní.

2.2.2 Aktéři konfliktního prostoru a sféry jejich vlivu

Cílem následujícího textu bude představit významné aktéry soudobého afghánského konfliktu a definovat jejich vliv na formování tamního bezpečnostního prostředí. V induktivním závěru tohoto oddílu budou označeni aktéři, kteří představují největší hrozbu pro bezpečnost obyvatel žijících v konfliktním prostoru Afghánistánu. Smyslem této části práce nebude rozsáhlá analýza typologických přístupů k pojmu aktér, nicméně autor práce pokládá za přínosné, složitost kategorizace ve vztahu k tomuto pojmu alespoň zmínit.

Jeden z mála nových přístupů ke kategorizaci aktérů konfliktu představuje švédský projekt Uppsala Conflict Data Program, který zavádí primární a sekundární válčící a dále sekundární neválčící aktéry. Aktér je zde definován jednoduše jako stát, nestátní formálně organizovaná skupina nebo jen organizovaná skupina. Přičemž hlavní rozdíl mezi formálně organizovanou skupinou a organizovanou skupinou tkví v tom, že formálně organizovaná skupina má své jméno či název, zatímco organizovaná skupina žádné jméno či název nemá. Zároveň obě musí užívat ozbrojené násilí a vykazovat určitou míru organizace.

Primární aktéři konfliktu jsou charakterizováni vzájemnou inkompatibilitou, která představuje veřejně proklamovanou neslučitelnost zájmů. [28]

Primární úroveň lze tedy celkem snadno definovat, nicméně problematická je použitelnost tohoto přístupu v rámci typologie sekundárních aktérů. Hlavním nedostatkem tohoto přístupu je státocentrické pojetí mezinárodních vztahů, kde pro potřeby soudobých konfliktů absentuje širší zohlednění významu sekundárního válčícího aktéra. Tento přístup tak de facto vylučuje možnost, že by sekundárním válčícím aktérem nebyl stát, navíc přidává podmínku ve sdílení stejné pozice v inkompatibilitě. Toto velmi

omezené chápání sekundárního válčícího aktéra neumožňuje uchopení celé řady nestátních aktérů, jakými jsou soukromé vojenské společnosti, ozbrojené milice, teroristické organizace, některá povstalecká hnutí či skupiny organizovaného zločinu. Nejen tento argument tak vnáší potřebu modifikace stávající uppsalské kategorizace. Pro označení široké škály aktérů afghánského konfliktu se jeví jako přínosná rekatégorizace Dyčky, který doplnil a rozšířil stávající uppsalský model. Zatímco primární aktéry definuje shodně s UCDP, za sekundární válčící aktéry označuje vlády států či nestátní organizované skupiny zapojující se do konfliktu aktivním nasazením svých jednotek na straně některého z primárních aktérů, přičemž toto zapojení musí mít dlouhodobější charakter a nesmí se jednat o jednorázovou akci. Dále poukazuje na nezbytnost společné pozice sekundárních aktérů vůči inkompatibilitě spolu s primárním aktérem, na jehož straně bojují. Současně musí primárnímu aktéru poskytovat aktivní vojenskou pomoc, případně koordinaci vlastních ozbrojených akcí s primárním aktérem.

Dalším typem sekundárních aktérů jsou sekundární neválčící aktéři, kteří zastávají shodnou pozici vůči inkompatibilitě s primárním aktérem, jemuž poskytují pomoc, ale nenasazují přitom vlastní jednotky.

Poslední kategorií, která současně rozšiřuje model UCDP, jsou aktéři terciární. Tito aktéři se profilují výrazným vlivem na dynamiku konfliktu, aniž by do něj byli nezbytně přímo zapojeni. Terciární aktér se musí jasně přiklánět k jedné ze stran konfliktu.

Rozdíl mezi akcemi sekundárního neválčícího aktéra a terciárního aktéra tento autor vnímá v efektu, který je sledován ve prospěch aktéra primárního. Zatímco vliv sekundárního neválčícího aktéra je omezen pouze na schopnost primárního aktéra pokračovat v konfliktu, zapojení terciárního aktéra vyvolává dalekosáhlejší změny v ideologické, politické či strategické rovině. [33, str. 82] Zároveň jde o subjekt, který má v rámci mezinárodního společenství značný vliv. Nejčastěji se tedy bude jednat o nějakou mocnost či organizaci, která je schopna výrazně ovlivňovat dění na mezinárodní úrovni.

V případě Afghánistánu lze za primární aktéry konfliktu explicitně označit centrální vládu a lokální ozbrojené skupiny, které zde vystupují v opozici vůči této vládě a jejich bezpečnostním složkám. Úsilí vlády je zde současně podporováno ozbrojenou zahraniční intervencí jednotek NATO v čele se Spojenými státy. Na konfliktu participují kromě lokálních opozičních skupin i zahraniční ozbrojené skupiny povstalců, hlásící se k radikální formě islámu, včetně aktivních skupin tzv. Islámského státu. Intervenční jednotky NATO

lze za současné mise Rolute Support zahrnout pod sekundární válčící aktéry afghánského konfliktu. V souladu s deskripcí použité typologie pak můžeme například OSN označit za terciárního aktéra konfliktu.

Vláda a ANSF

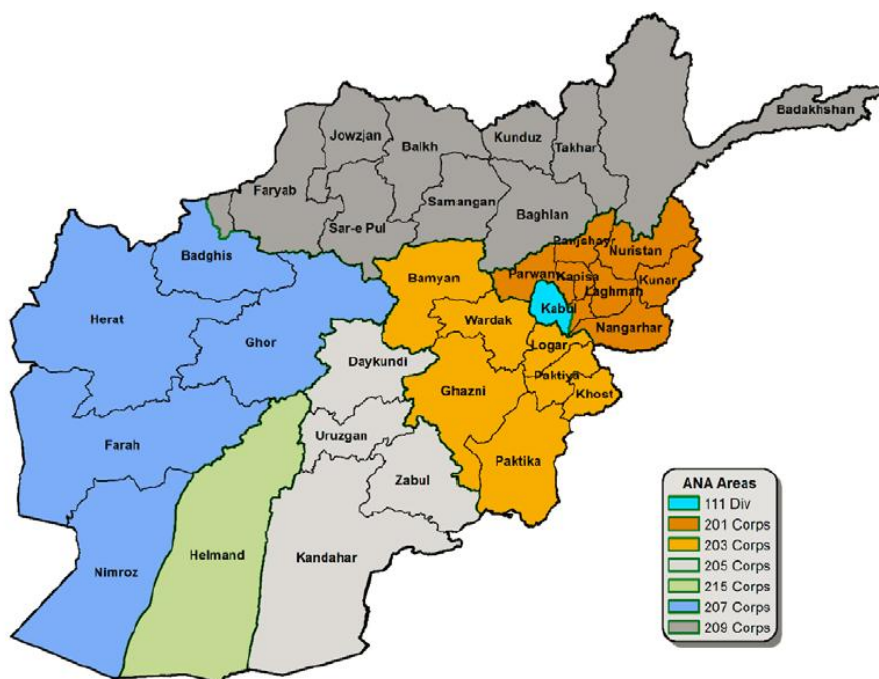
Islámská republika Afghánistán, reprezentovaná formálně zvolenou vládou, je primárním aktérem konfliktu v inkompatibilitě se vzbouřeneckými opozičními skupinami. Mezi militantní skupiny v kontextu vzbouřenectví v Afghánistánu nejčastěji uváděné patří Tálíbán, al-Káida, Hizb Islámij pod velením Gulbuddína Hikmatjára (HIG), tzv. Haqqáního síť, pákistánský Tálíbán, dále pak i méně významné Fronta Tora Bora, Hizb Islámij kdysi vedení Junisem Khalisem (HIK). Můžeme mluvit i o větším počtu malých skupinek, polozávislých na Tálibánu. Ještě existuje celá řada pákistánských skupin, které však většinou působí pouze jako nepřímá podpora Tálibánu, výjimkou jsou Džajš Muhammad a Uzbecké islámské hnutí (IMU), které se přímo účastnily bojů na straně Tálibánu v roce 2001 a jejichž současné angažmá není ovšem jasné. [34, str. 84]

Afghánská národní armáda vznikla dne 1. prosince 2002 na základě dekretu vydaného prezidentem Hamídem Karzáím. Jako součást afghánských národních bezpečnostních sil spadá pod afghánské ministerstvo obrany. Služba v armádě je dobrovolná a zahrnuje Afghánce všech sociálních a etnických kořenů. K zajištění geografické a etnické rozmanitosti má ANA rekruční střediska v každé z 34 provincií. [35] V listopadu 2016 byl početní stav příslušníků ANA a AAF vyčíslen na 168 327 osob a 6 623 civilních zaměstnanců. [31, str. 99]

Primární role ANA spočívá v zajištění hranic a odvracení vnějších hrozeb, porážení teroristických organizací včetně demobilizace, reintegrace nebo uvěznění nelegálních ozbrojených skupin a ovládnutí vnitřních bezpečnostních hrozeb a mimořádných událostí ve spolupráci s ANP.

ANA je rozdělena do jedné hlavní divize se sídlem v Kábulu a šesti regionálních sborů, které se nachází ve správních střediscích v Kábulu, Gardezu, Kandaháru, Herátu, Mazar-i-Sharifu a Lashkar Gahu. [35] Hranice odpovědnosti sborů ANA a hlavní divize je znázorněna na obrázku 4. Dále jsou její součástí jednotky speciálních sil a letectva. Každý sbor obvykle zahrnuje tři až čtyři pěchotní brigády a různé speciální prapory.

Kromě toho má ANA k dispozici dvě motostřelecké brigády s kolovými obrněnými vozidly, které poskytují dalších sedm motostřeleckých praporů se sídlem v Kábulu a Kandaháru.

Obrázek 4 Hranice odpovědnosti sborů Afghánské národní armády a hlavní divize [36, str. 58]

Speciální síly tvoří přibližně 10 000 příslušníků ANA a jsou rozděleny do deseti praporů, geograficky rozložených po celém Afghánistánu. Alespoň jeden prapor speciálních operací působí v prostoru odpovědnosti každého sboru. Všechny tyto prapory spadají pod velení Velitelství speciálních operací ANA. Speciální síly ANA a ANP patří k nejschopnějším a nejvíce agilním jednotkám v boji proti povstalcům. Jako speciální jednotky lehkého typu mohou provádět přímé útočné akce a průzkum k podpoře protipovstaleckých operací. Současně mohou být nasazeny jako strategická odezva afghánské vlády. Vzhledem k povaze plněných úkolů jsou i nadále závislé na mezinárodních silách, které jim zajišťují přímou leteckou a palebnou podporu, přepravu vzduchem, zpravodajství a operační a strategickou logistickou podporu.

Kromě ručních palných zbraní má ANA k dispozici lehké a středně-těžké minomety, bezzákluzové kanóny a 122mm houfnice. [37, str. 14-15]

ANA je předurčena především k boji proti povstalcům, a postrádá tak celkové schopnosti v oblasti obrany státu, národní svrchovanosti a územní celistvosti.

Afghánské vzdušní síly jsou základní součástí ANSF, které zajišťují leteckou přepravu a v omezené míře jsou schopny provádět i letecké údery napříč celým Afghánistánem. AAF mohou samostatně plánovat a poskytovat letecké prostředky pro logistiku, doplňování zásob, humanitární pomoc, transport raněných (CASEVAC - Casualty Evacuation), netradiční získávání, zpracování a poskytování včasných a přesných informací a poznatků pro podporu rozhodovacího procesu velitele (ISR - Intelligence, Surveillance and Reconnaissance), střežení vzdušného prostoru, letecké krytí a úkoly letecké eskorty. Velitelství AAF se nachází v Kábulu a poskytuje velení a řízení třem perutím, které jsou dislokovány v Kábulu, Kandaháru, Shindandu a jedenácti oddílům, z nichž pět je přiděleno pro oblast Mazar-e Sharif, Jalalabad, Shorab, Gardez a v provincii Herát. Počet personálu AAF je stanoven na 8 019 zaměstnanců a jejich reálný počet se v roce 2016 pohyboval kolem 7 100 osob. [36, str. 59]

Vzdušné síly byly vybudovány jako poslední součást ANSF a mají přibližně 124 leteckých prostředků [31, str. 108] různého druhu a určení, které pocházejí výhradně z ruské či americké proveniencí. Dosažení jejich operační samostatnosti se předpokládá v roce 2017.

Afghánská národní policie je zřízena vládou a spadá pod Ministerstvo vnitra. Primárním úkolem ANP je obdobně jako v západních zemích dohled nad dodržováním vnitřního pořádku a bezpečnosti v zemi. Široký rozsah bezpečnostních aktivit také zahrnuje prosazování práva, udržování pořádku, vyšetřování kriminálních činů, ochranu hranic, protidrogový boj a potlačování terorismu. [38]

ANP má čtyři hlavní pilíře, mezi něž patří:

1. Národní policie nebo Afghánská uniformovaná policie (AUP – Afghan Uniformed Police) - zodpovědná za většinu každodenní policejní činnosti;
2. Afghánská národní civilní pořádková policie (ANCOP – Afghan National Civil Order Police) - je vysoce vycvičená a speciálně vybavená jednotka rychlého nasazení, zaměřená na potlačování výtržností, nepokojů, rabování a záchranu rukojmí;
3. Afghánská pohraniční policie (ABP – Afghan Border Police) - zabývá se vynucováním práva na mezinárodní hranici a jiných místech vstupu do země (rozdělena do šesti zón: západ, jihozápad, jih, východ, sever, severovýchod);
4. další jednotky, včetně zaměstnanců Ministerstva vnitra, oddělení kriminálního vyšetřování, protidrogové policie, výcvikových, zpravodajských a požárních jednotek. [35]

Součástí ANP jsou i speciální policejní síly (Qeta'at-i-Khas), které jsou často nevhodně používány ke složitým bojovým úkolům, často bez přítomnosti ANA, a vykazují tak těžké ztráty. [37, str. 15]

Ke konci roku 2016 měla ANP celkem 147 635 příslušníků z plánovaného koncového stavu 157 000. [31, str. 99]

Afghánská místní policie byla založena v srpnu 2010 prezidentským dekretem. Program je veden Ministerstvem vnitřních záležitostí (MoIA – Ministry of Interior Affairs) a je rozprostřen po celé zemi s úkolem bránit venkovské komunity v oblastech, kde není přítomna ANA nebo ANP. Členové místní policie jsou rekrutováni z oblastí, pod které poté spadají a jsou tedy znalí místních poměrů. Pro zajištění důvěryhodnosti rekrutů provádí výběr a prověření výhradně místní stařešinové. ALP nemá pravomoc vynucovat zákony a je proto pouze obrannou silou. Má za úkol umožnit podmínky pro zajištění bezpečnosti, správy a rozvoje ve svěřené oblasti. [39] Podle zprávy SIGAR, měla Afghánská místní policie na konci roku 2016 celkem 27 623 příslušníků z plánovaného koncového stavu 30 000. [31, str. 101]

Národní ředitelství pro bezpečnost je afghánská zpravodajská služba s pravomocí k zatýkání a zadržování podezřelých a provádění bojových operací. I když tyto aktivity významně přispívají ke kinetickým operacím v rámci protipovstaleckého boje, současně silně ovlivňují hlavní roli agentury jako národní zpravodajské služby. NDS je stále silně ovlivněna dědictvím minulosti, kdy byla vytvořena na základě modelu KGB během sovětské okupace Afghánistánu v roce 1980. Prostřednictvím reformy by mělo dojít k restrukturalizaci služby tak, aby v popředí zájmu byly strategické požadavky na národní úrovni a byly jasně definovány rozdíly mezi shromažďováním informací a polovojskými tajnými operacemi.

V rámci ANDSF nejsou stanoveny žádné jasné linie odpovědnosti týkající se dělby práce a sdílení zpravodajských informací. Zpravodajské prvky ministerstev obrany a vnitra by se měly zaměřit na situační zpravodajství, které podporuje rozhodování na rezortní, operační a taktické úrovni. [37, str. 20-21]

Celkový počet uniformovaných příslušníků ANSF byl v listopadu 2016 přibližně 315 962 osob, což představuje 86,3 % ANA a 94 % ANP naplněnosti oproti cílovému stavu

352 000 osob, vyjma civilních zaměstnanců. [31, str. 98] Tento počet nezahrnuje přibližně 30 000 příslušníků ALP, kteří jsou financováni výhradně Spojenými státy. [36, str. 91]

Součástí ANSF jsou i ženy, které mají v ANA i u ANP nezastupitelnou roli, protože jako jediné mohou provádět fyzickou prohlídku žen, kterou podle pravidel tamní kultury a náboženství nesmí provádět muž. Zejména pro ANP tak ženy představují jedinečný nástroj s přesahem v tradiční afghánské komunitě. Mají možnost mluvit k ženským obětem trestných činů, neboť afghánským ženám často není dovoleno mluvit s lidmi mimo jejich rodinu, což ubírá na schopnosti ženské populace oznamovat i základní zločiny. I přes částečný pokrok existuje stále řada historických, institucionálních, kulturních a náboženských bariér, které nadále brání zastoupení žen a jejich vlivu uvnitř ANSF. Mnoho žen v ANA a ANP, jakož i jejich rodinní příslušníci, jsou častým terčem zavražďování a útoků.

Podle dostupných údajů bylo v polovině roku 2016 součástí ANA 820 žen, z toho 58 jako součást AAF a dalších více než 2 600 u ANP. [36, str. 87]

Vláda a její bezpečnostní složky jsou i nadále podporovány kontingentem NATO v rámci asistenční mise Resolute Support (Rozhodná podpora). Jednotky NATO zde z pohledu typologie aktérů konfliktu zastávají roli sekundárního válčícího aktéra, který sdílí společnou pozici vůči inkompatibilitě spolu s primárním aktérem, tedy vládou, která je těmito jednotkami dlouhodobě vojensky podporována. V březnu 2017 kontingent zahrnoval celkem 13 459 příslušníků z 39 zemí celého světa včetně České republiky. [40]

Podle zprávy SIGAR se v roce 2016 značně zmenšilo území, které kontroluje vláda v Kábulu. K 15. listopadu 2016 měl kábulský režim kontrolu nebo vliv nad 57 % ze 407 okresů země. To je o 15 % méně, než tomu bylo o rok dříve. Povstalci mají vliv či přímou kontrolu nad 10 % územních celků a o kontrolu nad 33 % zbylých okresů se stále bojuje. [31, str. 89-90] Od konce roku 2014, kdy Severoatlantická aliance ukončila své bojové operace v zemi, ztráty afghánských bezpečnostních sil v bojích proti povstalcům zásadně vzrostly. S územní ztrátou roste paralelně nedůvěra obyvatel k centrální vládě, která je i díky rozsáhlé korupci považována v mnoha částech země za slabou a neefektivní, bez výrazného nebo žádného vlivu, zejména v odlehlých částech afghánského regionu.

Tálibán a jiné protivládní skupiny

Nejvyšší míru aktivit vůči afghánské vládě trvale vykazuje tradičně pašunské hnutí Tálibán, které je primárním aktérem v opozici vůči této vládě. Tálibán přešel po svém svržení v roce 2001 na partyzánský způsob boje a své síly soustředil na atentáty včetně sebevražedných útoků. Jejich terčem se stávaly jednotky místní policie, armády a představitelé prozápadního režimu. Hnutí omladilo své bojovníky a jejich příprava, která probíhala zejména v Pákistánu, byla z velké části dotována arabskými nevládními organizacemi a afghánskými protivládními skupinami z příjmů z distribuce narkotik. Při afghánských hranicích s Pákistánem fungoval Tálibán poměrně svobodně. Opíral se zde o podporu některých pákistánských generálů pašunského původu a části pákistánské rozvědky. Zkreslená byla západní představa o tom, že Tálibán byl hrstkou náboženských fanatiků. Toto hnutí mělo vždy stabilní podporu u venkovanů v jižním Afghánistánu a od roku 2002 se jeho bojové aktivity začaly stupňovat. [41] Kromě útoků na činitele státní správy, se čím dál častěji stávaly terčem útoků západní jednotky, které zde začaly působit od konce roku 2001 v rámci mise ISAF. Tálibán tím chtěl vyvolat strach a paniku mezi vojáky ISAF a také vyprovokovat spojenecké jednotky k odvetným útokům, při kterých často umíralo i civilní obyvatelstvo, což se velmi snadno použilo k diskreditaci celé mise, potažmo celého západního intervenčního angažmá.

Dnes v podstatě jednotný Tálibán neexistuje a toto hnutí je mnohem více rozptýlené. Část je řízena z pákistánské Květy radou Tálibánu, část operuje ve východním Afghánistánu a je řízena z Federálně spravovaných kmenových území v Pákistánu (FATA - Federally Administered Tribal Areas). S Tálibánem se spojuje řada lokálních velitelů a dalších aktérů, kteří si tak snaží získat autoritu ve svém regionu nezávisle na současném státním zřízení. Počet Tálibů v Afghánistánu včetně zahraničních bojovníků se v současnosti odhaduje na 25 000 až 35 000 bojovníků.

I přes své jasně definované politické cíle a s absencí infrastruktury, na kterou by se mohli spolehnout, jedná Tálibán vůči lidem z pozice vládců. Ve většině provincií postupně ustanovil malé skupiny lidí, kteří prováděli útoky proti vládním budovám, policii nebo armádě. S vytvořením větších skupin v horských oblastech se obratně infiltrovali do dalších okresů a přibližují se k hlavním cestám, kde napadají konvoje koaličních sil a afghánské armády. V oblastech se slabou přítomností vlády se také snaží řídit záležitosti místních obyvatel a svou agitací otevřeně vystupují proti vládě a její politice.

Ve většině venkovských oblastí, nezávisle na jejich síle v daném regionu, si také Tálibán vynucuje od místních obyvatel podporu, ať již formou sběru náboženské daně (zakát), požadavkem jídla či zbraní. Zakát také vybírá od firem, které se podílejí na rekonstrukci země, a od obchodníků s opiem v jižních provinciích. Od těchto obchodníků požadují někdy až sedmkrát větší daně než od ostatních pod záminkou, že produkce opia je nemorální. Ve vesnicích, kde jim lidé odmítnou dát podporu, jsou známy případy, kdy pro výstrahu některého ze stařešinů nebo členů místních rodin bez váhání zabijí. [42]

Některé tiskové zprávy také uvádějí, že byl zaznamenán nárůst aktivit protivládních skupin, které již nejsou výhradně etnicky paštunské, ale například tádžické či uzbecké. Tento trend může být spojen s novou snahou Tálibánu o nábor nových sil, a to mimo tradiční jádro Paštunů, ve snaze podmanit si i nepaštunská území zejména na severu země. Důkazem může být dočasné obsazení severoafghánského města Kunduz v říjnu 2015. Tyto nové frakce jsou údajně méně ideologické, než samotné jádro Tálibánu, což lze pozorovat zejména při zavádění islámského práva a dalších restrikcí v oblastech pod jejich kontrolou.

V posledních letech se ve vedení Tálibánu vystříдалo několik významných představitelů hnutí. Smrt původního vůdce mully Umara v roce 2013 byla oficiálně tímto hnutím přiznána až v červenci 2015. Ve sporném výběrovém řízení jej nahradil Akhtar Mohammad Mansour, který byl však 21. května 2016 zabit náletem amerického bezpilotního letounu. O několik dní později Tálibán potvrdil jeho smrt a oznámil zvolení jednoho ze svých zástupců, Haibatullaha Akhunzadeha, za nového vůdce Tálibánu. Jeho zástupci se stali Mullah Yaqub (syn mully Umara) a Sirajuddin Haqqani (operační velitel sítě Haqqani). [43, str. 17]

V souvislosti s hnutím Tálibán je potřeba zmínit další významnou organizaci, která má bezesporu své místo na primární úrovni aktérů soudobého afghánského konfliktu. Ozbrojená skupina známá jako Hakkáního síť je poměrně nezávislá organizace, která se už v době sovětské okupace v 80. letech vytvořila kolem paštunského kmenového vůdce Džaláluddína Hakkáního a později jeho syna Sirádžuddína. Džaláluddín Hakkání byl v 90. letech ve vládě Tálibánu ministrem pro kmenové záležitosti a za sovětské okupace úzce spolupracoval se sponzory z USA a bohatých arabských zemí. [45]

Finanční aktivity sítě lze dnes rozdělit do několika oblastí. Jedná se především o lukrativní vydírání podnikatelských subjektů, které působí v Afghánistánu a na jihovýchodě FATA. Síť také spolupracuje s jinými militantními skupinami na únosech a vydírání. Chrání a zdaňuje nezákonné okruhy pašování a v této oblasti také provozuje vlastní živnost. Předpokládá se, že Hakkániové mají spoluvlastnické podíly v desítkách až stovkách skutečných podniků, nemovitostí, a to jak komerčních, tak i rezidenčních. Vyšetřovatelé jsou přesvědčeni, že mají majetkové podíly ve stavebních a dopravních firmách a podílejí se na vývozných a dovozných transakcích. Další finanční prostředky získávají od ideologických příznivců a v mešitách po celém Perském zálivu a v Pákistánu. Představitelé sítě jsou údajně spojeni s velkým praním špinavých peněz z operací ve všech oblastech jejich nezákonné činnosti. [46, str. 1]

Na svém vrcholu v letech 2004 až 2010 měla tato síť asi 3000 bojovníků, ale předpokládá se, že nyní je jejich počet mnohem nižší. [43, str. 21]

Skupina se primárně skládá z členů kmene Zadran, kteří na území Afghánistánu podnikají sofistikované a smrtící útoky proti koaličním a afghánským silám. K tomu využívají nejčastěji ruční zbraně, raketové útoky, improvizované výbušné zařízení, sebevražedné útoky a nálože na vozidlech.

Za zmínku stojí zpráva afghánských úřadů z května 2016, v které oznámily spojení al-Káidy a Hakkáního sítě. Mělo tak dojít k praktickému převzetí bojiště vedené Tálibánem, který je podle mluvčího afghánského ministerstva vnitra Sediqa Seddiqi, pod velením Hakkáního sítě. Podle jeho vyjádření jsou Hakkáního síť a al-Káida dva různé názvy pro stejnou teroristickou organizaci.

Tato organizace je také zodpovědná za pokračující útoky proti afghánským a indickým stavebním firmám a jejich projektům pro rozvoj infrastruktury ve východním Afghánistánu. Na podporu tohoto úsilí podniká kampaně s cílem zastrašit afghánské civilní obyvatele pomocí výhružných tzv. nočních dopisů a dále atentáty napříč celým východním Afghánistánem. Běžné jsou také útoky na afghánské vládní budovy, trhy a další civilní cíle, včetně bank, věznic a zahraničních ambasad. [47]

S hnutím Tálibán byla vždy úzce spojována další nechvalně proslulá organizace, která je široce známá pod názvem al-Káida.

Al-Káida (Základna) je militantní islamistická teroristická organizace, kterou na konci 80. let 20. století založil saudskoarabský terorista Usáma bin Ládín. Původně byla logistickou sítí na podporu muslimů v boji proti Sovětskému svazu během okupace Afghánistánu sovětskými vojsky. Po odchodu sovětských vojsk zůstaly v zemi velké skupiny vyzbrojených a kvalitně vycvičených bojovníků, kteří se k této nově vznikající ryze islámské organizaci často přidali. [48]

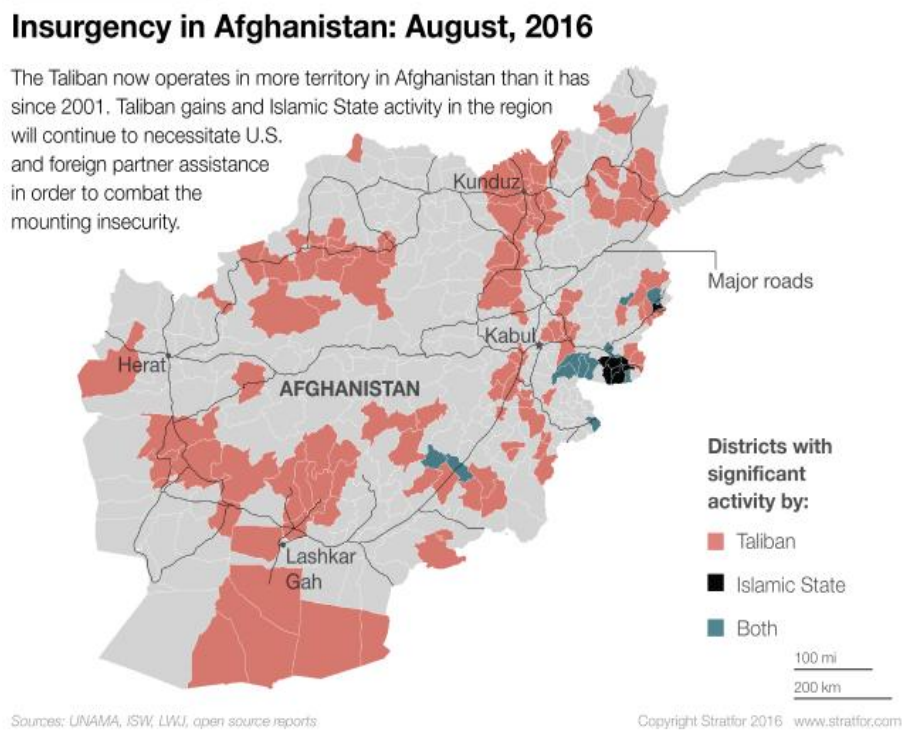
Tato organizace stojí za řadou velkých atentátů a únosů po celém světě včetně teroristických útoků z 11. září 2001 v USA. Vysocí představitelé této organizace byli po invazi USA do Afghánistánu v roce 2001 nuceni přesídlit do Pákistánu, s kterým však po celou dobu udržovali úzké vazby. Al-Káida se usídlila ve FATA a v současnosti se soustřeďuje především v Severním Waziristánu, Mohmandu a oblasti Bajaur, kde podnikla sice pokusy rozšířit své aktivity více do vnitrozemí Pákistánu, ale kvůli ztrátě většího počtu operativců tyto snahy přenechala spřáteleným pákistánským militantním skupinám. [34, str. 85]

Podle informací amerických úřadů, měla al-Káida v letech 2001 až 2015 v samotném Afghánistánu pouze minimální přítomnost (méně než 100) a působila většinou jako prostředník pro povstalecké skupiny zejména na severovýchodě země. Nicméně, na konci roku 2015 americké Speciální síly společně s ANSF objevily a zničily velký výcvikový tábor al-Káidy v provincii Kandahár, což naznačuje, že organizace rozšířila svou přítomnost v Afghánistánu. V dubnu 2016 se podle amerických vojenských představitelů zvýšil odhadovaný počet bojovníků al-Káidy v Afghánistánu na 100 až 300 a současně poukázali na stále těsnější vztahy mezi al-Káidou a Tálibánem. Samotné afghánské úřady odhadují současný počet bojovníků al-Káidy v Afghánistánu na 300 až 500. [43, str. 18]

Donedávna nevýrazným aktérem v afghánském konfliktu, který je však nyní v této zemi na vzestupu, se stal samozvaný Islámský stát (IS). Kořeny této organizace jsou spojeny s osobou jordánského extremisty Abu Musaba al-Zarkáviho. V roce 2004 založil hnutí al-Káida v Iráku (AQI), které se stalo jednou z odnoží původní al-Káidy vedené Usámou bin Ládínem a hlavní silou povstání proti invazi USA do Iráku v roce 2003. Po Zarkáviho smrti v roce 2006 byla vytvořena zastřešující organizace pod názvem Islámský stát v Iráku (ISI). V dubnu 2010 se stal vůdcem ISI Abu Bakar al-Bagdádí, který se později připojil k povstání proti prezidentu Bašáru Asadovi v Sýrii. V dubnu 2013 Bagdádí oznámil sloučení svých sil v Iráku a Sýrii a vytvoření Islámského státu v Iráku a Levantě (ISIS).

V roce 2014 se ISIS opět zaměřil na získání územního zisku v Iráku a po konsolidaci svého postavení deklaroval vytvoření chalífátu a změnu dosavadního názvu na Islámský stát. [49]

Na obrázku 5 lze současně s rozlohou kontrolovanou Tálibánem pozorovat sílící vliv Islámského státu v oblasti zejména východního Afghánistánu. Již na počátku roku 2015 varoval afghánský prezident Ašraf Ghaní ve svém projevu k americkému kongresu o expanzi radikálů především do jižních a západních oblastí země. [50]

Obrázek 5 Aktivita povstaleckých skupin v Afghánistánu: srpen, 2016 ^[44]

Vzrůstající počet radikálů Islámského státu v Afghánistánu může souviset s aktuálním postupem koalice proti této organizaci v Iráku a Sýrii, kde jsou postupně vytlačováni ze svých pozic a hledají tak nová útočiště většinou v původních oblastech své rekrutace.

Podle americké rozvědky jsou bojovníci IS soustředěni především v provinciích Nangarhár a v sousedním Kunaru. Americká vláda mluví o cca 700 bojovnících IS působících v zemi, zatímco afghánští velitelé uvedli až dvojnásobný počet, navíc včetně sympatizantů a podporovatelů by jejich počet mohl dosáhnout až 8 000. [51]

V samotném Afghánistánu pak vzrůstá napětí mezi tradičním hnutím Tálibán a bojovníky Islámského státu. Hlavní rozpor mezi oběma aktéry je především v samotném vymezení ideologických cílů. Jak uvádí zpravodajský server Lidovky.cz, Tálibán má své

základny výhradně v Afghánistánu a Pákistánu a neklade si za cíl světovou nadvládu islámu. Zpravidla neorganizuje teroristické útoky v zahraničí, nemá misijní poslání a je národnostně výrazně homogenní, přičemž většinu jeho členů tvoří afghánští a pákistánští Paštuni. Prohlašují, že jejich primárním cílem je vytvoření tradičního islámského státu v Afghánistánu. Naproti tomu má organizace Islámský stát mezinárodní podobu a jeho přívrženci jsou příslušníci řady národností bez tradiční islámské hierarchie. Na části území Iráku a Sýrie IS vytvořil samozvaný chalífát, který si nárokuje absolutní nadvládu nad všemi muslimy světa s vysokými územními nároky.

Vysoká úroveň chudoby v Afghánistánu je důvodem, proč se v posledních dvou letech Islámskému státu daří rekrutovat nové síly. Mladí Afghánci se tak často přidávají k různým extremistickým skupinám nejen z ideologických důvodů, ale i kvůli výdělku. Oproti tradičnímu hnutí Tálibán, je Islámský stát díky obchodování s ropou výrazně bohatší a může si tak dovolit platit svým bojovníkům vyšší žold. [52]

Jak dokládá zpráva Rady bezpečnosti OSN o situaci v Afghánistánu z prosince 2016, útoky IS se zintenzivnily a došlo tak k markantnímu nárůstu civilních obětí. IS v současné době provádí velké koordinované útoky s pomocí sebevražedných atentátů a improvizovaných výbušných zařízení (IED - Improvised Explosive Device). Vše nasvědčuje tomu, že se přívrženci IS, kteří se většinově hlásí k sunnitské větvi islámu, snaží prostřednictvím útoků na šiity rozbit křehkou afghánskou národní jednotu v zemi s cílem vyvolat chaos a sektářské násilí. [53]

V Afghánistánu je stále aktivní islámská strana Hizbí Islámí Gulbuddín (HIG) kolem starého válečníka Gulbuddína Hekmatjára, který si kvůli neshodám s dalšími veliteli utvořil svou vlastní a velmi agresivní militantní frakci. Patřil mezi významné mudžahedíny v boji proti Sovětům a měl být štědře financován ze strany americké CIA a pákistánské tajné služby. Později udržoval dobré vztahy s Usámou Bin Ládinem. Gulbuddínova Hizbí patří mezi spojence Tálibánu. [54] Jak ale upozorňuje Zelinka, nikdy se však nestala součástí tohoto hnutí a mimochodem byl to právě Tálibán, kdo přinutil Gulbuddína vyhledat iránský exil, z kterého se v roce 2002 vrátil zpět do Afghánistánu. Od roku 2006 si začíná utvářet vlastní identitu nezávislou na Tálibánu a ve své rétorice zdůrazňuje především boj proti okupačním silám. Jeho ozbrojenci se přihlásili k řadě krvavých útoků proti koaličním jednotkám i proti vládním úřadům. [34, str. 86] Současný počet bojovníků je odhadován maximálně na tisíc. [54]

Nicméně vláda a HIG podepsaly dne 29. září 2016 mírovou dohodu, na základě které HIG oficiálně uznala afghánskou ústavu a slíbila zastavit ozbrojené aktivity. Výměnou za složení zbraní, tato dohoda umožňuje straně mimo jiné znovu se podílet na politickém dění i soudní imunitu jejím členům za politické a ozbrojené aktivity, které v minulosti uskutečnily, a dále zavazuje vládu k podmíněnému propuštění určených vězňů a zadržovaných osob. [53, str. 3-4]

Otázkou však zůstává, do jaké míry bude HIG tyto závazky skutečně plnit bez dalších latentních aktivit poté, co vyčerpá dohodou nabyté benefity. Problém může nastat i v souvislosti s reintegrací, kdy vláda souhlasila se začleněním některých bývalých členů této strany do afghánských bezpečnostních sil, aniž by upřesnila postup jejich prověřování.

Další organizací je Islámské hnutí Uzbekistánu (IMU), které vzniklo v roce 1991 s původním cílem vytvořit islámský chalífát v Uzbekistánu, který s Afghánistánem hraničí. Později rozšířilo své cíle na vytvoření jednoho islámského státu v rámci celé Střední Asie. Hnutí je aktivní také v Tádžikistánu, Kyrgyzstánu a Afghánistáně i na kmenových územích Pákistánu. [54]

V Afghánistáně je hnutí napojeno na al-Káidu, i když někteří z jeho bojovníků se přidali k tamní odnoži Islámského státu. Tato skupina je aktivní v celém severním Afghánistáně. Někteří z odhadovaných 300 bojovníků v provincii Kunduz se podíleli v září 2015 na dobytí stejnojmenného správního střediska této provincie. IMU vede v Afghánistáně údajně Qari Balal, který unikl z pákistánského vězení v roce 2010. [43, str. 19]

Organizovaný zločin a warlordismus

Kromě již prezentovaných aktérů se na formování bezpečnostního prostředí v Afghánistáně dále aktivně podílejí skupiny organizovaného zločinu v provázanosti s warlordismem. Organizovaný zločin nepředstavuje nový fenomén, přesto neexistuje jeho jednotná definice. Přístupy vytváření definic většinou reflektují cíle, pro které byly vytvořeny. Pro potřeby této práce se jako vhodná jeví definice stanovená v druhém článku Konvence OSN proti mezinárodnímu organizovanému zločinu. Pro účely této konvence je skupinou organizovaného zločinu chápána strukturovaná skupina tří a více osob, existující po určité časové období a jednající ve vzájemné dohodě za účelem spáchání jednoho či více závažných trestných činů či trestných činů stanovených v souladu s touto

Konvencí za účelem získání přímého či nepřímého finančního či jiného hmotného prospěchu. [55, str. 7]

V Afghánistánu dochází od roku 2001 k postupné konsolidaci organizovaného zločinu a vzniku několika klíčových překupníků, často s mezinárodními vazbami zejména na sousední státy. Tito klíčoví hráči vytvářejí své vlastní hierarchicky strukturované systémy ovládající další podřízené překupnické skupiny. Hlavní aktéři této organizované zločinecké sítě jsou zastoupeni osobami pocházejícími z různých prostředí. Pokud sami nestojí v latentním pozadí, pak navenek vystupují často jako seriózní podnikatelé a byznysmeni. Ve skutečnosti se však jedná o mix obchodníků, bývalých představitelů politických a armádních struktur, náboženských elit, dřívějších vůdců nevládních organizací a lokálních autorit. Všichni shodně využívají nepřehledné situace v nově etablovaném státě, který poskytuje jen slabé právní záruky a v politicky a korupčně nestabilním prostředí chtějí zbohatnout. Spektrum organizovaného zločinu v Afghánistánu doplňují další významné skupiny aktérů, mezi které se řadí zkorumpovaní úředníci popřípadě mnozí další veřejní činitelé a warlordi, kteří jsou nyní součástí oficiálního politického procesu a nechtějí být přímo spojováni například s drogovým obchodem, přestože na něm stále finančně profitují. Organizovaná trestná činnost na území Afghánistánu má nejčastěji charakter obchodu s drogami, zbraněmi a lidmi, které současně představují nejvýnosnější kriminální aktivity. [56, str. 194-208]

V souvislosti s organizovaným zločinem je nezbytné také přiblížit a analyzovat roli tzv. warlordů a jejich pozici v celkovém systému nestátních ozbrojených aktérů. Warlord neboli válečník, je označován za vůdce, který je schopen vykonávat vojenskou, ekonomickou a politickou kontrolu nad určitým územím uvnitř svrchovaného státu, a to zejména prostřednictvím své schopnosti mobilizovat věrné ozbrojené síly. Tyto ozbrojené síly, obvykle považované za milice, jsou spíše loajální vůči vojenskému veliteli, než ke státnímu režimu. Warlordi existují v celé historii, ačkoli v různých rozměrech v rámci politické, ekonomické a sociální struktury států nebo neregistrovaných území. [57]

Příčiny vzestupu takových lokálních vůdců, a to nejen v Afghánistánu, ale například i v Somálsku a dalších afrických státech, lze podle autora této práce spatřit zejména ve dvou souvisejících aspektech. Prvním významným hlediskem je nefunkční státní správa. V tomto ohledu je nezbytné, aby stát plně kontroloval své území, včetně monopolu na využití síly v rámci vlastního území. Absence takového monopolu poté vytváří jisté

mocenské vakuum, které se snaží vyplnit právě nestátní ozbrojení aktéři. Druhým podstatným hlediskem je neschopnost státu poskytovat některé základní služby v žádoucím rozsahu. Zde se jedná primárně o hodnoty fungujícího právního státu, které nevytváří prostor pro vznik a implementaci jiných, než státem daných legálních pravidel.

V této souvislosti hovoří Reno o rozvoji fenoménu tzv. stínového státu, který poukazuje na spojitost mezi korupcí vysokých činitelů a privátními syndikáty. Jedná se tedy o vysoce personalizovanou formu vládnutí, bez ohledu na práva jednotlivce, a samotné institucionální uspořádání je jen jakousi formální oponou pro skrytí těchto nelegálních činností. Tento koncept je charakteristický skrze oslabování státní – centrální moci tím způsobem, že jsou podkopávány formální vládní instituce a je manipulováno s ekonomickými trhy tak, aby docházelo k obohacování těchto jednotlivců. [58, str. 2]

Obecně lze tedy říci, že warlordi staví svůj osobní zájem nad zájem kolektivní a jsou pro něj ochotni využít i sílu, kterou disponují právě díky svým loajálním ozbrojeným milicím.

Kořeny současného warlordismu v Afghánistánu směřují k bývalým vojenským velitelům a tzv. mudžáhidům bojujícím v sovětsko-afghánské válce. Tito velitelé totiž znají velmi dobře prostředí a disponují nemalými finančními prostředky, zejména z nelegální činnosti. Současně bývají velmi dobrými rétory a umějí tedy pro svůj zájem velmi dobře mobilizovat masy. Vše nicméně podřizují pouze svému osobnímu zisku bez hlubších cílů směrem ke společnosti. Právě tito lokální vůdci totiž podle Maira dokázali zaplnit jakési bezpečnostní vakuum po rozpadu Sovětského svazu a nastupujícího globalismu, a tím v jistém pozitivním smyslu vytvářejí sice neformální, avšak určitý styl vládnutí. [59]

Takový stav může být podle autora této práce i udržitelný, avšak za předpokladu vymezení konkrétních pravidel mezi centrální vládou a těmito lokálními vůdci. Nutno dodat, že tito lokální vůdci jsou paradoxně jedním z nejlepších kompromisů pro současný Afghánistán. Warlordi totiž sice nabourávají systém zevnitř, ale současně s ním v jistém ohledu kooperují, pokud nechtějí být úplně odstraněni. Problematickým bodem v případě spolupráce lokálních vůdců a centrální vlády jsou však rozsáhlé korupční aktivity na všech úrovních, které se projevují zejména neefektivním uplatňováním většiny nástrojů pro zajištění bezpečnosti obyvatel nebo boje proti výrobě a pašování drog, což v konečném důsledku snižuje celkovou důvěru a legitimitu vlády.

V určitém kontextu se dá jednání warlordů považovat za podobné fungování skupinám organizovaného zločinu, které také využívají násilí k ovládnutí určitého území, avšak se zásadním rozdílem v souvislosti s jejich politickou legitimitou, resp. usilováním o její získání. U skupin organizovaného zločinu je a priori politická legitimita téměř vyloučena, a ostatně samotné zločinecké skupiny o ni ani neusilují, což se u lokálních vůdců, především v kontextu slabého afghánského státu, předpokládat nedá.

V tomto ohledu jsou lokální vůdci vedeni snahou získat vliv na státní a mnohdy i mezinárodní úrovni, což by jim výměnou za poskytované služby a politické statky (např. zajištění bezpečnosti obyvatel) umožnilo získat loajalitu obyvatel na místní úrovni a v případě spolupráce s centrální vládou jsou poté odměňováni skrze politické posty, rozšířením jejich pravomocí a jiná privilegia.

V Afghánistánu komplikuje situaci také rivalita mezi starou a novou generací lokálních vůdců, což napomáhá k celkové destabilizaci politického systému. Dochází tak k boji mezi jednotlivými klany o moc ve státě, což jen umocňuje celkový chaos v otázce politického vládnutí a celý mocenský systém se tak stává ještě více nepřehledným.

Fungování klientelistického systému je v Afghánistánu umožňováno prostřednictvím toku finančních prostředků z různých zdrojů. Mezi nejvýznamnější zdroje příjmů warlordů patří tradičně obchod s drogami, vybírání daní a poplatků za ochranu a další nelegální aktivity. Takto nabyté finance poté slouží mimo jiné i k placení vlastních ozbrojených milic, skrze které udržují svou moc na ovládaném území.

V souvislosti s drogovým obchodem je v afghánském případě spojován systém tzv. hawaly, neboli neformálního převodu peněz, který se odehrává mimo centrální bankovní systém. Tento systém umožňuje lokálním vůdcům skrytě převádět velký objem financí a v současnosti je nejvýznamnějším faktorem poukazujícím na existenci tzv. šedé ekonomiky. [60]

Pozvolný vzestup moci warlordů byl po pádu Tálibánu umožněn i díky externí pomoci cizích států, ať již ve formě finanční či materiální. Cizí státy získávají právě podporou těchto nestátních aktérů určitou sféru vlivu v daném regionu, aniž by přicházeli do přímého střetu s centrální vládou. Zejména Spojené státy začaly po vstupu do války proti Al-Káidě v roce 2001 podporovat většinu z tehdy významných afghánských lokálních vůdců, kteří

byli součástí tzv. Severní aliance bojující proti Tálibánu. Tato podpora později vedla k významnému zapojení těchto warlordů do formování afghánské politiky v posttálibánském období, a to jak na místní, tak i národní úrovni výměnou za loajalitu vůči zájmům Spojených států na afghánském území. Tyto vztahy spolu s externí pomocí mnohých dalších zahraničních států a mocností posilují v konečném důsledku pozici nestátních aktérů, a tím současně podlamují legitimitu centrální vlády, která poté ztrácí schopnost účinně ovládat své území.

Jak již bylo zmíněno v úvodní části této práce, Afghánistán je navíc specifický svou diverzifikovanou etnicitou, která spolu s efektem tribalismu vytváří určité prostředí nakloněné rozmachu klientelistických vztahů právě díky heterogenitě tamní společnosti, která si skrze tyto vztahy dokáže udržovat svůj vliv a moc v určitých oblastech společnosti. Jednotlivým etnickým skupinám pak tyto vztahy vytváří dostatečné mocenské podmínky pro efektivní působení na centrální úrovni. Jednotlivé etnické skupiny jsou zde propojeny do určitých sítí vzájemnými politickými, socioekonomickými a vojenskými vztahy, přičemž jednotliví členové těchto sítí mohou být současně vázáni rodinnými svazky a existovat na shodném území. V afghánském prostředí tedy etnicita nevytvářela nikdy tolik potřebnou soudržnou hierarchii etnických skupin, ale přispívala spíše k nejasnému vymezení rolí, čímž nepřímo negativně ovlivňovala fungování nestátních aktérů.

Jsou známy i případy vzájemných konfliktů mezi hnutím Tálibán, lokálními vůdci a centrální vládou o různé sféry vlivu na určitém území. Docházelo však i ke vzájemné spolupráci napříč jednotlivými aktéry. Problematickým bodem je zde již zmíněná těsná provázanost centrální vlády, resp. některých politiků se samotnými lokálními vůdci či příslušníky Tálibánu, která na jednu stranu vysvětluje komplexitu vzájemné propojenosti klientelistických vztahů, na druhou stranu však poukazuje na významné mezery v procesu postkonfliktního budování afghánského státu.

V návaznosti na výše uvedené se jako nejvhodnější řešení soudobé situace jeví zavedení procesu určité legitimizace warlordů na lokální i národní úrovni se současnou demilitarizací a následnou rekrutací jejich ozbrojených milic v rámci ANA a ANP se zachováním jejich současné dislokace. Tento proces by mohl napomoci obnovit ztracenou legitimitu centrální vlády v oblastech, které jsou nyní pod správou nestátních ozbrojených aktérů.

Na základě analýzy aktivit a postojů jednotlivých protivládních aktérů lze za největší hrozbu pro bezpečnost civilního obyvatelstva žijícího v Afghánistánu považovat stále hnutí Tálibán, ale i stále sofistikovanější skupiny organizovaného zločinu a warlordy, jako produkty tamního konfliktního prostředí.

2.2.3 Civilní obyvatelstvo v místě ozbrojeného konfliktu

V obecné rovině lze konstatovat, že v rámci jakéhokoliv ozbrojeného konfliktu se právě civilní obyvatelstvo stává nejvíce zranitelným aktérem. Tato teze vyplývá zejména z omezených nebo žádných možností zachovat si základní životní potřeby včetně práv a svobod, které jsou v mírovém stavu alespoň v demokratických režimech a priori zajišťovány státní mocí.

Dalším nepominutelným faktorem je schopnost ovlivnit konfliktní dění, která je ve spojitosti s civilním aktérem konfliktu prakticky vyloučena. Mezinárodní humanitární právo totiž v tomto kontextu považuje za civilní osobu každou osobu, která není příslušníkem ozbrojených sil ani osobou, která se chopila zbraní proti pronikajícím okupantům. Mezinárodní humanitární právo také definuje základní zásadu chránící civilní obyvatelstvo, která ukládá bojujícím stranám povinnost vždy rozlišovat mezi civilním obyvatelstvem nebo civilními objekty a příslušníky ozbrojených sil nebo vojenskými objekty. Současně musí být obyvatelé chráněni i před následky útoku, který sice nebyl přímo na ně zacílen, ale který by je mohl poškodit. Cílem útoku se také nesmí stát prostředky nutné pro přežití civilního obyvatelstva. Ochrana civilisty před útokem se přirozeně pozastavuje po dobu, kdy se eventuálně přímo účastní boje, a jedná se tak o tzv. přímou účast v nepřátelství, což zahrnuje například používání a obsluhu zbraní, odpalování výbušnin apod. [61]

Nutno dodat, že v případě afghánského konfliktu je pak velice obtížné rozlišit bojující osobu od civilní osoby, na kterou se toto právo ozbrojeného konfliktu vztahuje. Příslušníci povstaleckých skupin totiž nejsou uniformovaní a jejich partyzánský způsob boje jim v případě potřeby umožňuje jednoduše splynout s civilním prostředím. Jediným rozlišujícím prvkem se tak stává až samotný akt násilí, který lze mnohdy jen stěží předvídat. Nejsou výjimečné ani případy osob, které se do konfliktu zapojují střídavě po boku té či oné nepřátelené strany.

Ochranou civilního obyvatelstva v afghánském konfliktu se podrobně zabývá například Výroční zpráva o ochraně civilistů v ozbrojeném konfliktu v Afghánistánu, která je od roku 2009 každoročně zpracována oddělením pro lidská práva asistenční mise OSN v Afghánistánu (UNAMA - United Nations Assistance Mission in Afghanistan). V souladu s tímto dokumentem budou autorem práce analyzovány hlavní oblasti, které umožní identifikovat jednotlivé negativní dopady konfliktního prostředí na bezpečnost civilního obyvatelstva v Afghánistánu.

Specifickou oblastí je ochrana lidských práv v regionech nejvíce postižených konfliktem. Podle dostupných informací jsou porušována základní lidská práva zejména v oblastech ovládanými povstaleckými skupinami, kdy se nejčastěji jedná o omezování volného pohybu, ženských práv, vzdělávání dívek, bránění v přístupu k základní lékařské péči a také, zejména v mimosoudním systému, zavádění brutálních forem trestů. V souvislosti s konfliktem jsou dokumentovány také případy únosů, znásilnění a naborů dětí především k protivládním aktivitám. Počty ženských civilních obětí se každoročně zvyšují, přičemž větší procento těchto obětí je připisováno působení protivládních sil. Cílem těchto útoků jsou nejčastěji ženy působící v netradičních oblastech veřejného života a v bezpečnostních složkách. Periodický nárůst civilních obětí se týká také dětí. To je zapříčiněno zejména nárůstem pozemních bojů v civilně osídlených oblastech, kde je koncentrace většinou velkých rodin s mnoha dětmi. Pozemní boje mají přitom majoritní podíl na celkovém počtu civilních obětí v Afghánistánu.

Dále jsou civilní obyvatelé nejvíce ohroženi přítomností nevybuchlé vojenské munice, IED útoky a leteckými operacemi. K eliminaci těchto hrozeb absentuje zejména účinné varování a vzdělávání v oblasti rizika a aktivní procesy při označování, odstranění a ničení této nevybuchlé munice.

Negativním trendem je také zneužívání vzdělávacích a zdravotnických zařízení pro vojenské účely, a to oběma stranami konfliktu, včetně násilí na personálu těchto zařízení. Záměrné útoky se nevyhýbají ani sanitním vozům přepravujícím nemocné a raněné osoby, což představuje vážné porušení mezinárodního humanitárního práva.

Ozbrojený konflikt v Afghánistánu má také negativní vliv na svobodu projevu a práva obyvatel přijímat a šířit informace. Porušováním těchto práv se dopouští obě strany

konfliktu zejména cenzurou a účelným zastrašováním novinářů a aktivistů občanské společnosti, kteří působí v oblastech nejvíce postižených ozbrojeným konfliktem.

Trvale jsou ohrožena práva na svobodu náboženského vyznání nebo víry a ochranu menšin. V rámci konfliktu jsou uskutečňovány také záměrné sektářské útoky zejména proti šíitským muslimským náboženským menšinám, které podnikají převážně příslušníci tzv. Islámského státu. Útoky tohoto charakteru jsou nejčastěji vedeny proti náboženským shromážděním a mešitám.

Dalším významným ukazatelem je míra přesídlení obyvatel v souvislosti s dynamikou konfliktu. V Afghánistánu této oblasti dominuje tzv. vnitřní přesídlení v rámci státu, které se uskutečňuje v souvislosti s pokračujícími intenzivními boji mezi povstalci a ANSF. V důsledku povahy a lokality takových střetů jsou vnitřně vysídlené osoby často nuceny rychle opustit domovy a dočasně se spoléhat na rodinné sítě v jiných oblastech, které by jim poskytly pomoc, útočiště a podporu. Vnitřně vysídlené osoby se často vracejí rychle do oblastí nedávných bojů, vystavují se riziku nevybuchlé munice a dalších hrozeb, včetně možnosti obnovených ozbrojených střetů nebo leteckých operací. Nárůst takto přesídlených osob se například v roce 2016 v porovnání s předchozím rokem zvýšil o 66 procent na více než půl milionu obyvatel.

Poslední významnou a dokumentovanou oblastí mající přímý vliv na ochranu lidských práv je příhraniční vojenská angažovanost. Jedná se zejména o incidenty přeshraničního ostřelování, kdy střely odpalované z pákistánského území zraní či usmrtí civilní obyvatele sousedních afghánských provincií. [62]

Tato významná negativa budou současně využita k definování srovnávacích ukazatelů komparativní analýzy. V širším kontextu misí NATO ISAF a Resolute Support budou tyto oblasti dále zohledněny v rámci závěrečné diskuze.

2.2.4 Aktuální bezpečnostní situace

Na formování současné bezpečnostní situace na území Afghánistánu se kromě vzájemných střetů primárních aktérů konfliktu podílí stále větším významem také skupiny organizovaného zločinu a warlordi, parazitující na neschopnosti vládní garnitury zajistit bezpečnost a stabilitu na většině území. Intervenční snahy o zajištění a udržení bezpečnosti jsou navíc negativně ovlivňovány vysokým korupčním prostředím na všech úrovních státní

správy. Toto korupční prostředí poté, ve spojitosti s konzervativním přístupem a charakteristickou mentalitou afghánské společnosti, znemožňuje získat ucelený přehled o vzájemných vazbách jednotlivých aktérů, což je limitujícím faktorem jak pro snahu objektivní analýzy současného dění, tak i pro snahu predikovat vývoj bezpečnostní situace směrem do budoucnosti. Celý konfliktní prostor je tak nutno vnímat jako jeden celek, kde spolu či proti sobě stojí aktéři s rozdílnými a mnohdy neslučitelnými cíli, a kteří mohou současně zastávat i více rolí v různých úrovních tohoto asymetrického konfliktu. Situaci navíc komplikuje kontroverzní role Pákistánu, na jehož území se nachází stálá útočiště Tálibánu. Navíc existují informace, že je tato protivládní organizace Pákistánem i nadále v mnoha ohledech latentně podporována.

Urychlená potřeba a spěch ve snaze vybudovat potřebné kapacity jednotek ANSF se podepsaly na jejich celkovém zaostání v mnoha oblastech výcviku a dalšího potřebného profesního vzdělávání. Přijatá opatření k posílení odborné způsobilosti těchto příslušníků dlouhodobě nepřináší očekávaný efekt v celkovém procesu snižování závislosti na mezinárodní podpoře.

Vzestupný počet nepřátelských aktivit vůči vládním silám a jejich územní zisky si již nyní žádají neodkladnou potřebu opětovně navýšit počty zahraničních sil v zemi, které by byly schopny tento negativní vývoj ovlivnit. Z aktuálně dostupných dat o vývoji protipovstaleckých operací je totiž patrné, že jednotky ANSF nejsou schopny dlouhodobého samostatného a efektivního vedení boje. Kromě vycvičenosti jednotlivých složek ANSF absentuje také kvalitní materiální vybavení a další podpora, která by byla poskytována skrze pevnou institucionální strukturu.

Dlouhotrvající afghánský konflikt a neschopnost vlády situaci stabilizovat, a zajistit tak bezpečné prostředí pro kvalitní život a rozvoj společnosti, si každoročně vyžadují stále více obětí na civilním obyvatelstvu. I přes veškerou snahu mezinárodního společenství se nedaří snižovat počty civilních obětí konfliktu. Situace se nelepší ani v oblasti lidských práv a svobod. Tato práva jsou mnohdy civilnímu obyvatelstvu upírána i skrze represivní jednání samotných příslušníků ANSF, kteří tak zneužívají svého postavení pro vlastní potřebu. Západní snahy o demokratizaci afghánské společnosti naráží na odpor stále větší části populace, která pak argumentuje tím, že ne vše nabízené je dostupné pro všechny. Tato znepokojená část populace se poté pod vlivem líbivého populismu čím dál častěji odvrací

od diktátu západních hodnot a inklinuje k tradiční formě islámské konzervativní společnosti, kterou jim slibují některé skupiny povstalců.

Na základě analýzy dostupných dat a subjektivních zkušeností autora práce, lze označit aktuální bezpečnostní situaci v Afghánistánu za celkově nestabilní, s vysokým rizikem narůstajícího počtu civilních obětí.

K překlenutí aktuálního nepříznivého vývoje bezpečnostní situace v zemi doporučuje autor práce přistoupit k dočasnému navýšení počtu zahraniční účasti k dosažení celkového stavu do 20 000 osob v rámci stávající mise, tak aby se zefektivnil a současně zkvalitnil proces výcviku ANSF. Částí těchto sil provádět intenzivnější koordinovanou leteckou podporu pozemním silám ANSF, a to mimo urbanizovanou zónu. Tento krok však musí být podmíněn souhlasem afghánské vlády a samotné vyslání sil NATO by mělo být projednáno i na půdě OSN.

Vzhledem k faktu, že bezpečnostní situace vždy koresponduje s tou ekonomickou, je za současného stavu nezbytné pokračovat ve stávající finanční podpoře mezinárodního společenství, které si je plně vědomo rizik plynoucích z pokračující globální uprchlické krize a celkového nepříznivého bezpečnostního vývoje v muslimském světě. Potřebné finanční prostředky dárcovských států i nadále směřovat primárně k rozvoji ANSF, obnově infrastruktury pro zlepšení kvality života a k podpoře obchodu, zlepšení kvality a dostupnosti zdravotní péče a k vytváření nových pracovních příležitostí. Právě nezaměstnanost a nízké příjmy se stávají častým důvodem k nespokojenosti a následné radikalizaci části populace. Zejména alternativní projekty v oblasti zemědělství poté napomáhají snižovat závislost zemědělců na produkci opia, a tím se také daří snižovat export této komodity za hranice země. To vše také sekundárně souvisí se snížením vlivu Tálibánu, kde je především v rámci školní výuky a celospolečenské osvěty i nadále nezbytné budovat a prohlubovat národní povědomí o historii a podstatě konfliktů na území Afghánistánu, včetně podpory myšlenky multietnické národní jednoty v zemi.

2.3 Mise NATO ISAF a Resolute Support

Obě mise byly schváleny Radou bezpečnosti OSN jako potřeba reagovat na aktuální bezpečnostní vývoj na území Afghánistánu. V následujících oddílech se bude autor práce zabývat důvody vzniku a průběhem jednotlivých misí, které se shodují svým úmyslem

pomoci, ale s rozdílným primárním posláním. Charakter plněných úkolů mezinárodních sil bude mít tedy v rámci obou misí, ale v různých etapách vývoje konfliktu a v interakci s obnovou a budováním nového státu, rozdílný význam. Závěrečná predikce budoucího vývoje bezpečnostní situace v zemi poté uzavře teoretickou část práce a spolu s předchozími závěry umožní kvalitní vstup do oblasti empirického poznání.

2.3.1 Příčiny a průběh misí NATO ISAF a Resolute Support

Teroristické útoky z 11. září 2001, které byly vedeny islámskou teroristickou organizací Al-Káida na cíle v USA, zapříčinily reakci, která dala vzniknout novému dlouholetému konfliktu na území Afghánistánu. V rámci boje proti terorismu vznikla nová kampaň USA pod názvem Operation Enduring Freedom (Operace Trvalá svoboda).

Cílem OEF bylo eliminovat strůjce útoků z 11. září Usámu bin Ládina a jeho teroristickou organizaci Al-Káidu a v konečném důsledku svrhnout režim Tálibánu, který této organizaci poskytoval zázemí pro teroristické aktivity a odmítal vydat jejího vůdce ke stíhání. Operace Trvalá svoboda byla zahájena 7. října 2001 leteckými útoky USA a Velké Británie, které byly v počáteční fázi vedeny proti výcvikovému zařízení Al-Káidy a na vojenská zařízení Tálibánu. [7, str. 292] Zejména slabá protivzdušná obrana Tálibánu nemohla čelit masivním leteckým úderům a režim byl velmi brzy poražen. Opoziční síly Severní aliance podporované USA se do hlavního města dostaly poměrně brzy a Tálibán byl vyhnán z města. Tato operace byla současně vnímána i jako pokus vnutit západní hodnoty jiné civilizaci se snahou o centralizaci Afghánistánu. [9, str. 63]

Na základě smlouvy o prozatímním uspořádání Afghánistánu z 5. prosince 2001 uzavřené mezi OSN a afghánskou vládou, byly dne 5. prosince 2001 vytvořeny síly ISAF. Vznik samotné mise, která začala působit paralelně s misí OEF, pak schválila Rada bezpečnosti OSN svou rezolucí č. 1386 ze dne 20. prosince 2001. [63, str. 155-156]

Počátečním cílem mise ISAF bylo zajištění bezpečnosti Kábulu a jeho okolí a podpora při rekonstrukci země. Tato mise působila od konce roku 2001 do roku 2003 pod vedením OSN. Vzhledem ke vzrůstající náročnosti operací však vedení mise od srpna 2003 převzalo NATO a v říjnu téhož roku Rada bezpečnosti OSN schválila rezoluci č. 1510, která rozšířila mandát pro působení jednotek ISAF na celé území Afghánistánu. [64]

Zatímco rozšíření územní působnosti na sever a západ země se obešlo bez závažných ozbrojených incidentů, na jihu a východě Afghánistánu docházelo k závažným střetům, které znemožňovaly snahy o trvalou kontrolu nad získaným územím. I přes to, že spousta radikálních vůdců a členů byla zabita, uvězněna nebo vyhnána ze země, příslušníci Tálibánu se postupně začali navracet a pracovat na opětovných cílech hnutí. V letech 2005 a 2006 pokračoval Tálibán ve své obnově, přičemž od roku 2006 jeho síla a územní zisky nadále rostly.

V reakci na tyto neúspěchy byl roku 2008 na summitu NATO v Bukurešti vytvořen tzv. Komplexní strategický politicko-vojenský plán ISAF, který definoval čtyři základní zásady pro další postup NATO a ISAF. První zásadou byl společný a dlouhodobý závazek, který předpokládá plné zapojení všech spojenců do společného úsilí s cílem dosáhnout stavu, kdy Afghánistán bude schopen zajistit bezpečnost a kontrolu nad svým územím, nebude ohrožovat své sousedy a nebude útočištěm pro mezinárodní terorismus. Druhou zásadou je podpora afghánského vedení a postupné předávání odpovědnosti Afgháncům, což současně koresponduje s hlavním cílem mise ISAF. Třetí zásada zahrnuje komplexní přístup mezinárodního společenství, kde má svou stěžejní roli při spolupráci v oblasti civilního a vojenského úsilí OSN v rámci mise UNAMA. Mandát této mise byl zpočátku omezený, avšak v roce 2008 jej poprvé Rada bezpečnosti OSN vydáním rezoluce č. 1833 značně rozšířila. Poslední zásada naléhá na nutnost spolupráce a zapojení sousedních zemí, především Pákistánu, z důvodu nedostatečné kontroly území na afghánsko-pákistánské hranici, kde se nacházela útočiště hnutí Tálibán a teroristické skupiny Al-Káida. [65]

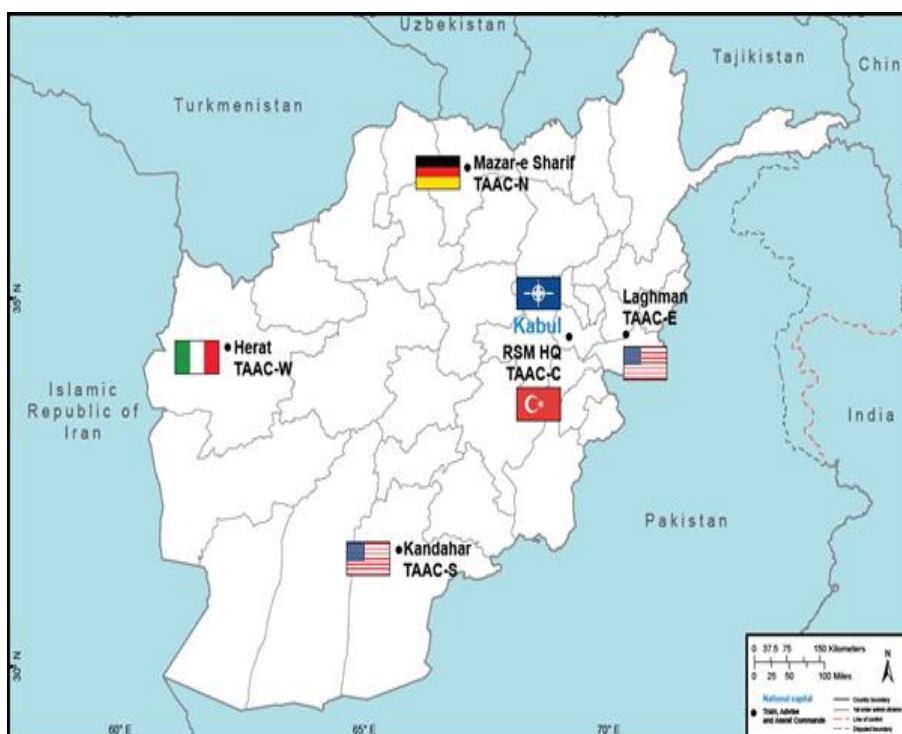
Na počátku se do mise ISAF zapojilo 6 500 vojáků, přičemž docházelo k postupnému nárůstu a v roce 2010 čítaly tyto jednotky již 130 000 osob. [66] Největšího počtu bylo dosaženo v roce 2011, kdy v Afghánistánu sloužilo přibližně 140 000 vojáků z 51 zemí NATO a dalších partnerských států. V roce 2012 bylo zahájeno postupné stahování, tudíž počet vojáků účastnících se mise, především z USA, výrazně klesl. K největšímu stažení od počátku mise v roce 2001 pak došlo na konci roku 2014, kdy mise ISAF skončila. [67]

Spojenecká mise ISAF byla co do rozsahu nasazených sil a prostředků, tak i svou náročností jednou z nejvýznamnějších operací v historii NATO.

Členské státy NATO se rozhodly navázat na ISAF novou misí výcvikového a poradního charakteru, která byla zahájena 1. ledna 2015 pod názvem Resolute Support (Rozhodná podpora).

Právní základ mise Resolute Support spočívá ve smlouvě SOFA, podepsané 30. září 2014 v Kábulu a ratifikované afghánským parlamentem 27. listopadu 2014. Smlouva stanovuje nejen pravidla a podmínky nasazení sil NATO na území Afghánistánu, ale přímo vymezuje i činnosti, ke kterým jsou tyto jednotky oprávněny. Rada bezpečnosti OSN deklarovala podporu této nové misi přijetím rezoluce č. 2189 ze dne 12. prosince 2014.

Po 13 letech se však nezměnil pouze název mise, ale zásadním způsobem se změnila i role Severoatlantické aliance v Afghánistánu. Nová mise nebojového charakteru nyní spočívá výhradně ve výcviku, pomoci a poradenství ANSF a ostatním bezpečnostním institucím. [68] Za celkovou bezpečnost a obranu Afghánistánu jsou tak od skončení mise ISAF přímo odpovědné výhradně afghánské bezpečnostní instituce a ANSF. Proto je nová mise výhradně asistenčního charakteru a uplatňují se v ní zejména různé složky logistického zabezpečení, vojenské policie, zdravotnictví a síly letecké podpory. Umístění jednotek na strategické pozice a základny (viz obrázek 6 níže) bylo přesně určeno Smlouvou o statutu sil (SOFA).

Obrázek 6 Centra působení sil mise RS v Afghánistánu [68]

Oproti misi ISAF se také do značné míry snížily počty přítomných vojáků. V březnu 2017 se mise Resolute Support účastnilo 39 zemí, s celkem 13 459 vojáky. [69]

Během roku 2015 došlo k růstu vlivu hnutí Tálibán a průnikům organizace Islámský stát na afghánské území. Na žádost vlády v Kábulu proto v říjnu 2015 rozhodl prezident USA Barack Obama o setrvání amerických vojáků v tehdejšímu počtu 8 400 osob i v roce 2016. V jeho původním plánu se v roce 2016 počítalo s citelným snížením americké přítomnosti v Afghánistánu. [68] Velkou pozornost vyvolal také útok na nemocnici Lékařů bez hranic v afghánském Kunduzu z 3. října 2015, při kterém bylo usmrceno 42 osob, včetně lékařů a nemocničního personálu. [70]

Ačkoli měla současná mise Resolute Support skončit na sklonku roku 2016, i v průběhu následujícího roku 2017 se počty nasazených sil od roku 2015, kdy byla nová mise zahájena, výrazně neměnily a do budoucna se počítá spíše s jejich opětovným navyšováním. V srpnu 2017 představil nový prezident USA Donald Trump novou americkou strategii pro Afghánistán, v které počítá s posílením americké přítomnosti v Afghánistánu. Podle jeho vyjádření se tak chtějí Spojené státy vyvarovat nepříjemným důsledkům rychlého stažení americké armády ze země, která by se poté stala útočištěm pro teroristy ohrožující USA. [71]

2.3.2 Význam misí NATO ISAF a Resolute Support

Význam obou misí přímo koresponduje s naplňováním stanovených cílů, kterých již mělo nebo má být v průběhu jednotlivých etap dosaženo. Celkový proces vedoucí k dosažení stanovených cílů má poté přímý vliv na vývoj bezpečnostní situace, a tím také na bezpečnost civilního obyvatelstva v rámci afghánského konfliktu.

V rámci mise ISAF se jednalo obecně o cíle spojené s pomocí afghánské vládě při rozšiřování její autority a vytváření bezpečného prostředí na celém území Afghánistánu. Konkrétní úkoly spočívaly zejména v provádění společných operací s ANSF, které měly za cíl vytvoření a udržení stabilního a bezpečného prostředí, v jehož rámci mohou být realizovány udržitelné rekonstrukční a rozvojové aktivity. S tímto cílem souvisí identifikace rekonstrukčních potřeb, jako je rehabilitace škol a zdravotnických zařízení, obnovení dodávky vody a poskytnutí nezbytné podpory pro další civilně-vojenské projekty a humanitární operace. Dále se jednalo o pomoc při rozvoji ANSF a jejich struktur nutných pro zajištění bezpečnosti v Afghánistánu bez asistence mezinárodních vojenských sil.

Významným cílem mise byla také aktivní pomoc afghánské vládě v boji proti narkotikům, která spočívala zejména ve sdílení zpravodajských informací a provádění efektivní veřejné informační kampaně, a také odzbrojení nezákonně ozbrojených skupin. [72]

V oblasti civilně-vojenské spolupráce měly zásadní význam rovněž Provinční rekonstrukční týmy (*Provincial Reconstruction Team - PRT*), které zajišťovaly rekonstrukční a rozvojové projekty v prostředí, kde bezpečnostní situace nedovolovala plné působení ostatních rozvojových aktérů. Jednalo se o civilně-vojenské týmy, kde se o bezpečnost civilních expertů realizujících humanitární a rekonstrukční projekty starala početně větší vojenská složka, která byla součástí jednotek ISAF. Tato vojenská složka PRT zajišťovala v rámci svého působení především bezpečnost všech členů PRT, dopravu a komunikaci s velením na národní a mezinárodní úrovni. Projekty PRT představovaly významnou podporu především pro zemědělství, zdravotnictví, výstavbu infrastruktury a rozvoj venkova. Příslušníci PRT napomáhali svou přítomností zvýšit celkovou bezpečnost v zemi.

Do nevojenských činností spadaly také psychologické operace (PSYOP), kam mimo jiné patří i poskytování pomoci nebo citlivý dialog obou kultur, například vyhýbání se nadřazenosti západní kultury. Důležitou součástí byly také úkoly humanitárního a sociálního charakteru jako odminování oblastí, pomoc uprchlíkům nebo dodávky základních potravin a léků. Neméně důležitým úkolem nevojenské roviny bylo rovněž budování právního státu, boj s korupcí a nelegálním obchodem. [73, str. 49-50]

V ekonomické oblasti se stal významným projektem tzv. ISAF pooperační humanitární podpůrný fond, který vznikl v roce 2006 a sloužil k rychlé humanitární pomoci bezprostředně po významných vojenských operacích ISAF. Součástí pomoci bylo krátkodobé poskytování potravin, přístřeší a léků, jakož i opravy budov nebo klíčové infrastruktury. Fond sestával výhradně z dobrovolných dárců ze zemí, které byly součástí ISAF. [74, str. 5]

Vzhledem k tomu, že mise ISAF byla na konci roku 2014 ukončena, lze nyní s odstupem času konstatovat, že ne všechny cíle mise ISAF byly uspokojivě splněny. Zatímco například realizované rekonstrukční projekty se mohou řadit mezi opravdu úspěšně zvládnuté aktivity ISAF, pak zejména výstavba a výcvik ANSF doposud nedosahují očekávaných výsledků. Především zlepšit stav v této oblasti si klade za cíl nová mise NATO Resolute Support,

skrze kterou si Severoatlantická aliance od 1. ledna 2015 udržuje i nadále významnou vojenskou zahraniční přítomnost v zemi.

Stěžejní význam nové mise tedy spočívá primárně ve všestranném výcviku a edukaci afghánských bezpečnostních složek na všech úrovních. Konkrétně se jedná o efektivní pomoc afghánským silám ve výcviku, náboru a přípravě profesionální armády, včetně výstavby kapacit pro logistiku a údržbu, což je nebytné pro podporu budoucí soběstačnosti bezpečnostních složek v oblasti technického zázemí. Současně je nezbytné vyškolení ANSF pro tvorbu hospodárných rozpočtů a dlouhodobého plánování. Aktivity nové mise zahrnují i poradenství ministerstvům vnitra a obrany v procesech vnitřní kontroly a transparentnosti, stejně tak i rozvoj schopností těchto resortů vytvářet strategie a postupy použitelné bezpečnostními složkami. V oblasti právního státu je důležitým úkolem výcvik ANSF k respektování vlády práva, ústavy a dodržování mezinárodních závazků. V rámci přípravy zpravodajských služeb je potřeba položit důraz na efektivní využívání zpravodajských informací a rozvoj zpravodajských schopností. Význam současné mise spočívá i v úsilí sjednotit afghánské představitele v komunikaci s vlastními úřady i veřejností. [68]

Význam mise Resolute Support je tedy nepopíratelný a zcela jistě sehrává důležitou roli pro další vývoj bezpečnosti a celkového pozitivního směřování země. Stejně tak jako u předchozí mise ISAF ukáže až čas, do jaké míry se vytyčené cíle podařilo, či naopak nepodařilo plnohodnotně naplnit.

2.3.3 Vliv misí NATO ISAF a Resolute Support na bezpečnost obyvatelstva

Každá válka či jiná forma ozbrojeného konfliktu sebou přináší negativní důsledky, které se nejvíce projevují u té části populace, která se svým charakterem nemůže aktivně bránit, a je tak nejzranitelnější. Civilisté se často v rámci takových konfliktů upírají k zahraniční vojenské a humanitární pomoci. Každá taková zahraniční intervence však může mít kromě pozitivního vlivu i negativní dopady. Ne jinak je tomu i v případě aliančních misí ISAF a Resolute Support. Přestože jsou obě mise rozdílné svými cíli, charakterem a dobou trvání, lze mezi nimi identifikovat společné pozitivní a negativní determinanty, které se váží shodně k oběma misím. Rozdíl lze pozorovat primárně v rozsahu jednotlivých důsledků v průběhu vedení obou kampaní, což je vždy spojeno s aktuálním vývojem bezpečnostní situace. Takový bezpečnostní vývoj je nutno chápat jako dynamický proces, který je současně závislý na aktuálním dění v mnoha dalších oblastech. V případě vleklého

afghánského konfliktu je nezbytné brát v potaz zejména vývoj v oblasti vnitřní a vnější politiky státu, ekonomické ukazatele a další, zejména sociální a geopolitické faktory. Nezbytné je také vnímat postavení jednotlivých aktérů v různých etapách konfliktu.

Negativní dopady obou misí na civilní obyvatelstvo se od počátku projevují především vysokým počtem civilních obětí, narůstajícím počtem běženců, uprchlickou krizí a prudkým vzestupem kriminality. Zejména v prvních letech intervence docházelo v důsledku nasazení těžké bojové techniky také ke zhoršení životního prostředí. Všechny tyto negativní jevy mají zásadní vliv na veřejné mínění a současně vytváří prostor pro negativní kampaň protivládních skupin bojujících proti západní přítomnosti v Afghánistánu. Na vysokém počtu civilních obětí se velkou měrou podílely americké letecké útoky, a to především v průběhu mise ISAF. V prvních letech této mise také absentovala snaha velení NATO se s pozůstalými obětí jakkoli vyrovnat, a tyto oběti se řadily do tzv. přijatelných vedlejších ztrát. Nicméně v průběhu let došlo k nápravě, třeba v podobě zavedení již zmíněného podpůrného fondu ISAF (POHRF) a v rámci současné mise Resolute Support jsou nyní jakékoli vedlejší civilní ztráty pro jednotky NATO nepřijatelné.

S civilními ztrátami na životech souvisejí také sociální dopady, kdy v případě úmrtí muže dochází často ke ztrátě jediného živitele mnohdy početné rodiny. Dalším sociálním aspektem civilních ztrát je nárůst počtu sirotků, o které se afghánský sociální systém není schopen postarat. Takto nezaopatřené děti se poté stávají častým terčem organizovaného zločinu či náboru ze strany protivládních ozbrojených skupin, nehledě na jejich další mentální a sociální vývoj.

Afghánský konflikt se také počtem svých uprchlíků významně podílí na současné migrační vlně mířící do Evropy. Tito uprchlíci poté nacházejí dočasný azyl v často nevyhovujících podmínkách uprchlických táborů. Počty těchto osob se paralelně zvyšovaly v důsledku bojových operací mise ISAF, ale ani později v průběhu asistenční mise Resolute Support nedošlo ke zlepšení, což je způsobeno zejména pokračujícími boji mezi vládními silami a povstalci. Po odsunu většiny mezinárodních jednotek z Afghánistánu se Tálibán a další povstalecké skupiny zaměřily i na útoky proti místním obyvatelům a lokálním autoritám, ve snaze tyto obyvatele zavraždit a získat tak kontrolu nad obcemi zejména ve venkovských oblastech země.

Významným a často opomíjeným negativním důsledkem obou západních tažení jsou také traumata v důsledku dlouhodobé západní intervence. V této souvislosti je nezbytné si uvědomit, že drtivá většina afghánské populace žije hluboko pod hranicí chudoby v podmínkách srovnatelných s životem ve středověku. Přítomnost moderně vybavených a vyzbrojených armád, včetně přílivu západního zboží a kapitálu, je pro většinu chudých a negramotných Afghánců žijících v převážně odlehlých částech země věcí neznámou a stresující.

Západní přítomnost v Afghánistánu však pro civilní obyvatelstvo neznamena pouze negativní zkušenost, ale v mnoha ohledech lze identifikovat i významné pozitivní dopady. Obě realizované mise NATO se zasadily o snížení počtu nezaměstnaných obyvatel. Zejména v průběhu mise ISAF získaly desítky tisíc Afghánců práci na vojenských základnách, a další lidé byli najímáni lokálními firmami k zabezpečení části provozu a zásobování těchto základen. Významným atributem zaměstnanosti se stal nábor do složek ANSF a dalších státních institucí, který přinesl práci pro statisíce obyvatel země. Na realizaci rekonstrukčních projektů byly také primárně najímány lokální firmy, které tak mohly zaměstnávat více dělníků a řemeslníků.

I přes značné mezery ve struktuře a obavy z dlouhodobé udržitelnosti se v historickém kontextu stal pozoruhodným úspěchem vývoj ANSF, který představuje sílu více než 350 000 mužů a žen, která nyní ovládá většinu z 34 správních provincií. V současnosti vedou ANSF téměř 100 % všech bezpečnostních operací v zemi a úspěšně chrání obyvatelstvo během velkých veřejných akcí, jako je zahájení festivalu Nawruz v Nazaru e-Sherif a hlasování v průběhu prezidentských voleb, které se jako poslední uskutečnily v roce 2014. Členské státy NATO se také opakovaně zavázaly k finanční podpoře udržitelnosti ANSF. Aktuální mise Resolute Support svým zaměřením napomáhá ke zlepšení vycvičenosti a efektivity vedených operací ANSF, což v důsledku posiluje celkovou úroveň zajištění bezpečnosti civilního obyvatelstva v regionu.

Pozitivní vliv západní intervence na celkové zlepšení bezpečnosti v zemi se projevuje i v ekonomické sféře, která tvoří jeden z pilířů stability a hospodářské prosperity země. Přestože Afghánistán zůstává jednou z nejchudších zemí světa, jeho ekonomika zaznamenala především v průběhu mise ISAF rychlou expanzi. Zvýšení bezpečnosti v zemi umožnilo afghánské vládě vybudovat infrastrukturu, hospodářství a systém sociální podpory. Současně dochází k trvalému růstu HDP. Nejrychleji rostoucím segmentem

se staly příjmy z celních poplatků, které se od roku 2006 zvýšily o více než 400 %. V průběhu obou misí bylo vybudováno více než 34 000 kilometrů silnic, které podporují obchodní rozvoj země. Více než 60 % Afghánců dnes vlastní mobilní telefony, které je propojují se zbytkem moderního světa. Od pouhého jednoho milionu dětí ve škole před více než deseti lety, s prakticky žádnými ženami, je nyní více než osm milionů školních dětí, z nichž třetinu tvoří dívky. Afghánistán také zažívá rozmach mediální scény, s více než 250 médii v celé zemi. [75]

Afghánistán i nadále čelí obrovským výzvám, ale země je všeobecně považována za lepší místo, než bylo před západní intervencí v roce 2001. Největší měrou úspěchu obou misí však bude, pokud se tato pozitiva podaří i nadále trvale udržet pro blaho všech Afghánců.

2.3.4 Predikce budoucího vývoje bezpečnostní situace

Závěr teoretické části práce zohlední dosavadní výsledky induktivně vedeného výzkumu, a umožní tak objektivní predikci budoucího vývoje bezpečnostní situace na území Afghánistánu. Budoucí vývoj na poli bezpečnosti tak naváže na rozbor aktuální bezpečnostní situace, která byla analyzována v předchozím textu. Vývoj bezpečnosti v Afghánistánu souvisí především se zajištěním odpovídající ekonomické a vnitropolitické stability.

Současnou ekonomickou situaci v Afghánistánu lze považovat za nepřehlednou a z celkového pohledu za zcela nestabilní. Zahájený stabilizační proces afghánské ekonomiky bude i do budoucna závislý především na aktivní zahraniční pomoci. Tato pomoc však musí být přímá, bez dalšího zadlužování země. Poskytované transfery musí být omezeny tak, aby jejich objem nenarušoval možnosti domácí produkce a systém konkurence a svobodného trhu. Transferová pomoc by měla být tedy nízká, krátkodobá a sloužit pouze k zajištění určitého existenčního minima lidí a současně připravit prostředí pro další rozvoj. Poskytovaná pomoc by měla postupně mobilizovat afghánské domácí zdroje, a tak zajistit následnou samostatnost a schopnost stabilizace vlastní ekonomiky. Tento proces je však v podmínkách zhroutěného státu, kterým bezpochyby Afghánistán je, velice finančně a především časově náročný a bude záležet na mnoha faktorech, které v budoucnu umožní ukázat efektivnost těchto zahraničních investic.

Z analýzy dat získaných prostřednictvím aktuální Souhrnné teritoriální informace pro Afghánistán, kterou zpracovává a aktualizuje zastupitelský úřad ČR v Kábulu, vyplývá, že rizika investování v Afghánistánu jsou stále významná, především s ohledem na bezpečnostně a politicky nestabilní situaci. Nepříznivé investiční podmínky v soukromém sektoru negativně ovlivňují diverzifikaci a dlouhodobou udržitelnost afghánského trhu. Investice v soukromém sektoru tak trvale vykazují klesající tendenci. Nízký stupeň rozvoje ekonomiky však může být pro investory do jisté míry výhodou. Největší popularitu mezi zahraničními investory v současné době vykazují sektory energetiky a těžby. Vysoká míra korupce však představuje vážné riziko ovlivňující rozhodování státních orgánů na všech úrovních. [3, str. 22] Snaha vlády o zlepšení současného stavu v problematických oblastech se i do budoucna jeví jako neefektivní.

Afghánská vláda si dle úřadu Generálního inspektora pro rekonstrukci Afghánistánu (SIGAR) uvědomuje, že současná ekonomická krize se svým dopadem na lidský kapitál je neudržitelná. Tato krize vede ke ztrátě pracovních míst, prohlubuje nespokojenost veřejnosti a ve svém důsledku vyústila v migrační vlny na evropský kontinent. Vláda dále podcenila ekonomické důsledky stahování koaličních vojsk. V této souvislosti jsou v útlumu zejména sektory stavebnictví, obchodu a služeb. Snížení vojenských výdajů koalice vedlo současně k výraznému snížení poptávky po službách, což v mnoha případech zapříčinilo ztrátu zaměstnání. Zároveň se v posledních letech zvyšuje aktivita protivládních sil, což přinutilo Vládu národní jednoty výrazně omezit vytváření nových pracovních míst. [3, str. 3-4] Jednou z oblastí, která v posledních letech zažívá oživení je finanční sektor s rostoucím počtem bankovních institucí. [3, str. 12]

S ohledem na soustavné navyšování bezpečnostních výdajů a revizí rozvojových portfolií lze nepříznivý vývoj očekávat i v dalších letech. Bezpečnostní výdaje se v současnosti pohybují okolo 5 miliard USD a daleko přesáhly předpoklady dárcovských států. [3, str. 4-5]

Podle pracovní skupiny “Task Force for Business and Stability Operations”, která se zabývá rozvojem afghánské ekonomiky, disponuje tato země mědí, zlatem, stříbrem, hliníkem, železnou rudou a dalšími vzácnými kovy v hodnotě přesahující 900 miliard USD. Některé odhady v této souvislosti hovoří i o částkách blížícím se k 3 trilionům USD. Efektivní využití tohoto potenciálu by zajistilo bezprecedentní ekonomický růst s vyváženými výdaji a příjmy. Čerpání těchto zdrojů však kromě bezpečnostní situace brzdí

také rozpory mezi těžebními společnostmi a afghánskou vládou ohledně výstavby související infrastruktury. [3, str. 22]

Pozitivní obrat ve vývoji by mohl souviset i s přijetím země do Světové obchodní organizace (WTO - World Trade Organization), což by vedlo k zahájení potřebných strukturálních reforem a plnohodnotnou aplikaci principů tržní ekonomiky. Formální přijetí do organizace bylo podmíněno 11 ekonomickými reformami, které mají vést ke zlepšení podnikatelského prostředí. [3, str. 16]

V kontextu vnitropolitického vývoje autor práce nepředpokládá, že by se v budoucnu objevily snahy o řízenou federalizaci země, a to především z důvodu absence určujícího faktoru pro vymezení jednotlivých hranic federálně spravovaných území, kde by se vlivem zejména mocenských a etnických neshod jen obtížně aplikoval fungující model samosprávných celků pod jednotnou federální správou. Právě výrazná etnicita afghánské společnosti může způsobit prohlubující se nevoli menšinových etnik vůči dominantním Paštunům, což představuje dlouhodobé riziko, které může vyústit v zásadní politickou krizi s doprovodným nárůstem etnického násilí v zemi. Problematickým bodem by se rovněž stalo rozdělení sfér vlivu se současným nejasným vztahem k federální vládě.

Afghánistán bude i do budoucna útočištěm pro různé teroristické a povstalecké skupiny. Tyto opoziční skupiny představují pro afghánské bezpečnostní složky obrovskou výzvu, neboť se dá předpokládat, že budou i nadále pokračovat v útocích, které ohrožují zejména provinční a vládní centra, zatímco venkovské oblasti budou pod trvalým tlakem vytrvalých bojů mezi Tálibánem a ANSF. Vzrůstající aktivita protivládních ozbrojených aktérů neguje historicky snížené tempo povstalecké činnosti v zimních měsících, které je v současné době stále méně výrazné, než v předchozích letech. To může být do značné míry zapříčiněno především bojovníky Tálibánu a některými veliteli, kteří zůstávají v Afghánistánu po celý rok, což jim usnadňuje větší povstaleckou mobilitu. V této souvislosti se může jednat o určitou změnu povstalecké taktiky s přesahem do budoucích let.

Protivládní skupiny budou i nadále pokračovat v soustředěných útocích proti složkám ANSF, a tím u jejich příslušníků vytvářet atmosféru strachu a nejistoty s cílem otrávit jejich důvěrou ve funkčnost a akceschopnost centrální vlády se zamýšlenými dopady na jejich loajálnost vůči této vládě. Se změnou taktiky povstalců dojde pravděpodobně k využívání početně menších skupin a přeshraničních mobilních jednotek, a to s ohledem na vzrůstající schopnosti AAF a zvyšující se počet pokračujících koaličních náletů. Tálibán bude

i do budoucna pokračovat v útocích na snadné a dostupné cíle, kterými jsou zejména početné sítě malých kontrolních stanic ANA a ANP rozmístěných po celém území Afghánistánu. Těmito útoky budou i nadále zpochybňovat schopnost ANSF udržet si trvalou přítomnost a vliv především ve venkovských oblastech. Povstalci se pravděpodobně ještě více zaměří na prioritní cíle v provinciích Helmand a Kunduz s cílem rozšířit svůj vliv ve venkovských oblastech. Především tradiční hnutí Tálibán bude i nadále plánovat vysoce koordinované útoky s cílem dosáhnout významných taktických úspěchů, které by mohl interpretovat v médiích jako strategická vítězství.

Poměrně nízký počet bojovníků ISIL-KP naznačuje, že skupina bude mít omezenou schopnost představovat bezpečnostní hrozbu mimo izolované provincie ve východním Afghánistánu a Kábulu. Skupina však prokázala schopnost provádět nejen sporadické útoky v městských oblastech, ale i vysoce efektivní útoky, jako například útok na nemocnici v Kábulu z března 2017.

Za předpokladu udržení aktuální vnitropolitické situace s přítomností zahraničních vojsk o přibližně současném početním stavu, včetně udržení dosavadního přílivu západního kapitálu, lze očekávat stagnaci stávající situace s jen pozvolným zlepšováním v klíčových oblastech budování státu. Pokud však dojde k výraznému oslabení účasti NATO a omezení finanční podpory, lze předpokládat, že takto nadefinované situace využijí především nestátní ozbrojení aktéři k upevnění a posílení svého vlivu v převážně odlehlých částech země, kde by docházelo k silicím lokálním bojům mezi místními vůdci bez větších ambicí na získání centrální moci v zemi. To vše by se odehrávalo bez výrazné účasti slábnoucí centrální vlády, která by již v této fázi nebyla schopna dlouhodobě čelit tlaku nespokojené veřejnosti a následné vojenské ofenzivě Tálibánu, což by se projevilo ve značné ztrátě státem ovládaného území. V rámci silicích bojů by u ANSF docházelo k masívním ztrátám a prudce by také vzrostla dezerce. V této souvislosti lze očekávat i významný nárůst civilních obětí konfliktu. Tálibán již dříve avizoval neochotu k zásadním jednáním s centrální vládou, dokud zemi neopustí veškerá zahraniční vojska. Předpokladem zůstává, že toto výrazné protivládní hnutí bude i nadále vyvíjet majoritní tlak na vládní síly i přes jeho možné částečné oslabení v důsledku bojů s konkurenčními protivládními skupinami a v souvislosti s rozpory uvnitř organizace samotné. Za tohoto scénáře by se afghánská vláda bez opětovného významného zapojení NATO do bojových operací dlouhodobě u moci neudržela. Hrozící státní převrat by uvrhl Afghánistán opět do období nestability a chaosu. V takovém prostředí by se mohly úspěšně realizovat různé teroristické skupiny,

což by degradovalo veškerou dosavadní snahu a cíle západního úsilí v boji proti terorismu. Obdobný scénář, ale v mnohem rychlejším procesu destabilizace země, by se dal zcela jistě predikovat po úplném odchodu či výrazném omezení finančních prostředků mezinárodního společenství.

Jednoznačným závěrem je tedy premisa, že bez zatím trvalého zahraničního angažmá by v zemi vzniklo vnitropolitické vakuum, které by se snažili vyplnit různí protivládni aktéři, a situace by tak opět vyústila v rozsáhlý vnitrostátní konflikt s možnými sekundárními přeshraničními následky.

Nadějí zůstává současná mladá generace Afghánců, která vyrůstala většinu života v post-talibánském období a je celkově více než kdy dříve otevřena novým možnostem, které mezinárodní společenství v rámci procesu statebuildingu nabízí. Také zvyšující se úroveň gramotnosti a osvěta trvale přispívají k tomu, že tato nová generace si nepřeje vyrůstat v konfliktním prostředí a k tomu jsou ochotni podporovat kohokoliv, kdo by k ukončení vleklých vnitřních bojů mohl efektivně přispět. Nutno dodat, že i většina té starší generace je dlouholetými konflikty vyčerpána, a spíše než o vnitropolitické dění se zajímá o to, jak v konfliktním prostředí uživit rodinu a přežít. Většinu současných problémů, které stále přetrvávají i v současné společnosti, si však Afghánistán nese právě z dob minulých, kdy se opakovaně potýkal s vnitřními i vnějšími konflikty. Pro mezinárodní společenství tak neexistuje mnoho proveditelných variant budoucího bezproblémového směřování země. Nicméně zahraniční podpora Afghánistánu by měla i nadále pokračovat do té doby, než bude vládnoucí režim schopen samostatně a bez cizí pomoci spravovat zemi v relativně stabilním, bezpečném a trvale udržitelném prostředí.

3 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

Primárním cílem této práce bude analyzovat vlivy a dopady afghánských misí NATO ISAF a Resolute Support na bezpečnost civilního obyvatelstva a pokusit se alespoň v obecné rovině definovat prvky, které měly na bezpečnost těchto obyvatel v průběhu jednotlivých misí největší vliv. Autor práce si také stanovil dílčí cíl v podobě predikce budoucího bezpečnostního vývoje v zemi.

3.1 Výzkumné otázky a hypotézy

Každá správně položená výzkumná otázka předpokládá vůči danému problému implikaci tří hlavních kritérií. První kritérium se váže ke vztahu mezi dvěma nebo více proměnnými, protože u kvantitativního přístupu je nezbytné splnit formulaci proměnných. Dále by měl být problém formulován jasně a v jednoznačné tázací formuli. Třetí kritérium vyžaduje, aby problém a jeho vytyčení umožnilo empirické ověření, protože problém, který neobsahuje implikace pro empirické ověření vytyčených vztahů nebo vztahu, není vědeckým problémem. [76, str. 19] V souladu s výše uvedenými kritérii zde budou formulovány výzkumné otázky vztahující se k řešené problematice. Na každou takto kladenou otázku bude navazovat odpověď v podobě hypotézy.

Hypotézu lze tedy považovat za vědecky zdůvodněný předpoklad o dosud neznámé skutečnosti. Současně se jedná o podmíněný výrok o vztahu mezi dvěma nebo více proměnnými. Pokud však takové konstatování nekoresponduje s těmito charakteristikami, nejedná se o hypotézu ve vědeckém slova smyslu, ale o pouhé tvrzení. Podle stupně vědecké rozpracovanosti a využitelnosti ve výzkumu můžeme rozlišovat hypotézy hlavní a vedlejší. Hlavní hypotézy, které jsou často označovány jako výchozí, odpovídají na hlavní cíl výzkumu a hypotézy vedlejší, neboli pracovní, nám cíl výzkumu dále rozvíjí. V kvantitativním výzkumu můžeme zkoumat jen takové problémy, které je možné přeložit do jazyka pracovních hypotéz. Hypotézy jsou totiž testem, zda je výzkum vůbec možný a zároveň jsou důležitým nástrojem pro redukci informací. Obsahují také základní informace pro optimální rozhodnutí o technikách výzkumu a v neposlední řadě tvoří základ pro odhad rozsahu výzkumu. [76, str. 20]

Právě stanovením hypotéz autor práce propojí teoretickou rovinu poznání s následným empirickým výzkumem. Hypotézy budou na základě ověření shledány buďto

pravděpodobně pravdivými nebo pravděpodobně nepravdivými. Závěry výzkumu tedy platnost hypotézy potvrdí nebo naopak vyvrátí. I negativní výsledky mohou být někdy vnímány pozitivně, protože i takové napomáhají nalézt správný směr dalšího zkoumání. Ověřování vztahu mezi proměnnými současně umožňuje rozvíjet poznání bez subjektivního vlivu výzkumníka, ačkoliv se a priori jedná o předpoklady vytvořené člověkem.

Otázka č. 1

Byla bezpečnost civilního obyvatelstva zajištěna lépe v rámci mise ISAF nebo za současné mise RS?

Bezpečnost civilního obyvatelstva v průběhu obou misí souvisí s celou řadou nepominutelných faktorů, které se podílely nebo podílí na formování bezpečného prostředí v konfliktním prostoru. Největší rizika představuje samotný konflikt, v němž svou důležitou roli zastává každý z aktérů tohoto konfliktu. Nejen početní stav, ale i role jednotlivých aktérů mají vliv na samotný vývoj bezpečnostního prostředí v interakci s chováním a postoji civilního obyvatelstva vůči nim.

Hypotéza č. 1

Bezpečnost civilního obyvatelstva byla zajištěna rozhodně lépe za trvání mise ISAF než nyní, za současné mise RS.

K ověření této hypotézy budou využity otázky číslo jedna, dva, osm a devět dotazníkového šetření. Současně budou na takto definovanou hypotézu aplikovány poznatky z realizované SWOT analýzy.

Otázka č. 2

V průběhu které mise vyvíjely jednotky NATO nebo ANSF větší represí vůči civilnímu obyvatelstvu?

Za mise ISAF působilo aktivně k zajištění bezpečnosti v zemi mnohem více příslušníků jednotek NATO než za mise současné. Pokud si tedy jednotky NATO v rámci mise ISAF nezískaly potřebnou majoritní podporu u civilního obyvatelstva, a naopak se na území státu s odlišnými kulturními zvyklostmi chovaly nevhodně, mohlo v průběhu let docházet k tomu, že místní afghánské bezpečnostní síly za současné mise Resolute Support disponují větší podporou, a tudíž i důvěrou k zajištění bezpečnosti ve vlastní zemi. Především

ve spojitosti s vysokou mírou korupce a kontroverzním postavením zejména složek ANP v souvislosti s častým napojením na organizovaný zločin, je však důvěra v zajištění bezpečnosti jednotkami ANSF do jisté míry negována.

Hypotéza č. 2

V průběhu současné mise RS je civilní obyvatelstvo ohroženo represivním chováním příslušníků ANSF více, než v průběhu mise ISAF jednotkami NATO.

K ověření této hypotézy budou využity otázky číslo tři a čtyři realizovaného dotazníkového šetření. Současně budou na takto definovanou hypotézu aplikovány poznatky z realizované SWOT analýzy.

Otázka č. 3

Představuje nyní organizovaný zločin větší bezpečnostní riziko pro místní obyvatele než hnutí Tálibán za mise ISAF?

Z předchozí analýzy dostupných zdrojů dat vyplývá, že největší hrozbu pro bezpečnost obyvatel představuje právě hnutí Tálibán, a dále pak různí aktéři organizovaného zločinu, kteří obratně využívají konfliktního prostředí pro mocenské, ekonomické či územní zisky. Zatímco v průběhu mise ISAF bylo působením jednotek NATO hnutí Tálibán citelně oslabeno, příliv západního kapitálu vytvořil úrodnou půdu pro vznik a posílení warlordismu a různých dalších skupin parazitujících na konfliktu s využitím strachu místních obyvatel. V průběhu mise Resolute Support však podle posledních výročních zpráv OSN, mapujících vývoj bezpečnosti v zemi, dochází k markantnímu nárůstu územních zisků Tálibánu, který v současnosti představuje téměř polovinu celkové rozlohy Afghánistánu.

Hypotéza č. 3

Organizovaný zločin představuje za současné mise Resolute Support pro místní obyvatelstvo větší bezpečnostní riziko, než hnutí Tálibán za mise ISAF.

K ověření této hypotézy budou využity otázky číslo pět, šest a sedm dotazníkového šetření. Současně budou na takto definovanou hypotézu aplikovány poznatky z realizované SWOT analýzy.

Otázka č. 4

Jsou jednotky ANSF schopny bez přítomnosti sil NATO dlouhodobě zajistit bezpečnost v Afghánistánu?

V souvislosti s rostoucím územním ziskem Tálibánu během mise Resolute Support, kdy jednotky ANSF převzaly veškeré záruky za zajištění bezpečnosti v zemi lze předpokládat, že bez aktivní účasti NATO nebudou tyto jednotky schopny tuto bezpečnost zajistit a dlouhodobě udržet. Role stávajících sil NATO v Afghánistánu je vymezena mandátem jako podpůrná a nutno říci, že bez efektivního vlivu na zajištění bezpečnosti v regionu. Důležitost zde dále sehrává nemalá finanční podpora mezinárodního společenství, která však naráží na neefektivitu alokace těchto zdrojů, a to především v souvislosti s korupčním prostředím v zemi.

Hypotéza č. 4

Jednotky ANSF nejsou schopny z dlouhodobého hlediska zajistit udržitelnou bezpečnost v zemi.

K ověření této hypotézy budou využity otázky číslo deset, jedenáct a dvanáct dotazníkového šetření. Současně budou na takto definovanou hypotézu aplikovány poznatky z realizované SWOT analýzy.

4 METODIKA

Za objekt výzkumu je v předkládané práci stanoveno primárně civilní obyvatelstvo Afghánistánu, a to ve vztahu k jeho bezpečnosti v rámci realizovaných vojenských kampaní NATO ISAF a Resolute Support.

Konceptuální rámec práce bude vycházet z předpokladu propojení teorie s praxí, kdy teorie poskytuje nástroj pro zkoumání, tedy sbírání, organizování a interpretaci dat výzkumu.

Na základě výše uvedeného konceptu se úvodní část práce zaměří primárně na základní teoretickou rovinu analýzy s využitím kvalitativní metody induktivního přístupu s cílem interpretovat význam získaných informací. Samotný sběr dat bude proveden deskriptivní formou obsahové analýzy dostupných zdrojů. Především se bude jednat o dokumenty a souhrnné informační zprávy zainteresovaných organizací, které se svým obsahem vztahují ke zkoumané problematice. Kvalitativní obsahová analýza bude doplněna o data získaná technikou nestandardizovaného pozorování, kterou autor práce vedl v průběhu svého nasazení na území Afghánistánu. *„Cílem kvalitativního šetření je porozumět sociální realitě, kterou zkoumáme. Účelem není popsat sociální realitu v její objektivní podobě, ale vysvětlit význam sociálních jevů. Zkoumání jde do hloubky a provádí se pomocí delšího kontaktu s terénem.“* [76, str. 11-12] Na základě této metody budou dále formulovány obecné závěry platné pro zkoumanou oblast. Jednou ze zásad kvalitativního šetření je i určitá subjektivita vztahu mezi výzkumníkem a zkoumaným objektem se současnou kritickou distancí. Autor práce plně vyhovuje požadavkům této zásady jako výzkumník znalý prostředí a souvislostí ve vztahu ke zkoumanému objektu.

Obecné poznatky z induktivně vedené metody sběru a analýzy dat umožní v navazující praktické části realizovat kvantitativní výzkum opírající se o deduktivní metodu zpětné interpretace získaných poznatků. Již u Aristotela lze nalézt induktivně-deduktivní pojetí procesu poznání. Tento antický myslitel ve svém učení přikládá důležitou roli právě smyslům, které dodávají rozumu vjemy, protože jsou podle něj prvotním místem setkání rozumu se skutečností. Rozum pak na základě analýzy smyslových vjemů dospívá k poznání, co je ve věcech určitého druhu obecné a podstatné. Za takovou cestu k obecnému považuje právě indukci, která dospívá k různým stupňům obecnosti. Pokud takové poznání dospěje k obecným principům v podobě rozumem zaručené pravdy,

postupuje zpět k jevům tak, že poskytuje argumenty pro existenci jednotlivých jevů. Tento zpětný postup představuje dedukci, která zdůvodňuje jevy pomocí obecných principů. Teprve tehdy je podle Aristotela dosaženo poznání, u kterého se nejedná o pouhý popis jevů, ale také o jejich zdůvodnění obecnými principy. [77, str. 19] Takto získané poznatky budou poté východiskem pro závěrečnou komparativní analýzu.

V úvodu praktické části autor stanoví specifické výzkumné otázky a hypotézy, které budou v maximální míře reflektovat získaná data z předchozí teoretické části práce. Úvodní část empirického výzkumu tak bude navazovat na teoretický rámec práce právě stanovením nadefinovaných závěrů, které budou v podobě hypotéz následně ověřovány prostřednictvím deduktivní metody a SWOT analýzy. Metoda dedukce bude využita již v úvodu praktické části práce, a to k formulaci konkrétních výzkumných otázek. Takto zvolený postup je nezbytným předpokladem pro dosažení co nejvyšší míry reliability v celkovém procesu operacionalizace. Reliabilitou výzkumu přitom rozumíme schopnost opakovat tento výzkum se stejnými výsledky. Operacionalizace se dotýká přechodu od teorie k empirii. Zahrnuje převedení výchozích hypotéz až do roviny jednotlivých znaků, v nichž bude empirická informace zjišťována s přesahem do identifikace vztahů mezi jednotlivými znaky. Nekončí tedy nadefinováním nějaké množiny ukazatelů, ale nalezením způsobů jejich empirického šetření v praxi s nutným předpokladem pro analýzu takto zjištěných údajů. [78, str. 9-10]

Pro získání potřebných reprezentačních dat a k ověření stanovených hypotéz bude realizován kvantitativní výzkum prostřednictvím dotazníkového šetření u vybraného vzorku respondentů. Reprezentativní vzorek bude získán vícestupňovým náhodným výběrem ze základního souboru. Takto získaná data budou analyzována a následně statisticky zpracována do podoby kontingenčních tabulek a grafů. V diskuzi bude poté provedena syntéza získaných dat, tak aby bylo možné sledovat vzájemné podstatné souvislosti mezi jednotlivými složkami objektu zkoumání. *„Syntéza (skládání) je myšlenkové spojení jednotlivých částí v celek. Při syntéze se sledují vzájemné podstatné souvislosti mezi jednotlivými složkami jevu nebo objektu, což napomáhá k odhalení vnitřních zákonitostí fungování a vývoje jevu či objektu bádání. Syntéza je postup, kdy na základě výchozích zjištění se formulují závěry. Syntéza a analýza jsou sice protikladné způsoby zkoumání, ve skutečnosti se však vzájemně doplňují, a tak se také někdy souhrnně nazývají analyticko-syntetickými poznávacími postupy. Syntéza totiž mnohdy není možná bez analýzy a naopak.“* [79, str. 17-18] Tato metoda umožní generalizovat závěry, které bude možné

zpětně aplikovat na vstupní teoretická východiska práce. Jak uvádí Široký, generalizací neboli zobecněním rozumíme vědeckou metodu, kdy je informace o jednotlivém jevu či objektu vztažena na celou třídu nebo skupinu jevů či objektů. Podstatou této metody je přisouzení zjištěné vlastnosti u užší skupiny skupině širší. Z poznání daného jednotlivého jevu či objektu, který je nám znám, lze poté vyvodit chování více takových jevů či objektů. [79, str. 18]

V návaznosti na realizovaný kvantitativní výzkum bude provedena SWOT analýza. Název vychází z počátečních písmen anglických slov strengths (silné stránky), weaknesses (slabé stránky), opportunities (příležitosti) a threats (hrozby), které reprezentují čtyři primární oblasti zájmu. Vnitřní prostředí určuje silné a slabé stránky, které jsou v přímé kompetenci objektu analýzy a je tedy možné je (na rozdíl od příležitostí a hrozeb vnějšího prostředí) změnit. Cílem je maximalizace silných stránek za současné eliminace stránek slabých. Smyslem analýzy vnějšího prostředí je určení možných příležitostí pro rozvoj a zároveň identifikace možných rizik, které by tento rozvoj mohly znemožnit nebo dokonce ohrozit. Příležitosti i hrozby se mohou s postupem času měnit, a proto je vhodné je pravidelně sledovat. Jen důkladná znalost vnějšího prostředí umožní žádoucí rozvoj. Hrozby a příležitosti není samy o sobě možné minimalizovat, respektive maximalizovat, je možné pouze snížit nebo zvýšit jejich vliv. Příležitosti slouží k maximalizaci silných stránek, naopak vliv hrozeb je třeba minimalizovat, případně se na jejich důsledky alespoň dobře připravit. [80]

V závěru empirické části bude provedena komparativní analýza, která bude vycházet jak ze získaných závěrů teoretického poznání, tak i z výsledků SWOT analýzy a realizovaného kvantitativního výzkumu. „Komparace (srovnání) je jednou z nejpoužívanějších vědeckých metod práce. Umožňuje stanovit shody a rozdíly jevů či objektů. Při srovnávání se zjišťují shodné či rozdílné stránky různých předmětů, jevů, úkazů či ukazatelů. Srovnávací kritérium může být vymezeno věcně, prostorově nebo časově“. [79, str. 19] V úvodu komparativní analýzy budou stanoveny výchozí podmínky, za kterých bude samotná komparace realizována. Zjištěná empirická data budou prezentována v souvislém závěrečném textu interpretační nerativní metodou v rámci diskuze. Tímto závěrečným resumé současně ověříme požadavek validity mezi předem stanovými cíli výzkumu a skutečně dosaženými výsledky.

4.1 Limity výzkumu

I tato práce podléhá určitým limitům výzkumu. Aktuálnost tématu je současně prvním limitujícím faktorem, protože mise Resolute Support není ukončená a stále probíhá. Na tuto skutečnost navazuje časové ohraničení dotazníkového výzkumu. Pro dotazníkový výzkum bylo záměrně stanoveno období v rozmezí let 2013 až 2016, a sice poslední dva roky mise ISAF a první dva roky mise Resolute Support, čímž bylo dosaženo shodného časového úseku pro obě komparované kampaně. Z tohoto důvodu není možné dospět ke konečným výsledkům vlivu obou misí na bezpečnost civilního obyvatelstva.

Dalším limitem je možná nedostupnost některých dat. V tomto případě je nutné vycházet z dostupných zdrojů. Vzhledem k tomu, že práce se bude ve velké míře opírat o odborné a zpravodajské články, je potřeba jistá míra obezřetnosti k objektivitě zkoumaných dat. Ke zkreslení může nicméně dojít samotným výzkumníkem, respektive jeho nesprávnou interpretací získaných dat. Dále bude práce limitována rozsahem použitých zdrojů. Jak bylo již předesláno, využity budou zejména ty psané v anglickém jazyce. Z důvodu jazykového omezení nebudou použity zdroje v arabském, ani v jiném blízkovýchodním jazyce. V neposlední řadě také, v rámci daného rozsahu práce, nelze obsáhnout naprosto všechny proměnné, které mohou do dané problematiky intervenovat.

5 VÝSLEDKY

5.1 Dotazníkový výzkum

Cílem realizovaného dotazníkového výzkumu bude získat specifická data, která by vedla k ověření a obohacení poznatků z teoretické části práce. Takto získaná data budou současně sloužit jako empiricky podložený zdroj informací pro následnou komparativní analýzu. Primárním účelem samotného dotazování bude analyzovat zkušenosti a názory specifického vzorku respondentů ve vztahu k misím NATO ISAF a Resolute Support. Obyvatelé Afghánistánu se zde budou moci vyjádřit k otázkám přímo souvisejícím s jejich vlastní bezpečností během těchto dvou kampaní. Současně bylo nezbytné definovat určitá omezení, která limitují výzkum, a to zejména ve vztahu k podmínkám celkové realizace výzkumu a obsáhlosti dané problematiky.

Dotazníková forma výzkumu byla pro účely této práce zvolena hned z několika důvodů. Především je dotazník velmi rozšířenou a propracovanou technikou, kterou lze získat požadovaná data i od velmi prostorově vzdálených zkoumaných osob. Je také vstřícný směrem k respondentům, protože jim poskytuje větší čas na rozmyšlení a poměrně přesvědčivou anonymitu, která byla zejména pro respondenty tohoto výzkumu z důvodu zajištění jejich osobní bezpečnosti nezbytná. Nejčastěji uváděnou nevýhodou u dotazníku je jeho nízká návratnost. Dotazník také umožňuje přeskočit jednotlivé otázky nebo tyto zodpovědět jinou osobou. Aby autor práce minimalizoval tato negativa, byl vždy přítomen u vyplnění dotazníku. Především však byla zajištěna maximální bezpečnost všech respondentů. Každý dotazovaný odpovídal bez přítomnosti třetích osob, tak aby nebyl nikým ovlivněn nebo neodpovídal mimo své subjektivní přesvědčení pod tlakem okolí. Většinou byli respondenti tázáni v rámci tzv. Street Level Engagement jednání. Cílem takové formy jednání je získat potřebné informace oslovením osob vyskytujících se v prostoru rozmístění jednotek. Jedná se tedy o terénní metodu sběru informací uskutečněnou v prostoru, který je po celou dobu zajištěn koaličními vojáky k oboustranné bezpečnosti všech zúčastněných. Dotazníkové šetření bylo realizováno od ledna 2017 do dubna 2017 v provinciích Kábul a Parván.

Samotný dotazníkový formulář byl přeložen z češtiny do angličtiny tak, aby mohl být za pomoci tlumočnicka dále přeložen do jazyka Darí, což je nejvíce používaný jazyk

v centrální části Afghánistánu. Dotazník, který ve výše zmíněných jazycích tvoří přílohy 1, 2 a 3 této práce, je celkově složen ze tří částí a jeho vyplnění bylo bez časového omezení.

První část je koncipována tak, aby vzbudila zájem dotazovaného o spolupráci. Začíná úvodním oslovením, představením autora a se současným apelem ke spolupráci rovněž zdůrazňuje význam poskytnutých informací. Respondenti jsou zde také seznámeni s cíli výzkumu. Dále obsahuje ujištění o anonymitě a poděkování autora za spolupráci při výzkumu. Součástí úvodní části jsou vstupní informace vztahující se k problematice výzkumu a k vlastnímu vyplnění. Úvod také obsahuje nezbytnou formulaci k časovému ohraničení výzkumu, tak aby nedošlo ke zkreslení a byly zohledněny pouze události, které se staly v letech 2013 až 2016. Zjištěná data tedy budou charakteristická pro období posledních dvou let mise ISAF, přičemž právě v roce 2013 byly počty nasazených sil a prostředků v regionu jako jedny z nejvyšších za trvání této mise, a prvních dvou let mise Resolute Support, kdy naopak v roce 2015 došlo k významné redukci těchto jednotek a záruky za zajištění bezpečnosti v zemi převzaly jednotky ANSF. Jedná se tedy o významný kontrast mezi dvěma datovými soubory za shodné časové období.

Druhá část je zaměřena na samotné dotazování, jehož cílem je získat potřebná data vztahující se k problematice výzkumu. Na základě závěrů teoretické části práce bylo stanoveno celkem dvanáct otázek. Otázky byly proporcionalně rozděleny tak, aby obsahovaly obdobný počet dotazů vztahujících se k bezpečnosti civilního obyvatelstva v průběhu obou misí, a současně zahrnovaly dotazy směřující k hrozbám pro tyto obyvatele. Tyto hrozby byly definovány v souladu s teoretickými poznatky jako nejvážnější z hlediska jejich vlastní bezpečnosti. Jednotlivé otázky jsou kladeny tak, aby byly co nejvíce srozumitelné, jednoznačné, a aby svým obsahem respondentem neodradily. Otázky jsou také pokládány tak, aby se vyloučila jejich sugestivnost. Jsou tedy vyloučeny formulace předem napovídající vhodnou odpověď. Všechny dvanáct otázek je uzavřeného typu. Takto kladené otázky představují soubor vyčerpávající všechny možné alternativy odpovědí. Všechny kategorie odpovědí se vzájemně vylučují a jsou nabízeny jako polytomické. Jedná se tedy o výběr jedné alternativy s vyjádřením míry souhlasu či nesouhlasu s daným tvrzením.

Třetí část zjišťuje vybrané demografické determinanty identifikující respondenty pro zařazení do určitých skupin. Kategorie odpovědí byly zvoleny s ohledem na prostor, v němž byl dotazníkový výzkum realizován. Tyto otázky jsou záměrně kladeny na závěr

dotazníku. Důvodem je skutečnost, že se týkají identifikace respondentů a přes všechna ujištění o anonymitě se zde vyžaduje, aby se určitým způsobem odhalili. Demografické otázky jsou zde kladeny jako uzavřené, což usnadňuje získávání odpovědí.

Doporučovaným způsobem, jak zajistit patřičnou validitu otázek v dotazníku, je provést předvýzkum, protože i zdánlivě nepatrné chyby a nepřesnosti v předvýzkumu se v definitivním průzkumu mohou znásobit, a poté již není prostor je odstraňovat. Příbilová uvádí, že smyslem pilotáže neboli testování dotazníku je najít jeho nedostatky, které by negativně ovlivnily jeho údaje. Dotazník je testován na malém vzorku respondentů, kteří jsou do problému vtaženi, ale dívají se na něj nezaujatě. Důvodem pilotáže je odlišný způsob vnímání a reakce velkého množství respondentů, proto je důležitá srozumitelnost a jednoznačnost dotazníku. [81, str. 84] Na základě pilotáže byly provedeny finální úpravy dotazníku. Autor práce realizoval předvýzkum u šesti afghánských tlumočnicků, z nichž dva se přímo podíleli na překladu a distribuci těchto dotazníků. Cílem bylo ověřit srozumitelnost, případně identifikovat otázky, kterým by měl respondent potíže porozumět a odpovědět na ně. V průběhu nebyly zaznamenány žádné nedostatky s formulací otázek ani se srozumitelností formuláře, proto bylo možné přistoupit k vlastnímu šetření. Tento předvýzkum současně ukázal, že informace existují a jsou dosažitelné. Získaná data z realizovaného předvýzkumu nebyla zařazena do vlastního šetření.

Dotazníkový výzkum je tedy sestaven tak, aby vyvrátil či potvrdil stanovené hypotézy a získal anamnestické údaje od vybraných respondentů. Vzhledem ke složitosti a obsáhlosti dané problematiky nebyla cílem obsáhlá studie daného tématu, ale spíše snaha získat a interpretovat názory a postoje nevšedního vzorku respondentů, a to přímo v místě ozbrojeného konfliktu.

5.1.1 Charakteristika zkoumaného vzorku

Pro získání reprezentativních dat byli osloveni respondenti v provinciích Kábul a Parván, které se nacházejí v severovýchodní části Afghánistánu. Hustota obyvatel provincie Kábul je při aktuálním počtu 4 679 648 obyvatel přibližně 1049 obyvatel na km² a v porovnání s provincií Parván, kde hustota osídlení při celkovém počtu 687 243 obyvatel činí přibližně 115 obyvatel na km², je podstatně vyšší. [82]

Zatímco provincie Kábul zastoupí v realizovaném výzkumu vysoce urbanizované části Afghánistánu, získaná data z provincie Parván poslouží jako reprezentativní pro méně osídlené aglomerace.

Právě takové dislokační rozložení respondentů následně umožní posoudit, jakým způsobem a do jaké míry se mění postoje a názory obyvatel v provincii Kábul, kde je vliv centrální vlády majoritní, směrem k východním hranicím s Pákistánem, kde lze naopak předpokládat výrazně slabší vliv této vlády.

Složení respondentů nebylo možné z objektivních důvodů genderově vyvážit. Vzhledem k postavení žen v afghánské společnosti byli osloveni pouze muži. V rámci výzkumu byli osloveni pouze respondenti starší 23 let. Tato věková hranice zaručuje získání potřebných dat od osob, kterým bylo v době rozhodné pro výzkum, tedy v roce 2013, minimálně 19 let a mohly se tudíž k událostem vztahujícím se k dotazníkovému šetření relevantně vyjádřit. I když třetí část dotazníku sleduje další specifické demografické údaje, nejsou tyto pro výběr respondentů omezující.

S ohledem na omezené reálné možnosti oslovení většího počtu osob přímo v terénu, byl stanoven počet správně vyplněných dotazníků jako postačující k další analýze na jedno sto z každé zájmové provincie. Z provincie Kábul bylo osloveno celkem 154 osob a je tedy patrné, že více než třetina dotázaných z nějakého důvodu odmítla spolupráci. Podobný trend byl zaznamenán v i provincii Parván, kde bylo pro získání potřebného množství dotazníků nutné oslovit 186 osob. Neochota podílet se na tomto výzkumu může být do jisté míry zapříčiněna i nedůvěrou, či přímo obavami ze spolupráce s koaličními vojáky. Ne každý dotázaný také a priori sympatizuje s koaličními jednotkami a tento postoj vyjadřuje právě odmítnutím podílet se na výzkumu. Celkem 5 osob z provincie Kábul a 12 osob z provincie Parván se omluvilo s tím, že neumí číst a předčítání dotazníku by pro ně bylo urážkou. Celkem bylo tedy za přítomnosti autora práce osloveno 340 osob, z nichž potřebných 200 osob vyplnilo dotazníkový formulář požadovaným způsobem. Následující tabulky charakterizují oslovené respondenty z hlediska specifických demografických dat, kterými jsou etnikum, vzdělání a věk. Tato data jsou zde znázorněna jak v celkovém procentuálním součtu, tak i v počtu dotázaných za jednotlivé provincie.

Tabulka 2 Charakteristika respondentů z hlediska etnické příslušnosti ^[Zdroj: vlastní]

ETNIKUM	Kábul % (n)	Parván % (n)	Celkem %
Tádžik	38	68	53
Paštun	31	12	21,5
Hazár	24	7	15,5
Uzbek	7	13	10
jiné	0	0	0

Z uvedené tabulky vyplývá, že se na výzkumu nejvíce podíleli Tádžikové, kteří byli nejvíce zastoupeni v Provincii Parván. Celkově druhou nejpočetnější skupinu respondentů tvoří Paštuni, z nichž přibližně třetina žila v době výzkumu v provincii Kábul. Hazárové představují necelých 16 % dotázaných, a to s výrazně početnějším zastoupením v provincii Kábul. Poslední zastoupenou skupinou jsou Uzbekové, kteří tvoří pouhou desetinu celkového počtu respondentů. Příslušníci jiných etnik se na realizovaném dotazníkovém šetření nepodíleli.

Tabulka 3 Charakteristika respondentů z hlediska dosaženého vzdělání ^[Zdroj: vlastní]

VZDĚLÁNÍ	Kábul % (n)	Parván % (n)	Celkem %
základní - 1. stupeň	23	14	18,5
základní - 2. stupeň	18	22	20
středoškolské	32	40	36
vysokoškolské	27	24	25,5

Podpora vzdělávání a obnova vzdělávacího systému patří v zemi k dlouhodobým prioritám mezinárodního společenství. Zavedený vzdělávací systém se od západního modelu v zásadě neliší. Zejména v centrální části Afghánistánu tedy nebyl problém oslovit respondenty, kteří dosáhli jedné z forem výše uvedeného vzdělání. V realizovaném výzkumu byli nejvíce zastoupeni středoškolsky vzdělaní Afghánci s nejvyšším zastoupením v provincii Parván. Druhou nejpočetnější skupinou byli vysokoškolsky vzdělaní respondenti, kteří tvoří přibližně jednu čtvrtinu všech dotázaných. Celá jedna pětina všech oslovených Afghánců uvedla jako své nejvyšší dosažené vzdělání druhý stupeň základní

školy. Nejméně početnou skupinou jsou respondenti s ukončeným prvním stupněm základního vzdělání.

Tabulka 4 Charakteristika respondentů z hlediska jejich věku ^[Zdroj: vlastní]

VĚK	Kábul % (n)	Parván % (n)	Celkem %
23 - 29 let	28	47	37,5
30 - 39 let	39	19	29
40 - 49 let	20	24	22
50 - 59 let	13	8	10,5
nad 60 let	0	2	1

Výsledná věková skladba respondentů reflektuje snahu mladé afghánské generace vyjádřit svůj názor nad děním v zemi a úzce také souvisí s úrovní dosaženého vzdělání. Z tabulky charakterizující respondenty z hlediska jejich věku je patrné, že s přibývajícím věkem klesá procentuální zastoupení respondentů v jednotlivých kategoriích. Na realizovaném výzkumu se tak nejčastěji podílely osoby ve věku 23 až 29 let. Současně v této věkové kategorii dominuje provincie Parván s 47 % dotázaných. Významné procentuální zastoupení má také navazující věková kategorie 30 až 39 let, kde z předem definovaných lokalit naopak dominuje provincie Kábul. Respondenti ve věkové kategorii 40 až 49 let tvoří 22 % všech dotázaných, přičemž tato hodnota se výrazně neliší i v zastoupení u jednotlivých zájmových provincií. Přibližně desetina respondentů spadá do kategorie 50 až 59 let, a toto zastoupení je tak v celkovém objemu dotázaných již méně reprezentativní. Pouze dvě osoby z provincie Parván spadají do kategorie nad 60 let a v celkovém zastoupení tvoří pouhé procento všech dotázaných.

Na základě provedené analýzy uvedených demografických dat lze za majoritního respondenta označit mladého středoškolsky vzdělaného Afghánce tádžického etnika ve věku 23 až 29 let.

Protože se jednalo o účelový výběr, je pochopitelné, že omezený počet získaných údajů má omezenou možnost pro generalizaci závěrů z pohledu celého území Afghánistánu. Ale i tak lze považovat zjištěná data pro potřeby této práce za reprezentativní.

5.1.2 Analýza získaných dat

Před samotnou interpretací výsledků dotazníkového šetření a formulací závěrů je nezbytné provést analýzu získaných dat. Analýza kvantitativních dat bude provedena pomocí základních procesů, jako je selekce dat a úprava jejich znaků v rámci třídění prvního a druhého stupně. Abychom získali potřebné odpovědi, celá analýza musí probíhat se zaměřením na výzkumné otázky.

V prvním stupni analýzy bude provedeno základní třídění dat do jednotlivých kategorií v závislosti na zvolené odpovědi respondentů, kteří si vybírali z předem stanovených variant odpovědí. Před tímto procesem bude nezbytné provést tzv. čištění neboli selekci dat. Vyplněné formuláře se pečlivě zkontrolují a vyloučí se ty, které nebude možné využít pro další zpracování, a to nejčastěji z důvodu chybějících nebo nečitelných dat.

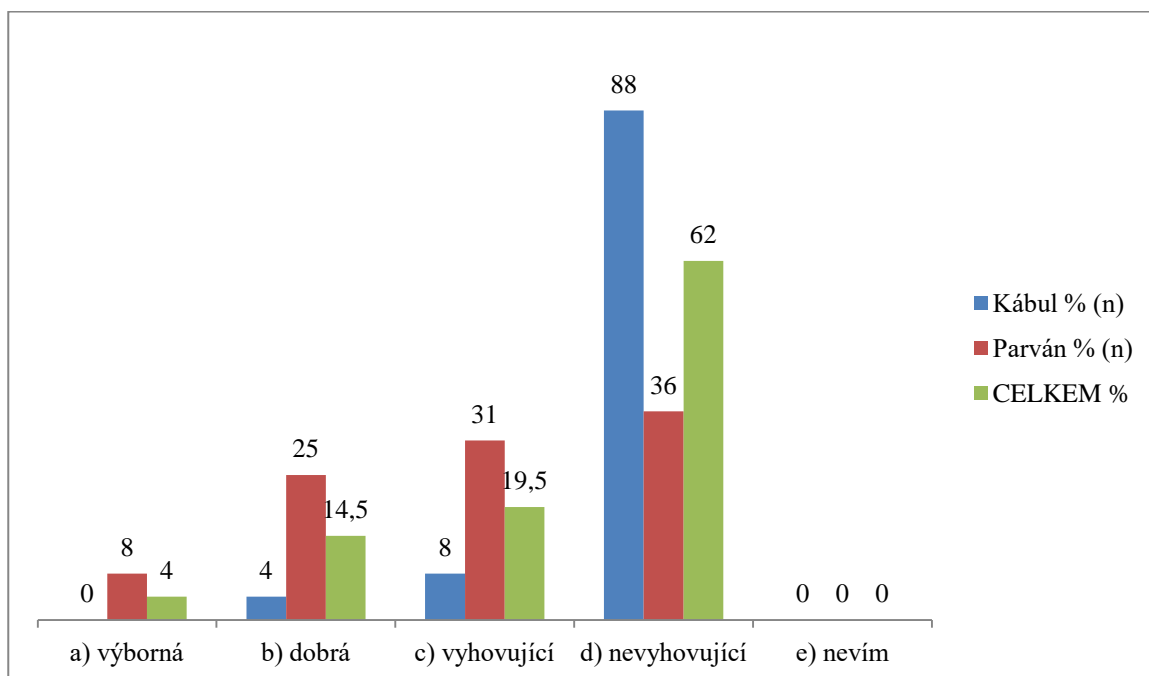
Po provedené analýze dat prvního stupně bude provedena tzv. analýza dat druhého stupně, která představuje porovnání rozložení určitého znaku v jednotlivých podsouborech. Kategorie vzniklé v předchozím třídění budou dále členěny ještě vzhledem k jinému znaku.

Získané soubory se uspořádají, vyhodnotí a dojde k jejich celkové sumarizaci. Výsledná zjištění v jednotlivých položkách zde budou pro lepší přehlednost prezentována za využití sloupcových grafů softwarového produktu Microsoft Excel, přičemž uvedené výsledné hodnoty budou v procentuálním vyjádření zaokrouhleny na jedno desetinné místo.

Syntéza získaných reprezentativních dat umožní v závěrečné diskusi generalizovat závěry, které bude posléze možné uplatnit na celkovou afghánskou populaci.

Otázka č. 1

Jak v současné době hodnotíte úroveň zajištění bezpečnosti ve Vaší provincii?

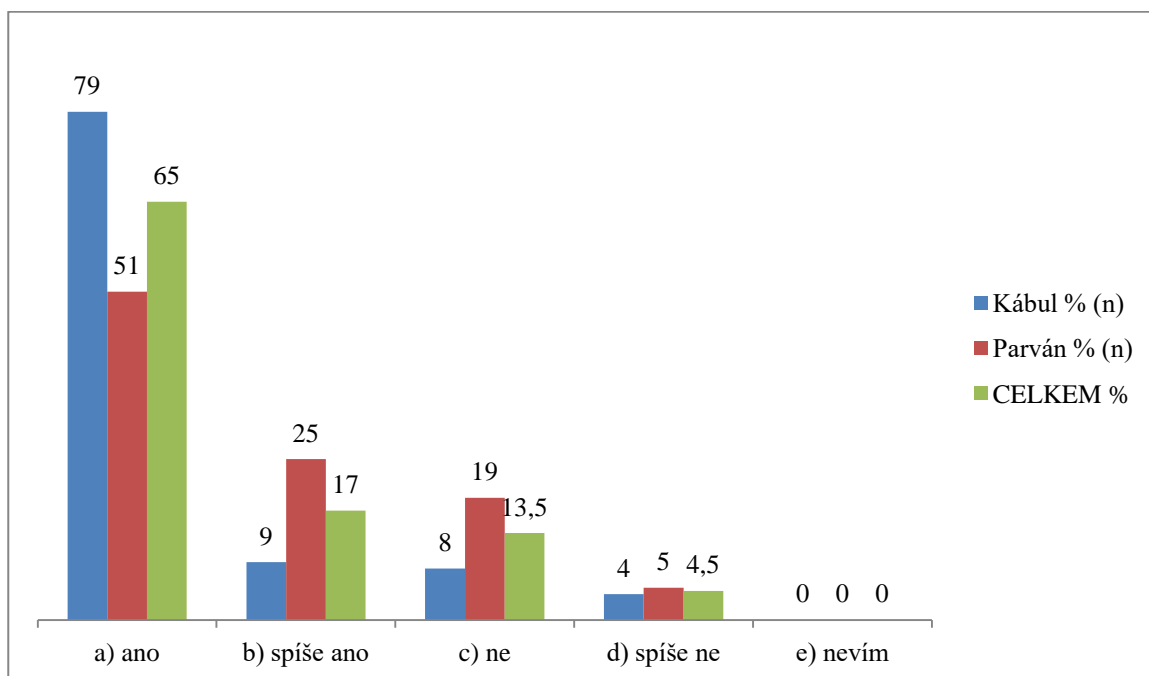

Obrázek 7 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 1 dotazníkového šetření [Zdroj: vlastní]

První otázka kvantitativního výzkumu si kladla za cíl analyzovat současný stav subjektivního vnímání vlastní bezpečnosti obyvatel Afghánistánu v zájmových provinciích Kábul a Parván. Z výsledku výzkumu je patrné, že žádný z oslovených respondentů v provincii Kábul nehodnotí současnou úroveň zajištění své bezpečnosti jako výbornou a současně tuto možnost zvolilo pouze 8 dotázaných z provincie Parván. Opačný trend lze pozorovat na druhé straně hodnotící škály, kde považuje současnou úroveň zajištění bezpečnosti za nevyhovující celých 88 % dotázaných z provincie Kábul a 36 % dotázaných z provincie Parván. Zajímavý kontrast však lze pozorovat mezi jednotlivými provinciemi. Zatímco v provincii Kábul hodnotí tuto úroveň jako dobrou či vyhovující pouze zanedbatelná část osloveného obyvatelstva, v provincii Parván je trend při součtu dobrých a vyhovujících stanovisek opačný a o 20 % převyšuje počet odpovědí označujících současnou úroveň zajištění bezpečnosti v této provincii jako nevyhovující. Na základě součtu jednotlivých odpovědí z obou dotčených provincií však 62 % celkového počtu respondentů shledává současnou úroveň zajištění své bezpečnosti jako nevyhovující. Žádný z oslovených obyvatel nevyužil v rámci své odpovědi možnost odpovědět "nevím".

Otázka č. 2

Souhlasíte s tvrzením, že v průběhu mise ISAF byla Vaše bezpečnost zajištěna lépe než nyní?

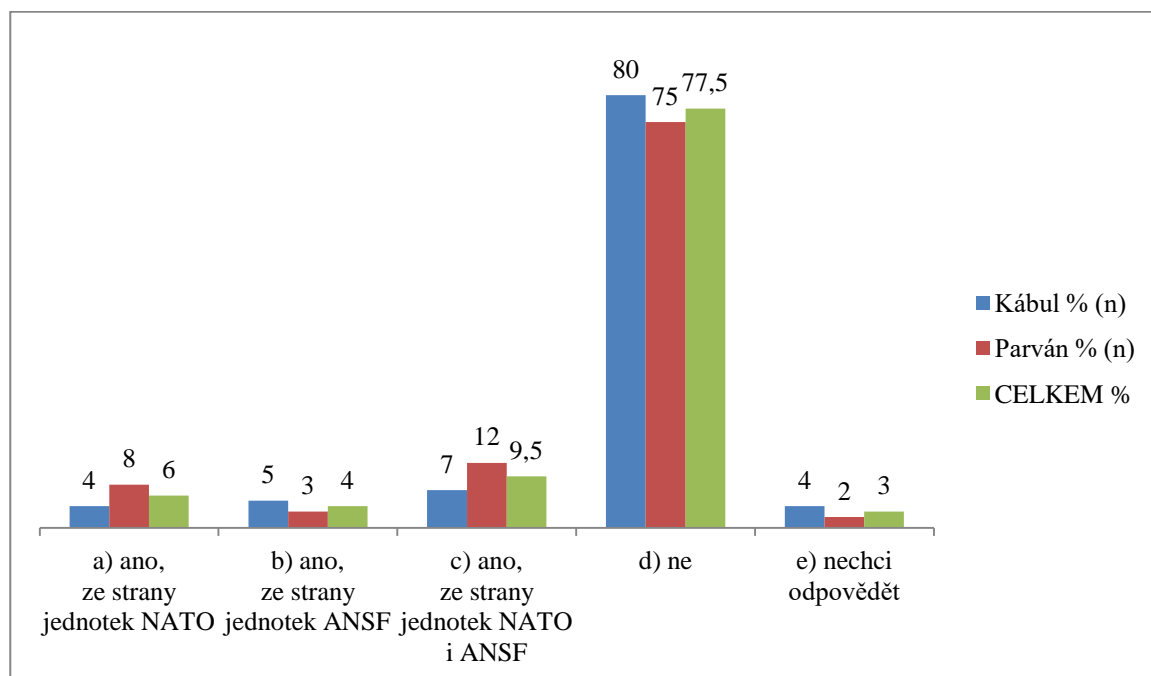

Obrázek 8 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 2 dotazníkového šetření [Zdroj: vlastní]

Druhá otázka dotazníkového výzkumu měla za cíl zhodnotit úroveň subjektivní bezpečnosti obyvatel Afghánistánu v průběhu mise ISAF v porovnání se současným stavem. Celkem 79 % všech dotázaných z provincie Kábul souhlasí jednoznačně s tvrzením, že v průběhu mise ISAF byla jejich bezpečnost zajištěna lépe než je tomu nyní. Tuto formu odpovědi zvolila i většina obyvatel v provincii Parván, a sice 51 % dotázaných. Celkový počet všech jednoznačně souhlasných odpovědí potvrzuje názor, že v průběhu mise ISAF byla bezpečnost obyvatel Afghánistánu zajištěna lépe, než za současného stavu. Toto stanovisko sdílí 65 % všech dotázaných respondentů. Pokud by měla být zohledněna i souhlasná odpověď spíše ano, kterou vyjádřila jedna čtvrtina dotázaných v provincii Parván a 9 dotázaných v provincii Kábul, navýšil by se celkový procentuální počet všech takových odpovědí na 82 %. Tato hodnota představuje oproti zbylým celkovým 18-ti % jednoznačně většinovou shodu. Ani v případě této otázky nikdo z oslovených obyvatel nevyužil v rámci své odpovědi možnost "nevím".

Otázka č. 3

Byli jste Vy nebo Vaše rodina v průběhu mise ISAF vystaveni nějaké formě násilí ze strany jednotek NATO nebo ANSF?

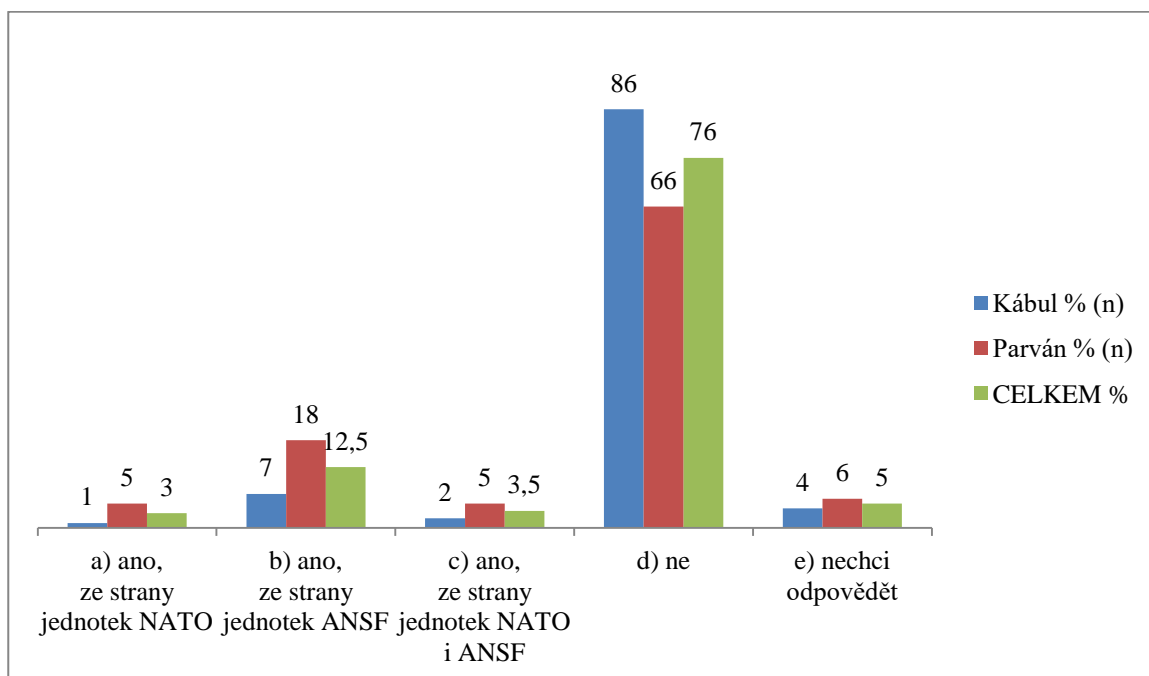

Obrázek 9 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 3 dotazníkového šetření [Zdroj: vlastní]

Cílem třetí otázky dotazníkového výzkumu bylo zjistit, zda vůbec a v jaké míře byli oslovení obyvatelé Afghánistánu nebo jejich blízcí vystaveni aktům násilné represe ze strany jednotek NATO nebo ANSF v průběhu mise ISAF. Nejčastěji byla v realizovaném výzkumu zastoupena odpověď "ne", a to v 80-ti % případů v provincii Kábul a v 75-ti % případů v provincii Parvān. Většina dotázaných nebo jejich blízkých tedy nebyla v průběhu mise ISAF subjektivně vystavena některé z forem násilí, ať již ze strany jednotek NATO nebo ANSF. Kladně odpovídající respondenti nejčastěji uvedli, že se jednalo o násilí vedené za strany jak jednotek NATO, tak i lokálních složek ANSF. Nejčastěji se jednalo o obyvatele provincie Parvān, a to ve 12-ti případech. Pokud by byla tato odpověď sloučena v totožné provincii s kladnou odpovědí v souvislosti s jednotkami NATO, jednalo by se již o celou pětinu dotázaných obyvatel. Oproti této variantě odpovědi s jednotkami NATO se v porovnání s celkovými kladnými odpověďmi ve spojitosti s jednotkami ANSF jednalo o třetinový nárůst. Z celkového počtu všech respondentů zvolilo 6 z nich možnost poslední, kterou z nějakého důvodu vyjádřili svou neochotu na tuto otázku odpovědět.

Otázka č. 4

Byli jste Vy nebo Vaše rodina v průběhu současné mise RS vystaveni nějaké formě násilí ze strany jednotek NATO nebo ANSF?

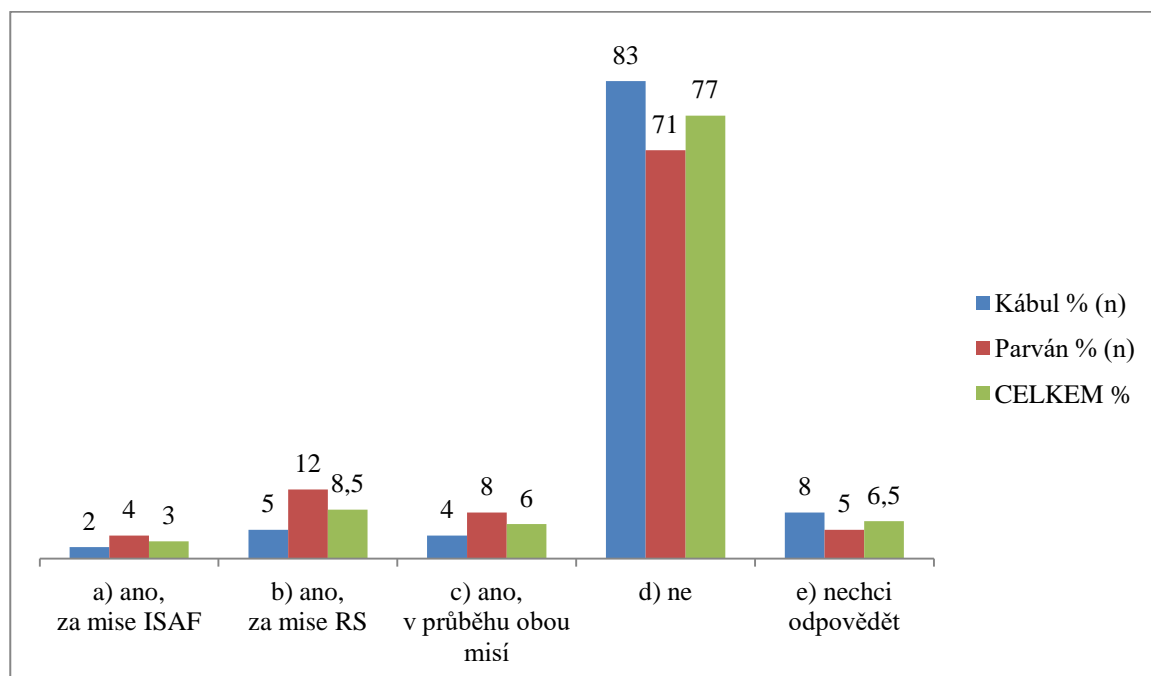

Obrázek 10 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 4 dotazníkového šetření [Zdroj: vlastní]

Smyslem čtvrté otázky dotazníkového výzkumu bylo zjistit, zda vůbec a v jaké míře byli oslovení obyvatelé Afghánistánu vystaveni některé z forem násilí za současné mise Resolute Support, a to jak ze strany jednotek NATO, tak i jednotek ANSF. Celkem 86 % oslovených obyvatel provincie Kábul a 66 % respondentů z provincie Parvān odpovědělo "ne", což v celkovém souhrnu představuje 76 % všech dotázaných. Mimo tuto zápornou odpověď se respondenti nejčastěji vyjádřili kladně v souvislosti s negativní zkušeností s jednotkami ANSF. Těchto obyvatel bylo 18 v provincii Parvān a 7 v provincii Kábul. Pouze 1 dotázaný z provincie Kábul a 5 dotázaných z provincie Parvān uvedli, že byli v průběhu současné mise Resolute Support vystaveni nějaké formě násilí ze strany jednotek NATO. V součtu odpovědí obou provincií se jednalo o 3 % všech dotázaných, a z celkového pohledu se tedy jedná o zanedbatelná data. V rámci této otázky se oproti té předešlé také zvýšil počet těch, kteří využili možnost z nějakého důvodu neodpovědět.

Otázka č. 5

Byli jste Vy nebo Vaše rodina v průběhu mise ISAF nebo RS vystaveni nějaké formě násilí ze strany organizovaného zločinu?

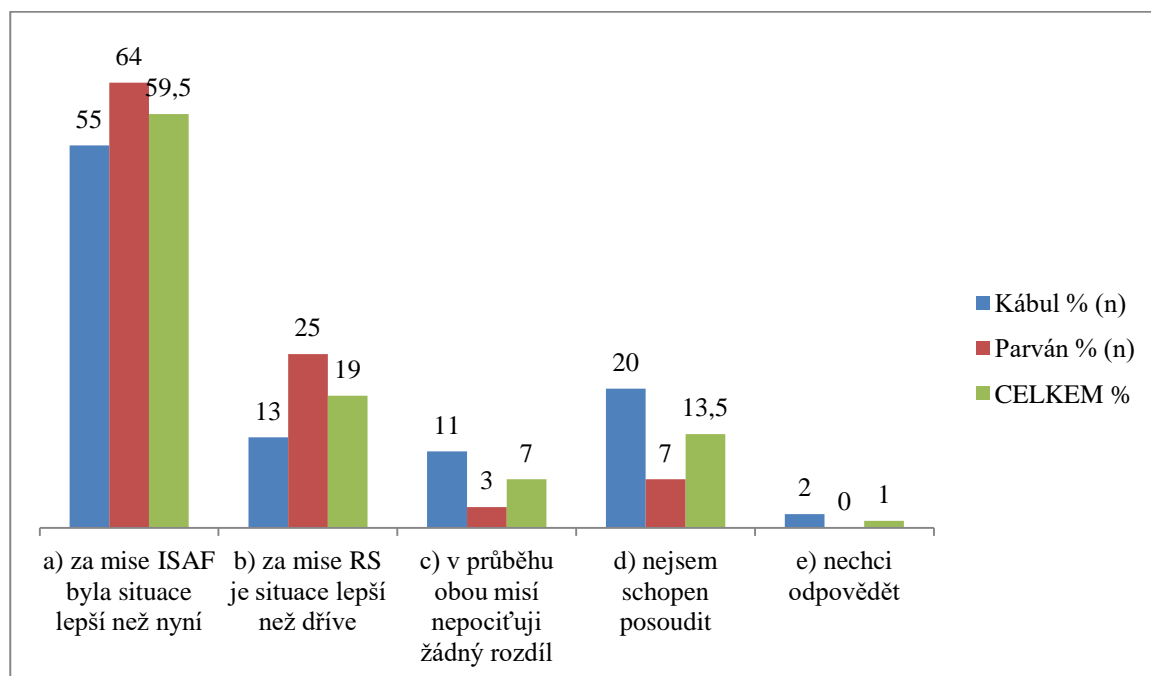

Obrázek 11 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 5 dotazníkového šetření [Zdroj: vlastní]

Cílem páté otázky dotazníkového výzkumu bylo získat přehled o tom, zda vůbec a v jaké míře se podílel organizovaný zločin v průběhu předmětných misí na násilí směřovanému vůči civilnímu obyvatelstvu. Z realizovaného výzkumu vyplývá, že 77 % všech oslovených respondentů včetně jejich rodin uvedlo, že nebyli v průběhu mise ISAF nebo Resolute Support vystaveni násilí ze strany organizovaného zločinu. Z pohledu jednotlivých lokalit se jedná o 83 % dotázaných z provincie Kábul a 71 % dotázaných z provincie Parván. Z hlediska četnosti odpovědí je dále nejčastěji zastoupena kladná možnost v souvislosti s aktuální misí. Zde se vyjádřilo kladně 12 respondentů z provincie Parván a 5 respondentů z provincie Kábul. V součtu s následující možností vztahující se k násilí prožitému v průběhu obou misí, by se v provincii Parván jednalo již o pětinu všech dotázaných z této provincie. V provincii Kábul se v totožném součtu jedná o 9 dotázaných. Z grafického vyjádření je tedy patrné, že ve srovnání s misí ISAF se jedná o nárůst násilných aktivit organizovaného zločinu vůči civilnímu obyvatelstvu. I v rámci této otázky pokračovala vzrůstající tendence ve využití možnosti z nějakého důvodu neodpovědět. Z pohledu obou provincií se jednalo již o 6,5 % všech dotázaných respondentů.

Otázka č. 6

Můžete z hlediska Vaší bezpečnosti posoudit míru aktivit organizovaného zločinu za trvání mise ISAF a nyní, za současné mise RS?

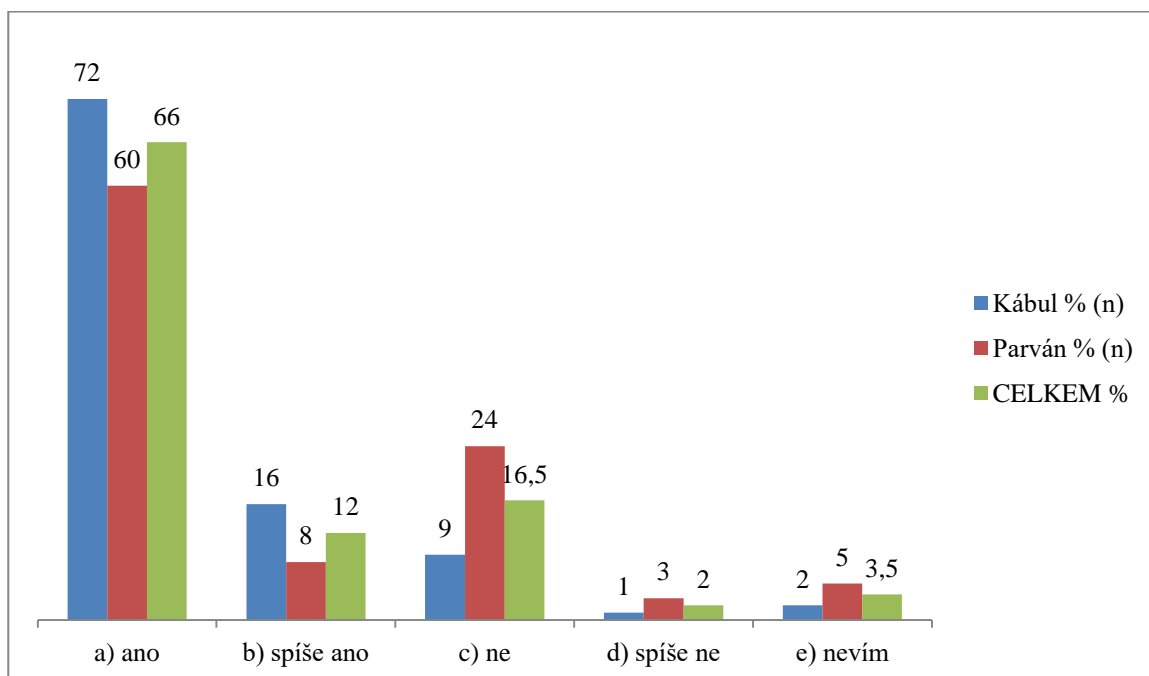

Obrázek 12 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 6 dotazníkového šetření [Zdroj: vlastní]

Šestá otázka kvantitativního výzkumu si kladla za cíl analyzovat názory tamních obyvatel z hlediska vnímání jejich subjektivní bezpečnosti, a to ve vztahu k míře aktivit organizovaného zločinu za trvání mise ISAF a nyní, za současné mise Resolute Support. Největší část respondentů se ztotožnila s názorem, že za mise ISAF byla situace lepší, než je nyní. Z pohledu jednotlivých provincií se jednalo o 64 % dotázaných v provincii Parván a 55 % dotázaných v provincii Kábul. Současnou situaci hodnotí v porovnání s předchozí misí ISAF jako lepší čtvrtina dotázaných z provincie Parván a 13 % dotázaných z provincie Kábul. V průběhu obou misí nepocítuje žádný rozdíl 7 % všech dotázaných, z nichž 11 pochází z provincie Kábul a pouze 3 dotázaní jsou z provincie Parván. Významný počet respondentů připadá také na možnost odpovědi vyjadřující neschopnost posoudit míru aktivit organizovaného zločinu v průběhu jednotlivých misí. Tuto situaci nebyla schopna posoudit pětina respondentů z provincie Kábul a 7 respondentů z provincie Parván. Oproti předešlým otázkám se snížil počet těch, kteří odpovědět nechtěli. Takových respondentů připadá na celkový počet z obou provincií pouhé 1 %.

Otázka č. 7

Představuje pro Vás současné hnutí Tálibán větší bezpečnostní riziko, než za mise ISAF?

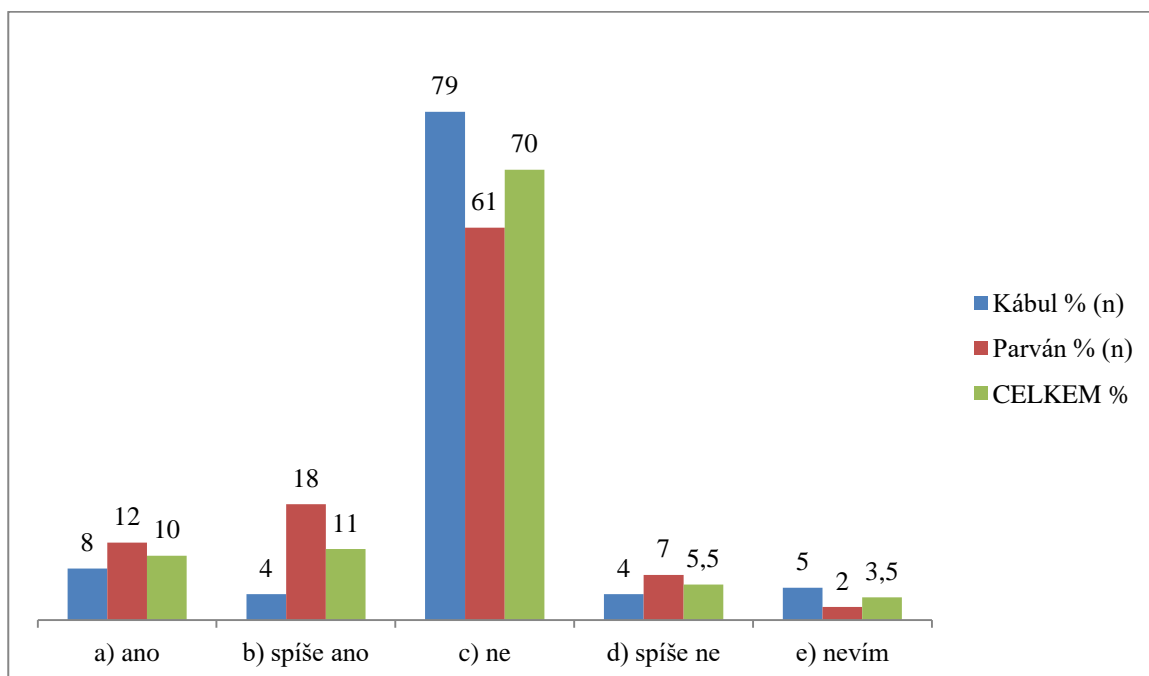

Obrázek 13 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 7 dotazníkového šetření [Zdroj: vlastní]

Smyslem sedmé otázky bylo zjistit, v jaké míře obyvatelé Afghánistánu vnímají hrozbu v podobě současného Tálibánu oproti aktivitám tohoto hnutí za mise předešlé. Z výsledků výzkumu jednoznačně vyplývá, že hnutí Tálibán představuje za současné mise pro obyvatele Afghánistánu větší bezpečnostní riziko, než tomu bylo za mise ISAF. K tomuto tvrzení se přiklání 66 % všech dotázaných, z nichž největší podíl (72 %) zaujímají obyvatelé provincie Kábul. Respondenti z provincie Parván poté tento názor sdílí v 60-ti % případech. Část obyvatel se přiklání i k variantě "spíše ano" a v součtu s předešlou kladnou odpovědí "ano" vzrostlo toto souhlasné stanovisko na celkem 88 % v provincii Kábul a 68 % v provincii Parván. Celkem 24 respondentů z provincie Parván a 9 respondentů z provincie Kábul nevnímá aktivity současného hnutí Tálibán jako větší bezpečnostní riziko oproti působení tohoto hnutí za mise ISAF. S nesouhlasným stanoviskem "spíše ne" se ztotožnila pouhá 2 % všech dotázaných a tento podíl tedy výrazně neovlivnil celkový nesouhlasný názor. Celkem 7 respondentů z obou provincií využilo možnost odpovědět "nevím". Tito obyvatelé představují 3,5 % všech dotázaných a nepředstavují tak z celkového pohledu výrazný podíl.

Otázka č. 8

Domníváte se, že dřívější přítomnost jednotek NATO (v rámci mise ISAF) naopak vedla ke zhoršení bezpečnostní situace ve Vašem regionu?

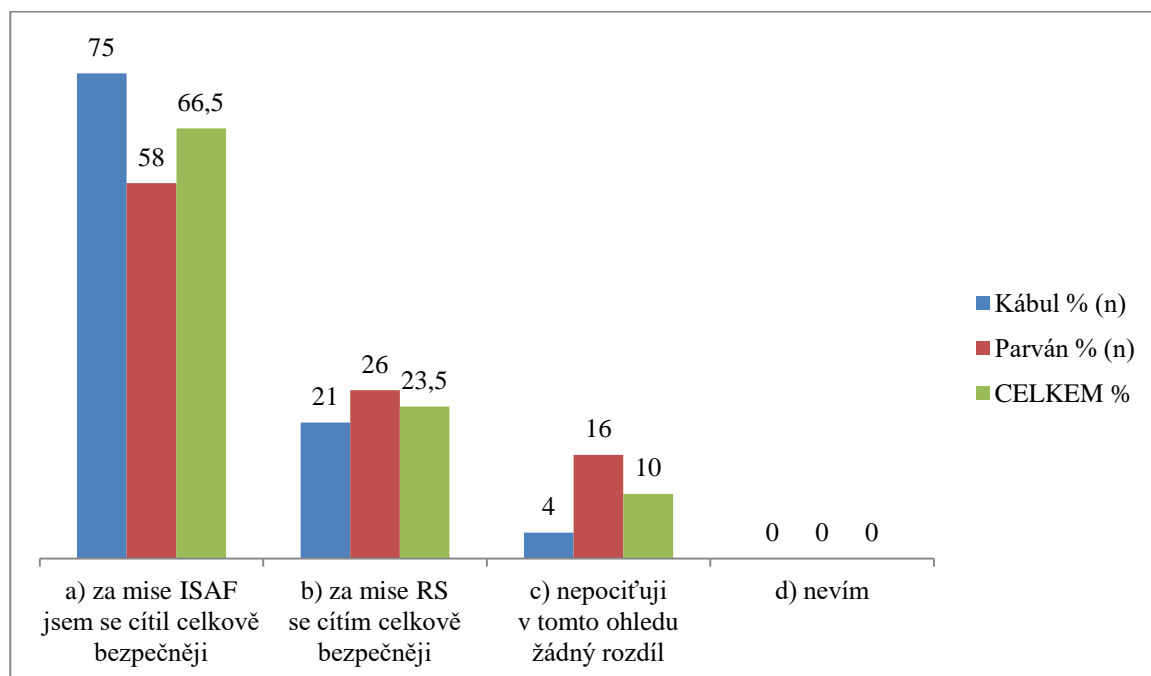

Obrázek 14 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 8 dotazníkového šetření [Zdroj: vlastní]

Tato otázka je významná z hlediska posouzení bezpečnostní situace v průběhu mise ISAF v souvislosti s přítomností jednotek NATO na afghánském území. Většina (70 %) všech respondentů se přiklání k názoru, že přítomnost jednotek NATO neměla v rámci mise ISAF výrazný vliv na zhoršení bezpečnostní situace v zemi. V porovnání mezi jednotlivými lokalitami tento názor sdílí 79 % dotázaných v provincii Kábul a 61 % dotázaných v provincii Parván. Tato data lze v součtu s odpovědí "spíše ne" navýšit o 4 % v rámci provincie Kábul a o 7 % v rámci provincie Parván. Významná data lze pozorovat při součtu kladných odpovědí "ano" a "spíše ano", kdy se v tomto smyslu vyjádřilo 30 % dotázaných v provincii Parván a 12 % dotázaných v provincii Kábul. Celkem tedy existuje 21 % respondentů, kteří se domnívají, že dřívější přítomnost jednotek NATO za mise ISAF naopak vedla ke zhoršení bezpečnostní situace v jejich regionu. V pořadí poslední odpovědi "nevím" využilo 3,5 % všech dotázaných.

Otázka č. 9

Jak hodnotíte mise ISAF a RS z hlediska Vaší celkové bezpečnosti?

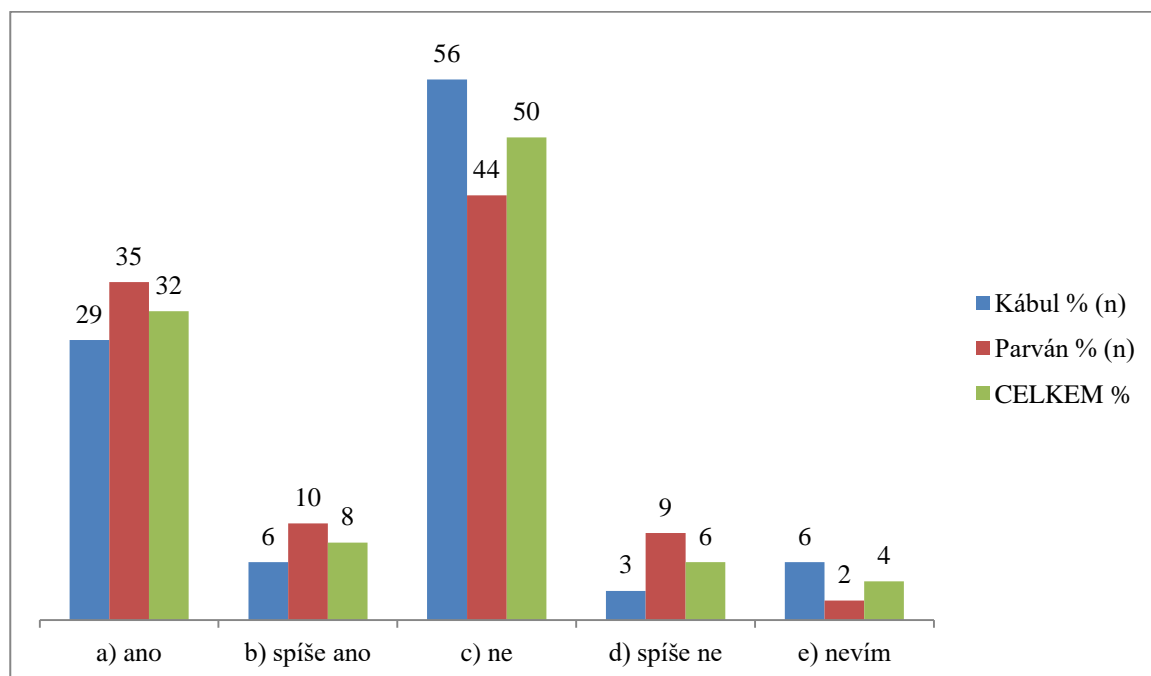

Obrázek 15 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 9 dotazníkového šetření [Zdroj: vlastní]

Cílem této otázky bylo zjistit, v průběhu které mise se obyvatelé Afghánistánu cítili celkově bezpečněji. Většina (66,5 %) z celkového počtu všech oslovených respondentů hodnotí misi ISAF oproti té současné za celkově, z jejich subjektivního pohledu, bezpečnější. Tento názor vyjádřilo 75 % dotázaných v provincii Kábul a 58 % dotázaných v provincii Parván. Celkově bezpečněji se cítí za aktuální mise Resolute Support 23,5 % všech respondentů. Větší část z nich připadá na provincii Parván, kde se s tímto stanoviskem ztotožnilo 26 % dotázaných. Celkově bezpečněji se za současné mise cítí také 21 % oslovených respondentů z provincie Kábul. Desetina všech dotázaných uvedla, že nepocítuje v souvislosti s celkovou vlastní bezpečností mezi jednotlivými aliančními kampaněmi žádný rozdíl. V tomto smyslu se vyjádřilo 16 dotázaných v provincii Parván a 4 dotázaní v provincii Kábul. Nikdo z oslovených obyvatel obou provincií nevyužil poslední možnosti odpovědi "nevím".

Otázka č. 10

Jsou podle Vás jednotky ANSF schopny dlouhodobě zajistit bezpečnost ve Vašem regionu?

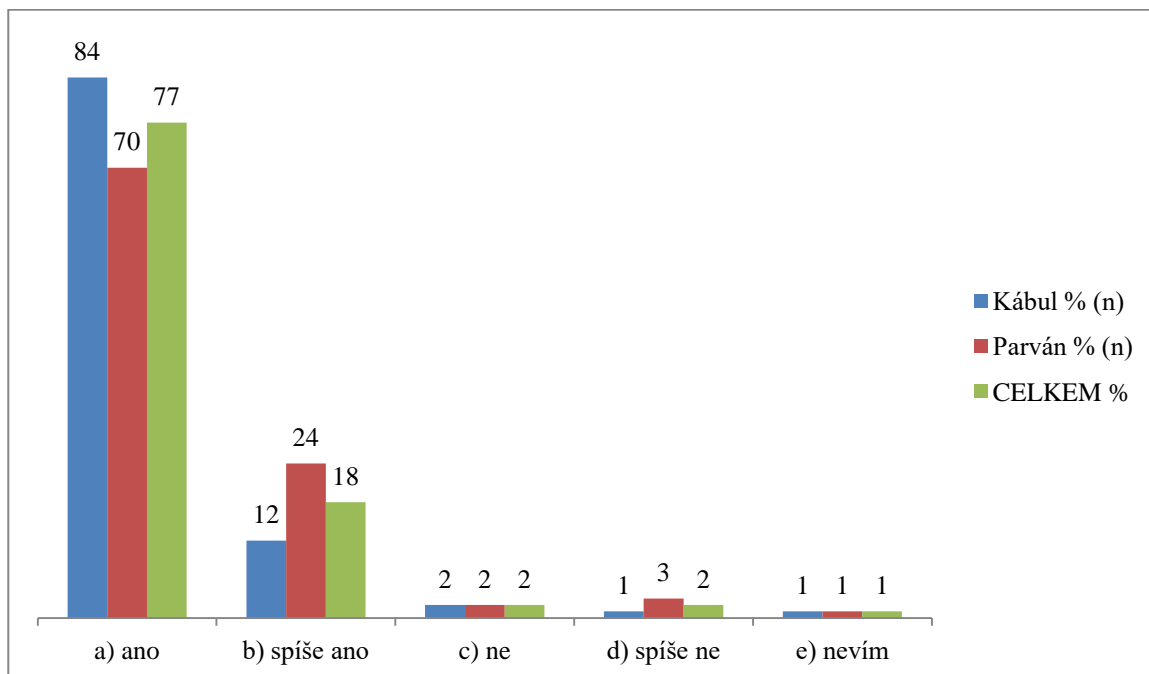

Obrázek 16 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 10 dotazníkového šetření [Zdroj: vlastní]

Desátá otázka dotazníkového šetření si klade za cíl zmapovat názory obyvatel Afghánistánu na celkovou schopnost či neschopnost jednotek ANSF dlouhodobě zajistit bezpečnost v zemi. Přesně polovina všech respondentů se shodla na tom, že jednotky ANSF nejsou schopny tuto bezpečnost dlouhodobě zajistit. S tímto názorem souhlasí 56 % oslovených obyvatel provincie Kábul a 44 % dotázaných v provincii Parván. K tomuto názoru se také obdobně přiklání dalších 6 % obyvatel z celkového počtu všech oslovených, kteří se domnívají, že jednotky ANSF tuto bezpečnost spíše nejsou schopny zajistit. V součtu s předchozím jednoznačně negujícím stanoviskem se jedná již o nadpoloviční část všech takto názorově orientovaných respondentů. Celkem 32 % všech oslovených se naopak domnívá, že vládní složky ANSF jsou schopny bezpečnost v zemi dlouhodobě zajistit, z nichž v provincii Parván tento názor sdílí 35 % dotázaných a v sousední provincii Kábul 29 % dotázaných. Pokud by se takto definované kladné názorové stanovisko v součtu navýšilo o počet respondentů, kteří zvolili možnost "spíše ano", vzrostl by podíl všech dotázaných na 40 % s nejvyšším zastoupením v provincii Parván, kde by tento názor sdílelo 45 % respondentů. Odpovědi "nevím" využila 4 % všech dotázaných.

Otázka č. 11

Domníváte se, že opětovné navýšení počtu jednotek NATO na Vašem území by vedlo k dlouhodobému zlepšení Vaší bezpečnosti?

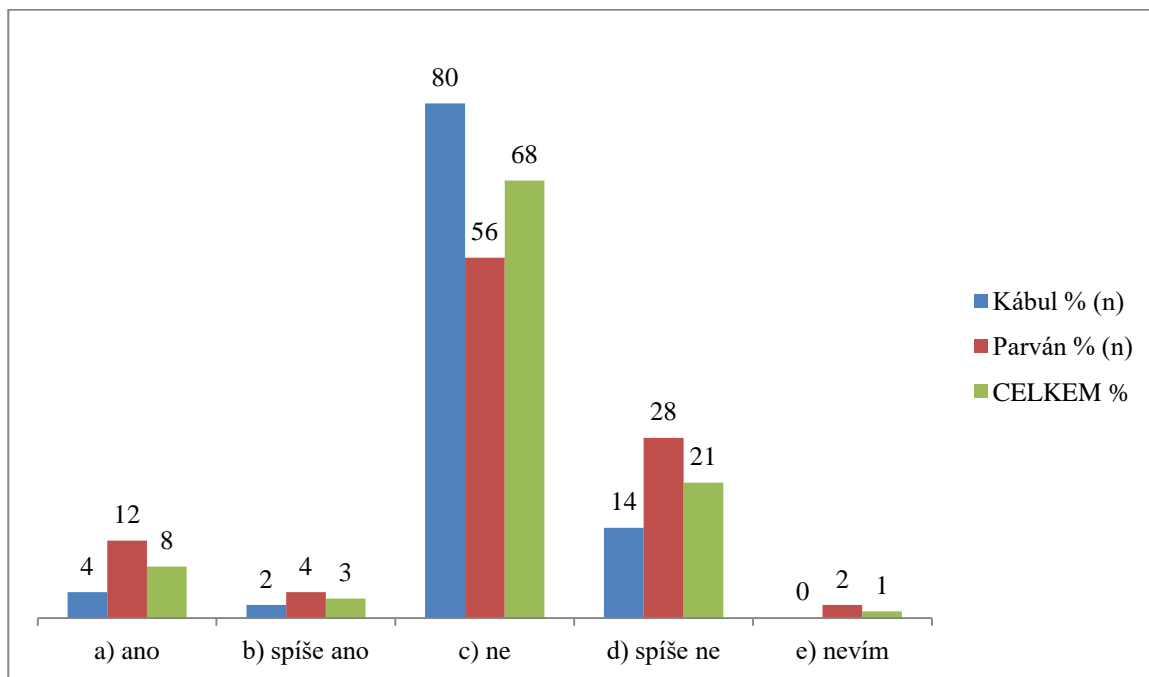

Obrázek 17 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 11 dotazníkového šetření [Zdroj: vlastní]

Tato otázka si klade za cíl analyzovat názory obyvatel Afghánistánu v souvislosti s dlouhodobým zajištěním jejich bezpečnosti za předpokladu opětovného nasazení většího počtu jednotek NATO v zemi. V provincii Kábul se 84 % dotázaných domnívá, že by toto navýšení vedlo k dlouhodobému zlepšení bezpečnosti v zemi a stejný názor zastává i 70 % dotázaných obyvatel provincie Parván. Celkově se s tímto názorem ztotožňuje 77 % všech dotázaných. Pokud se k těmto respondentům zařadí i skupina těch, kteří s tímto názorem spíše souhlasí, v provincii Kábul by takových respondentů bylo 96 % a v sousední provincii Parván 94 %. V celkovém součtu všech dotázaných by toto stanovisko podpořilo 95 % těchto obyvatel, což současně představuje největší procentuální shodu v rámci celého dotazníkového šetření. Pouhá 2 % všech dotázaných se domnívá, že by opětovné navýšení počtu jednotek NATO na území Afghánistánu nevedlo k dlouhodobému zlepšení bezpečnosti obyvatel v zemi. S tímto názorem by v součtu s odpovědí "spíše ne" souhlasila 4 % všech respondentů. Pouze 1 % všech oslovených respondentů využilo možnosti odpovědět "nevím" a tato hodnota je tedy v celkovém zastoupení zanedbatelná.

Otázka č. 12

Myslíte si, že by ukončení mise RS a úplné stažení jednotek NATO z Afghánistánu vedlo k lepší budoucnosti Vaší země?

Obrázek 18 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 12 dotazníkového šetření [Zdroj: vlastní]

Tato otázka navazuje významem na tu předchozí a z opačného pohledu zkoumá postoje obyvatel k případnému ukončení stávající mise a úplnému stažení jednotek NATO z Afghánistánu ve vztahu k celkovému zlepšení bezpečnostní situace v zemi. Z odpovědí respondentů jednoznačně vyplývá, že většina (68 %) všech dotázaných nevidí v ukončení mise Resolute Support a stažení jednotek NATO ze země cestu vedoucí ke lepší bezpečnostní situace. K tomuto názoru se přiklání 80 % respondentů v provincii Kábul a 56 % respondentů v provincii Parván. K potvrzení tohoto většinového názoru lze využít i počty odpovědí "spíše ne". V celkovém součtu by tato data představovala 89 % všech respondentů, přičemž z provincie Kábul by se jednalo o 94 % dotázaných a z provincie Parván o 84 % dotázaných. K opačnému názoru se jednoznačně přiklání 8 % všech dotázaných. Z pohledu jednotlivých provincií se jedná o 12 obyvatel provincie Kábul a 4 obyvatele provincie Parván. V součtu s odpovědí "spíše ano" se celkový podíl těch, kteří se domnívají, že by ukončení mise Resolute Support a úplné stažení jednotek NATO z Afghánistánu vedlo k lepší budoucnosti země, zvýšil na 11 % s častějšími odpověďmi v provincii Parván. Pouze 1 % všech oslovených respondentů využilo možnosti odpovědět "nevím".

5.2 SWOT analýza

V této části práce budou metodou SWOT analýzy identifikovány silné a slabé stránky vnitřního prostředí v interakci s příležitostmi a hrozbami vnějšího prostředí ve vztahu k bezpečnosti civilního obyvatelstva v průběhu misí NATO ISAF a Resolute Support na území Afghánistánu. Použitá data budou vycházet ze závěrů získaných jak z teoretické, tak i doposud zpracované praktické části práce.

Princip samotné SWOT analýzy je blíže popsán v metodice této práce, a proto se zde již charakteristikou této výzkumné metody autor práce nebude blíže zabývat. Pro větší přehlednost byla po formální stránce úpravy zvolena maticová forma grafického vyjádření s následným slovním popisem. Výstupy z každé takové analýzy budou dále vyhodnoceny a v souladu se zadáním diplomové práce využity k potvrzení či vyvrácení platnosti stanovených hypotéz s následnou interpretací zjištěného stavu v navazující diskuzi.

5.2.1 Bezpečnost civilního obyvatelstva v průběhu mise NATO ISAF

Tabulka 5 SWOT analýza bezpečnosti civilního obyvatelstva v průběhu mise NATO ISAF ^[Zdroj: vlastní]

SWOT ANALÝZA		
	SILNÉ STRÁNKY (STRENGTHS)	SLABÉ STRÁNKY (WEAKNESSES)
VNITŘNÍ PROSTŘEDÍ	<ul style="list-style-type: none"> • <i>mezinárodní podpora</i> • <i>vysoký počet sil NATO</i> • <i>finanční prostředky a materiální zdroje</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>vysoký počet civilních obětí</i> • <i>nedostatečná informovanost</i> • <i>neochota akceptovat odlišná kulturní specifika</i>
	PŘÍLEŽITOSTI (OPPORTUNITIES)	HROZBY (THREATS)
VNĚJŠÍ PROSTŘEDÍ	<ul style="list-style-type: none"> • <i>pozitivní informační kampaň</i> • <i>humanitární, rekonstrukční a rozvojové ambice</i> • <i>růst a směřování ANSF</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>role sekundárních aktérů</i> • <i>negativní ovlivňování civilního obyvatelstva</i> • <i>zastrašování civilního obyvatelstva</i>

Vnitřní prostředí - silné stránky

- *mezinárodní podpora s mandátem RB OSN* - mezinárodní shoda v potřebě pomoci Afghánistánu schválená rezolucí RB OSN dává spolu s žádostí tamní vlády legalitu jednotkám NATO nasazeným v konfliktu a současně tím mimo tento mandát vylučuje vojenskou účast jakékoli cizí moci ve prospěch některého z primárních aktérů konfliktu;
- *vysoký počet nasazených sil NATO v Afghánistánu* - síly a prostředky moderně vybavených a vycvičených aliančních armád jsou schopny efektivně působit proti nepříteli, a zajistit tak na získaném území udržitelné bezpečné prostředí pro další rozvoj základních potřeb civilního obyvatelstva;
- *dostatečný disponibilní objem finančních prostředků a materiálních zdrojů* - se západní intervencí se pojí i příliv potřebných zejména finančních a materiálních zdrojů, což představuje nezbytné atributy k vedení bezpečnostních operací v žádaném rozsahu.

Vnitřní prostředí - slabé stránky

- *vysoké ztráty na životech a zdraví civilního obyvatelstva* - rozsáhlé bojové operace vládních sil za majoritní podpory nasazených sil a prostředků NATO proti skupinám povstalců si vyžádaly značné ztráty na životech a zdraví civilních obyvatel, a to především ve spojitosti s množstvím leteckých úderů vedených zejména v urbanizovaných částech Afghánistánu;
- *nedostatečná informovanost civilního obyvatelstva o významu a přínosu západní přítomnosti v zemi* - absence srozumitelné a plošné informační kampaně zacílené na různé vrstvy nehomogenní afghánské společnosti jako nástroj pro potřebnou osvětu a získání náklonnosti široké veřejnosti ke spolupráci v boji proti ideologii strachu, násilí a útlaku;
- *počáteční nezáměr a neochota akceptovat odlišná kulturní specifika afghánské společnosti* - znalost a aplikace místních zvyků může zvýšit důvěru a náklonnost lokálního obyvatelstva, a tím posílit roli aliančních sil jako rovnocenného partnera respektujícího odlišné tamní hodnoty a kulturu.

Vnější prostředí - příležitosti

- *pozitivní informační kampaň* - možnost získat si a využít přízně tamního obyvatelstva ve prospěch západní přítomnosti v zemi;
- *humanitární, rekonstrukční a rozvojové ambice* - projekty směřující k obnově, stabilizaci a udržitelnosti bezpečného prostředí pro zajištění základních funkcí státu včetně základních životních potřeb jeho obyvatelstva;
- *růst a směřování ANSF* - aktivní účast mezinárodního společenství vedoucí k výstavbě, podpoře a výcviku složek ANSF jako klíčové silové složky státu k zajištění dlouhodobé bezpečnosti v zemi.

Vnější prostředí - hrozby

- *role sekundárních aktérů v konfliktu* - nejednoznačná pozice zejména Pákistánu a přeshraniční působení ozbrojených skupin využívajících konfliktního prostředí k posílení vlastních zájmů na úkor snižování bezpečnosti tamních obyvatel;
- *negativní ovlivňování civilního obyvatelstva* - jedná se především o negativní desinformační kampaně vedené opozičními skupinami vůči vládě a zahraniční přítomnosti v zemi, které zapříčinily mnohé nenávistné projevy či přímo ozbrojené aktivity zacílené proti vládním a aliančním jednotkám;
- *zastařování civilního obyvatelstva* - cílené zastařování či přímo útoky namířené proti civilnímu obyvatelstvu sympatizujícímu či jinak podporujícímu koaliční či vládní úsilí v boji proti skupinám povstalců.

5.2.2 Bezpečnost civilního obyvatelstva v průběhu mise Resolute Support

Tabulka 6 SWOT analýza bezpečnosti civilního obyvatelstva v průběhu mise RS [Zdroj: vlastní]

SWOT ANALÝZA		
	SILNÉ STRÁNKY (STRENGTHS)	SLABÉ STRÁNKY (WEAKNESSES)
VNITŘNÍ PROSTŘEDÍ	<ul style="list-style-type: none"> • mezinárodní podpora • bezpečnost zajišťují ANSF • vysoký počet příslušníků jednotek ANSF 	<ul style="list-style-type: none"> • vycvičenost jednotek ANSF • korupce a dezerce • zneužití pravomocí bezpečnostních složek • spolupráce složek ANSF
VNĚJŠÍ PROSTŘEDÍ	PŘÍLEŽITOSTI (OPPORTUNITIES)	HROZBY (THREATS)
	<ul style="list-style-type: none"> • pozice Afghánistánu v mezinárodním prostředí • využití zahraniční pomoci 	<ul style="list-style-type: none"> • zahraniční intervence • protivládní aktivity • ukončení mise RS

Vnitřní prostředí - silné stránky

- *mezinárodní podpora s mandátem RB OSN* - doposud stabilní podpora západního úsilí v oblasti výcviku, poradenství a asistenční činnosti na všech stupních státní a samosprávné působnosti s důrazem na funkčnost státní správy a efektivní působnost složek ANSF;
- *bezpečnost v zemi je zajišťována primárně tamními složkami ANSF* - lokální bezpečnostní sbory jsou tvořeny obyvateli, kteří jsou znalí místních poměrů a vyznávají shodné kulturní a náboženské hodnoty jako zbylá část populace;
- *vládou deklarovaný vysoký počet příslušníků jednotek ANSF* - k zajištění bezpečnosti je v zemi k dispozici dostatečný počet obyvatel se zájmem o stabilní práci, kteří vnímají službu v ANSF většinou jako své poslání v boji proti teroru a celkovému posílení míru s vidinou lepší budoucnosti země.

Vnitřní prostředí - slabé stránky

- *vycvičenost jednotek ANSF* - nedostatečná vycvičenost, zastaralá výzbroj a nedostačující materiální vybavení jednotek ANSF snižují na všech úrovních jejich akceschopnost a snahu o vedení efektivní bojové činnosti proti opozičním silám;
- *korupce* - vysoká míra korupce na všech úrovních státní správy včetně složek ANSF snižuje celkovou důvěryhodnost státního aparátu, a tím i ochotu místního obyvatelstva tuto centrální vládu a její bezpečnostní složky jakkoli podporovat;
- *dezerce* - příslušníci složek ANSF v rámci přípravy na povolání nebo v průběhu samotné služby absolvují potřebný vojenský či policejní výcvik, který poté v případě zběhnutí k opozičním ozbrojeným skupinám využívají proti vládním či aliančním jednotkám;
- *zneužití pravomocí bezpečnostních složek* - tyto případy nejsou ojedinělé a často jsou namířeny proti civilnímu obyvatelstvu včetně neoprávněného užití fyzického násilí a jiných forem nátlaku;
- *spolupráce složek ANSF* - nefunkční spolupráce v rámci jednotlivých složek ANSF, která se odráží i při samotné kooperaci s jednotkami NATO omezuje účinné vedení a řízení bezpečnostních aktivit.

Vnější prostředí - příležitosti

- *pozice Afghánistánu v mezinárodním prostředí* - bezpečnostní stabilita země a její zodpovědný přístup k otázkám bezpečnosti jak na národní, tak i mezinárodní úrovni představují zásadní podmínky pro realizaci potřebných zahraničních investičních pobídek;
- *využití zahraniční pomoci* - efektivní využití zahraniční pomoci a schopnost samostatně získávat a využívat vlastní zdroje příjmů představují zásadní podmínky pro správnou realizaci procesu statebuildingu s cílem zajistit kvalitní život obyvatel v bezpečném prostředí vlastní země.

Vnější prostředí - hrozby

- *zahraniční intervence* - snahy cizích státních mocí o rozdělení sfér vlivu v Afghánistánu realizované skrze rozsáhlé investiční projekty nebo podporou opozičních skupin bojujících proti současné centrální vládě;
- *protivládní aktivity* - vzestup aktivit povstaleckých skupin a skupin organizovaného zločinu, které z různých pohnutek, ale shodně napomáhají k destabilizaci bezpečnostní situace v zemi;
- *ukončení mise RS a úplné stažení jednotek NATO z Afghánistánu* - útlum zahraniční pomoci v souvislosti s odchodem aliančních vojsk by znamenal avizované posílení pozic protivládních sil a celkové zhoršení bezpečnostní situace v zemi.

Jednotlivé body výše zpracovaných SWOT analýz umožnily identifikovat silné a slabé stránky, které jsou dále ve vztahu k řešené problematice ovlivněny hrozbami vnějšího prostředí, ale také příležitostmi pozitivně ovlivnit danou situaci ve prospěch posílení silných stránek, které by vedly ke zlepšení současného stavu a současně na co možná nejnížší úroveň omezily působení slabých stránek tohoto vnitřního prostředí.

Vzhledem k tomu, že výsledky realizovaných SWOT analýz plně korespondují se závěry dotazníkového výzkumu, které také svým obsahem doplňují, lze tyto SWOT analýzy současně označit jako potvrzující stanovené hypotézy. Výzkumné hypotézy tedy autor práce považuje i na základě zpracovaných SWOT analýz za pravděpodobně pravdivé.

Konkrétní praktické ukazatele, které vedou k pozitivnímu či negativnímu ovlivnění současné bezpečnostní situace budou ve vztahu k civilnímu obyvatelstvu dále rozpracovány v následující části práce.

5.3 Komparativní analýza

Primárním účelem analýzy bude za pomoci stanovených srovnávacích ukazatelů určit, zda byla bezpečnost civilního obyvatelstva v Afghánistánu zajištěna lépe v rámci mise NATO ISAF nebo za stávající mise Resolute Support. Komparace bude realizována s využitím softwarových produktů Microsoft Word a Excel, které umožní tvorbu grafů a tabulek pro přehlednou interpretaci získaných dat, která budou popsána níže jako kritéria

pro komparativní analýzu. Tato data budou získána především obsahovou analýzou dostupných zdrojů v podobě výročních zpráv asistenční mise OSN v Afghánistánu UNAMA a jednotlivých zpráv SIGAR. Pro srovnání získaných dat bude zvoleno období let 2012 až 2014 pro misi NATO ISAF a 2015 až 2017 pro misi Resolute Support. Jedná se tedy o na sebe navazující a délkou shodné časové úseky. Na základě výsledků komparativní analýzy budou v závěru diskuze navržena nová praktická doporučení pro zlepšení aktuálního stavu.

5.3.1 Kritéria pro komparativní analýzu

Kritéria pro posouzení celkové úrovně bezpečnosti civilního obyvatelstva v průběhu obou misí zde budou stanovena především s ohledem na dostupnost a ověřitelnost získaných dat. Celková úroveň bezpečnosti bude srovnávána z pohledu bezpečnosti subjektivní a sociální.

Subjektivní bezpečnost představuje subjektivní vnímání bezpečnosti jednotlivci v rámci ozbrojeného konfliktu. Týká se především vnímání rizik a naplnění hrozeb. Pro potřeby této práce bude zjišťována nepřímo, prostřednictvím dotazníkového šetření.

Sociální bezpečnost lze definovat jako bezpečnost v sociálním sektoru, kdy jsou hrozby namířeny proti společnosti nebo sociálním skupinám a jejich identitě. V tomto smyslu bude hodnocena míra expozice civilního obyvatelstva rizikům a hrozbám v průběhu jednotlivých etap konfliktu, které budou charakterizovány skrze obě předmětné mise NATO.

V rámci sociální bezpečnosti budou získaná data srovnávána ve třech samostatných kategoriích, z nichž každá obsahuje vlastní srovnávací ukazatele.

1. Civilní oběti afghánského konfliktu:

- celkové počty usmrcených a zraněných civilních obyvatel;
- počty usmrcených civilních obyvatel z pohledu zavinění;
- počty zraněných civilních obyvatel z pohledu zavinění;
- počty civilních obětí podle druhu incidentu;
- počty vnitřně vysídlených osob v důsledku konfliktu.

2. Dodržování lidských práv a mezinárodního humanitárního práva:

- počty usmrcených a zraněných žen;
- počty usmrcených a zraněných dětí;
- počty incidentů proti školním a vzdělávacím institucím;
- počty vykonaných soudů a udělených trestů mimo oficiální soudní strukturu;
- útoky proti zdravotnickým zařízením a pracovníkům ve zdravotnictví.

3. Celkové počty nasazených příslušníků ANA, ANP a NATO

5.3.2 Komparace získaných dat

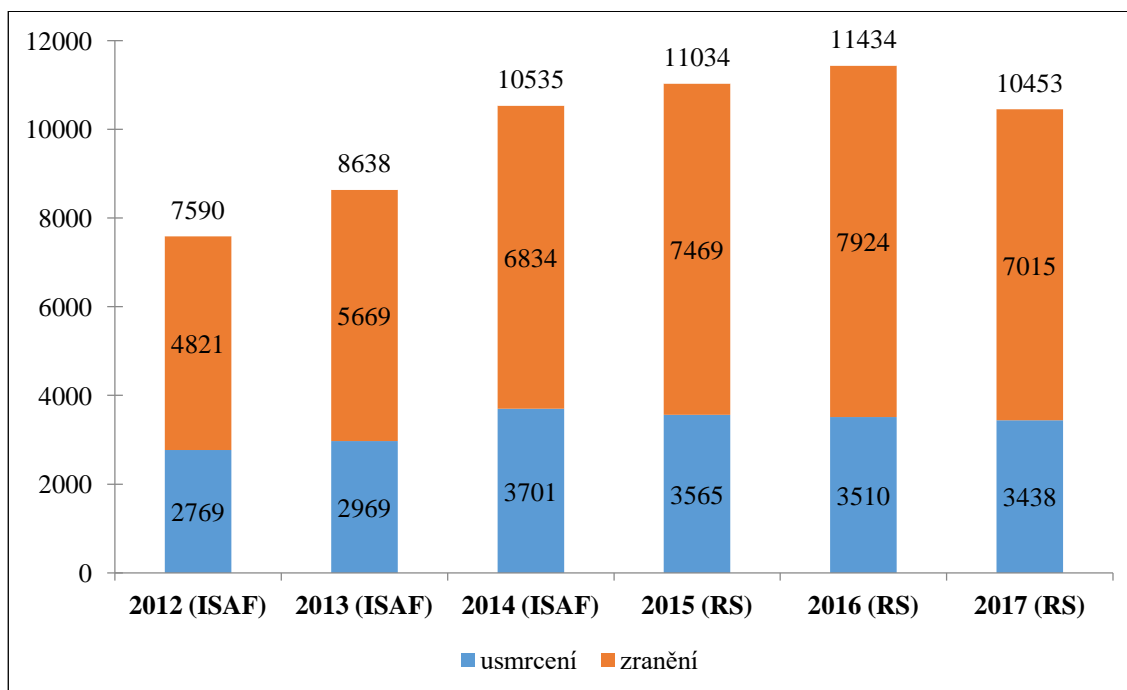
Subjektivní bezpečnost z pohledu výsledků dotazníkového výzkumu

Časový úsek pro realizaci analýzy subjektivního vnímání bezpečnosti civilním obyvatelstvem v Afghánistánu v průběhu obou předmětných misí NATO je totožný s obdobím rozhodným pro odpovědi respondentů dotazníkového šetření a zohledňuje tedy události z let 2013 až 2016. Pro přehlednost jsou v tabulce červeně podbarvenými poli zvýrazněna převažující negativní stanoviska respondentů ve vztahu k jednotlivým oblastem analýzy.

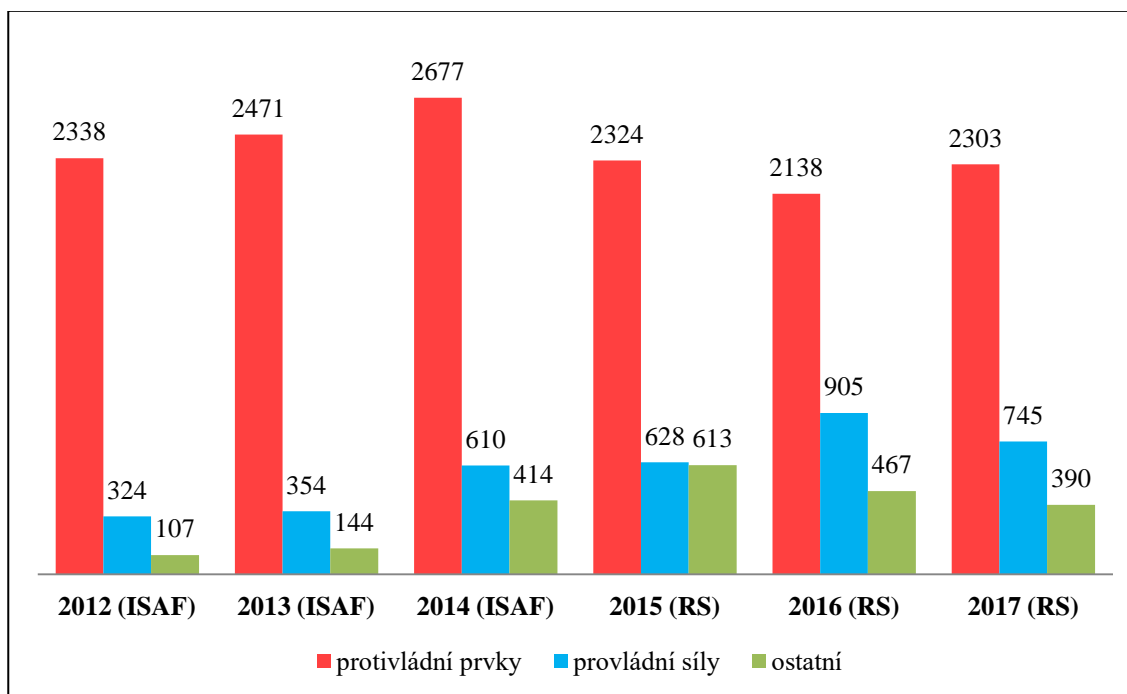
Tabulka 7 Komparativní analýza subjektivní bezpečnosti obyvatel Afghánistánu [Zdroj: vlastní]

Oblast analýzy	ISAF	RS
úroveň zajištění vlastní bezpečnosti		
násilí ze strany ANSF		
násilí ze strany NATO		
násilí ze strany organizovaného zločinu		
aktivita organizovaného zločinu		
hrozba ze strany Tálíbanu		

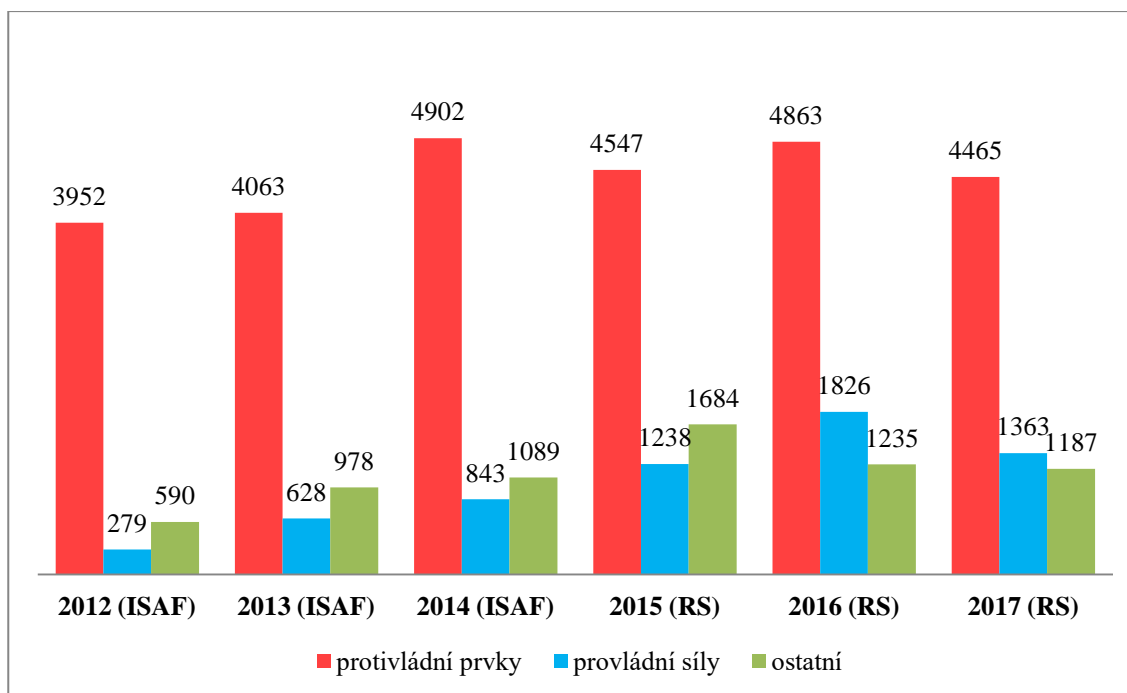
Sociální bezpečnost - civilní oběti afghánského konfliktu

Obrázek 19 Celkové počty usmrcených a zraněných civilních obyvatel ^[83; zpracování: vlastní]

Obrázek 20 Počty usmrcených civilních obyvatel z pohledu zavinění ^[83; zpracování: vlastní]

Obrázek 21 Počty zraněných civilních obyvatel z pohledu zavinění [83; zpracování: vlastní]

Protivládní prvky zahrnují všechny jednotlivce a ozbrojené skupiny zapojené do ozbrojeného konfliktu s ozbrojenou opozicí proti vládě Afghánistánu nebo mezinárodním vojenským silám. Patří zde zejména ty skupiny či jednotlivci, kteří se identifikují jako Tálibán, jakož i jednotlivci a nestátní organizované ozbrojené skupiny, které mají přímou roli v nepřátelských aktivitách a vystupují pod různými názvy, včetně sítě Haqqani, Islámského hnutí Uzbekistán, Svazu islámského džihádu, Lashkari Tayyiba, Jaysh Muhammed, skupiny, které se označují jako ISIL a další milice a ozbrojené skupiny, které sledují politické, ideologické nebo ekonomické zájmy a cíle, včetně ozbrojených zločineckých skupin přímo zapojených do nepřátelských akcí.

Provládní síly zahrnují všechny složky Afghánských národních bezpečnostních sil a další jednotky a skupiny, které působí ve vojenských nebo polovojenských protipovstaleckých operacích a jsou přímo nebo nepřímo pod kontrolou afghánské vlády. Provládní síly zahrnují také různé ozbrojené skupiny a milice, které nemají žádný právní základ a fungují mimo oficiální vládní bezpečnostní strukturu. Tento termín také zahrnuje mezinárodní vojenské síly a další zahraniční zpravodajské a bezpečnostní složky. [62, str. 6]

V ostatních počtech jsou zahrnuty oběti, u kterých nelze přesně určit, kdo je původcem zavinění. Majoritně se jedná o oběti bojů mezi provládními silami a protivládními prvky, dále pak oběti výbušných pozůstatků války a ostřelování z Pákistánu do Afghánistánu.

Tabulka 8 Počty civilních obětí podle druhu incidentu ^[83; zpracování: vlastní]

		2012 (ISAF)	2013 (ISAF)	2014 (ISAF)	2015 (RS)	2016 (RS)	2017 (RS)
pozemní boje	mrtví:	445	537	1092	1121	1072	823
	zranění:	1187	1794	2512	3030	3228	2661
	CELKEM:	1632	2331	3604	4151	4300	3484
letecké údery	mrtví:	125	122	104	149	250	295
	zranění:	77	64	58	147	340	336
	CELKEM:	202	186	162	296	590	631
sebevražedné a komplexní útoky	mrtví:	328	255	371	308	398	605
	zranění:	1182	981	1211	1532	1565	1690
	CELKEM:	1510	1236	1582	1840	1963	2295
IED útoky (mimo SIED)	mrtví:	868	964	925	719	702	624
	zranění:	1663	1929	2030	1656	1456	1322
	CELKEM:	2531	2893	2955	2375	2158	1856
cílené nebo úmyslné zabítí civilistů	mrtví:	698	743	753	853	655	664
	zranění:	379	333	361	572	569	389
	CELKEM:	1077	1076	1114	1425	1224	1053
výbušné pozůstatky války	mrtví:	77	116	124	129	217	164
	zranění:	143	235	301	307	508	475
	CELKEM:	220	351	425	436	725	639
přeshraniční ostřelování z Pákistánu	mrtví:	12	9	11	10	6	23
	zranění:	63	28	71	22	11	48
	CELKEM:	75	37	82	32	17	71

Pozemní boje zahrnují kinetické pozemní operace, křížovou palbu a ozbrojené střety mezi jednotlivými stranami konfliktu. V rámci těchto bojů se nejčastěji využívají ruční zbraně, těžké zbraně a zbraňové systémy, včetně prostředků nepřímé palby.

Letecké údery představují útoky vedené prostřednictvím výzbroje nasazených letounů, vrtulníků a bezpilotních leteckých prostředků, včetně přímé letecké podpory.

Za komplexní útok lze označit úmyslný a koordinovaný útok, který zahrnuje použití sebevražedného zařízení (tzn. IED na těle nebo sebevražedné IED na vozidle), více než

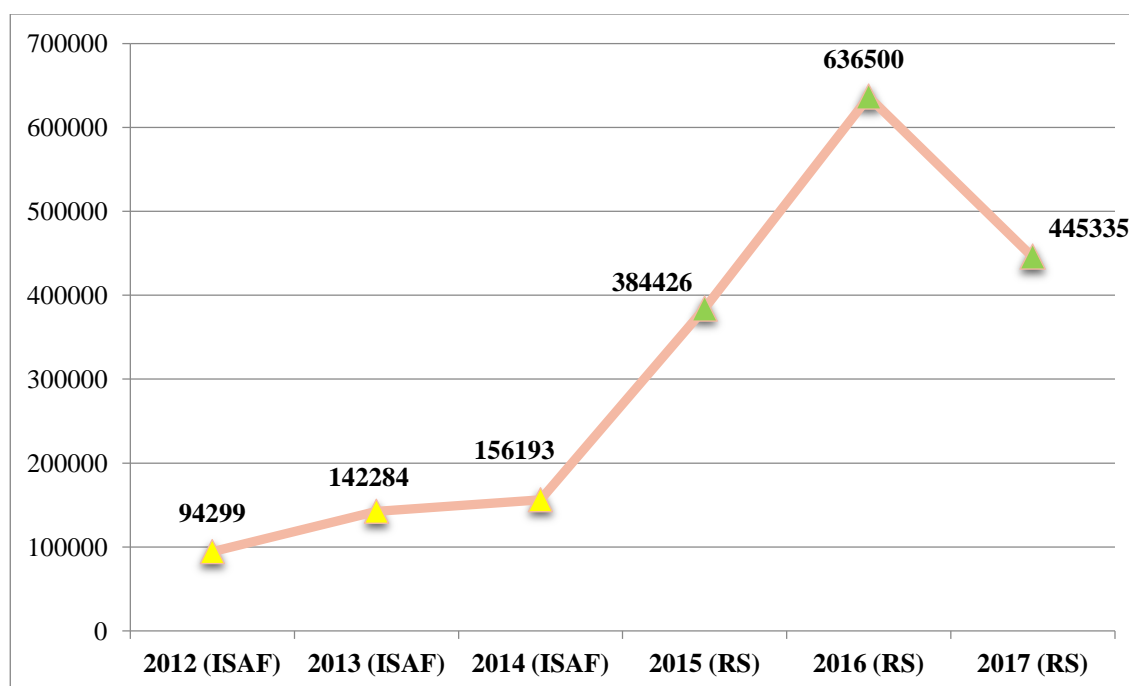
jednoho útočníka a více než jeden typ zařízení (tj. IED na těle a minomety). Aby byl útok považován za komplexní, musí být přítomny všechny tři zmíněné prvky.

IED představují improvizovaná výbušná zařízení, která byla zkonstruována pro jiné, než konvenční vojenské účely. IED lze obecně rozdělit do čtyř kategorií: IED iniciované povel, IED iniciované obětí, sebevražedná IED a ostatní IED.

V případě cíleného nebo úmyslného zabití civilistů se jedná o záměrné a předem promyšlené použití smrtící síly ze strany jednotlivých aktérů konfliktu proti určitému jednotlivci či skupině osob, kteří ale nebyli ve fyzickém držení pachatele.

Výbušné pozůstatky války zahrnují nevybuchlou munici a výzbroj, která je schopna zapříčinit explozi. Tato munice a zanechané zbraně se nejčastěji vyskytují v místech bojů, kde byla hojně využívána munice a zbraně nepřímé palby. [84, str. 60-64]

Ostřelování z Pákistánu do Afghánistánu způsobuje kromě civilních obětí také značné materiální škody a v konečném důsledku způsobuje časté přesídlení obyvatel ze zasažených příhraničních oblastí.

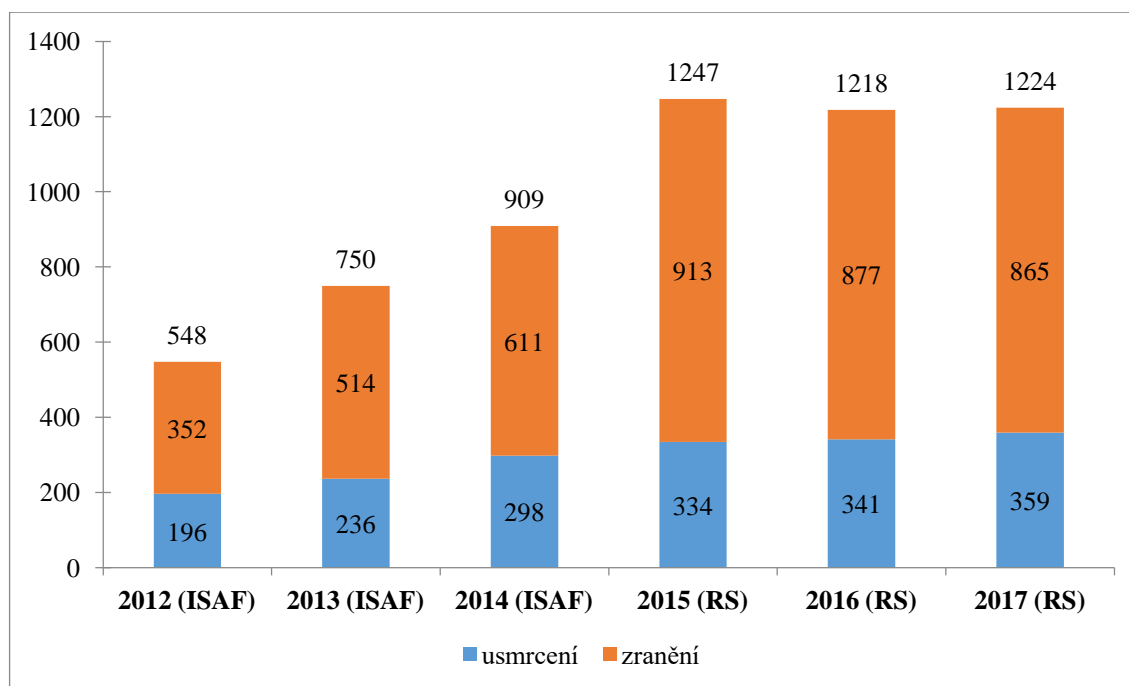

Obrázek 22 Počty vnitřně vysídlených osob v důsledku konfliktu [83; zpracování: vlastní]

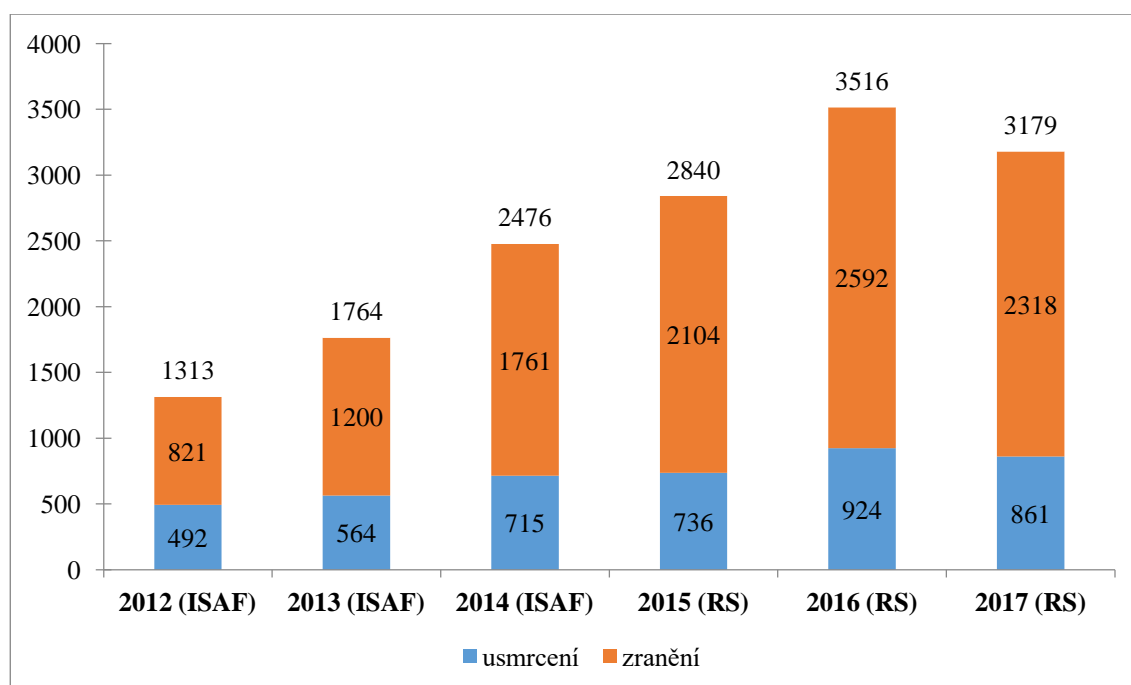
Vnitřně vysídlené osoby lze definovat jako jednotlivce nebo skupiny osob, které byly donuceny nebo povinny uprchnout nebo opustit své domovy nebo místa běžného pobytu,

konkrétně důsledkem ozbrojeného konfliktu nebo ve snaze vyhnout se mu, situace obecného násilí, porušování lidských práv a přírodních nebo člověkem způsobených katastrof, a které nepřekročily mezinárodně uznávanou státní hranici. [85]

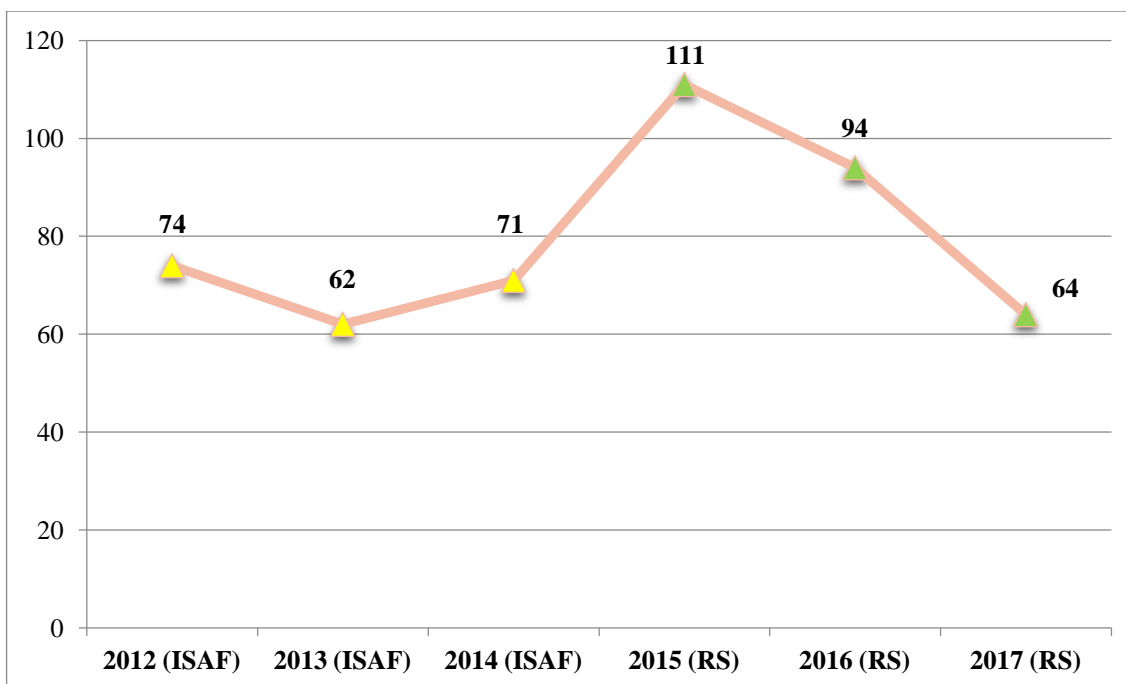
Sociální bezpečnost - dodržování lidských práv a mezinárodního humanitárního práva

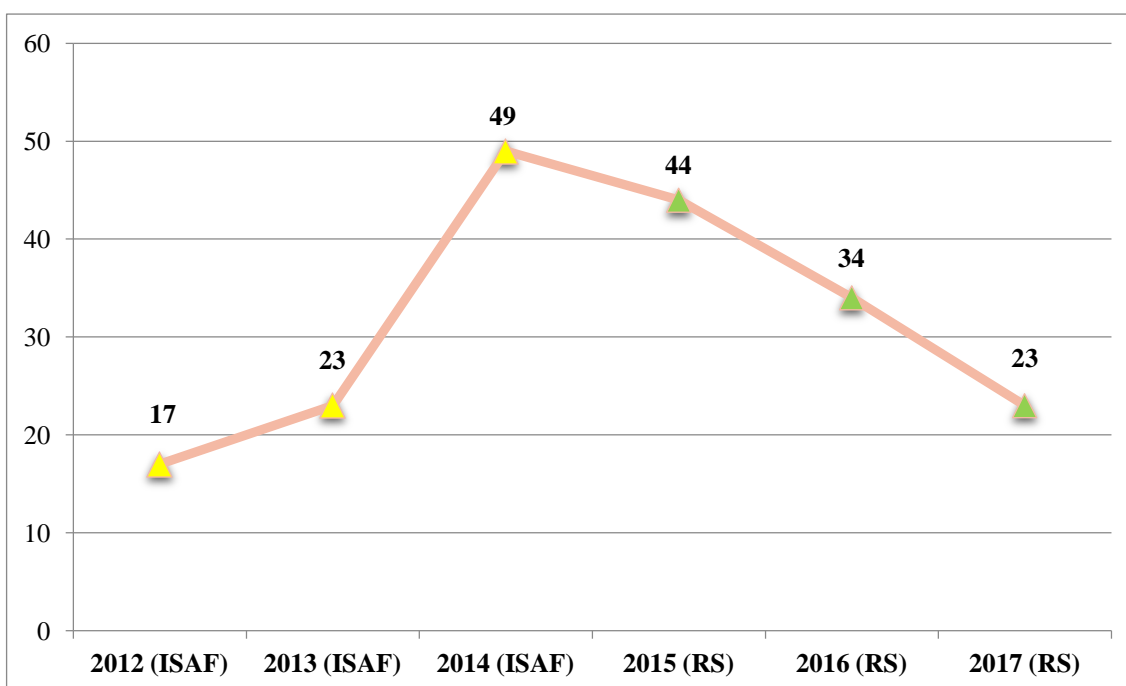
Obrázek 23 Počty usmrcených a zraněných žen ^[86; zpracování: vlastní]

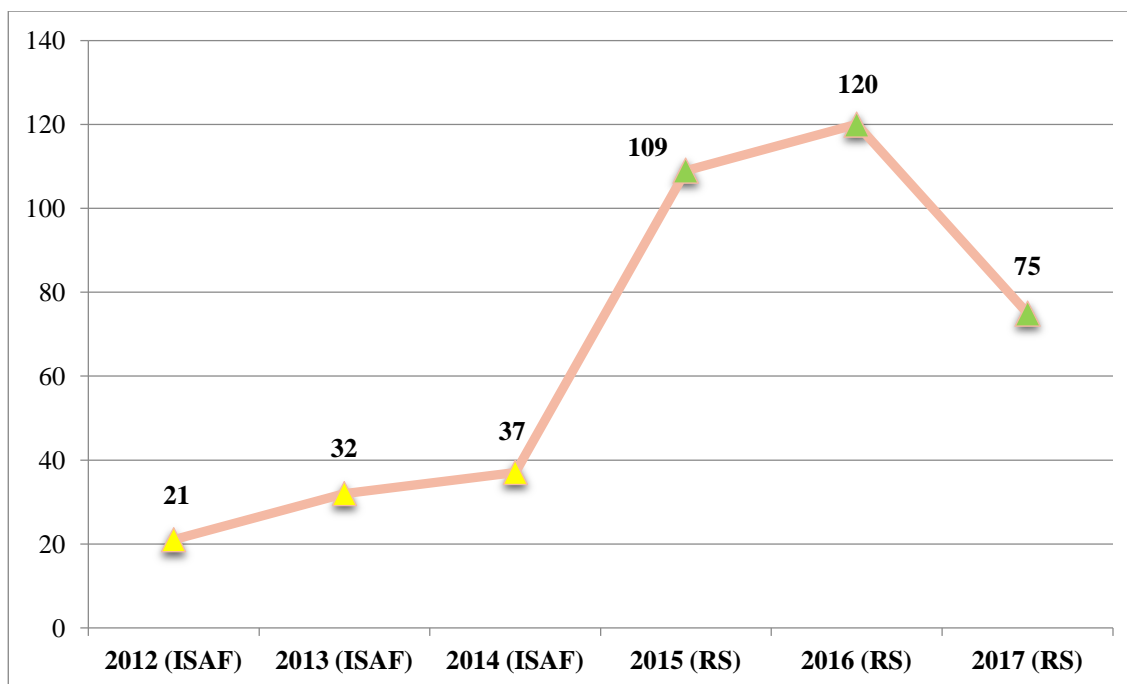
Obrázek 24 Počty usmrcených a zraněných dětí ^[86; zpracování: vlastní]

Obrázek 25 Počty incidentů proti školním a vzdělávacím institucím ^[86; zpracování: vlastní]

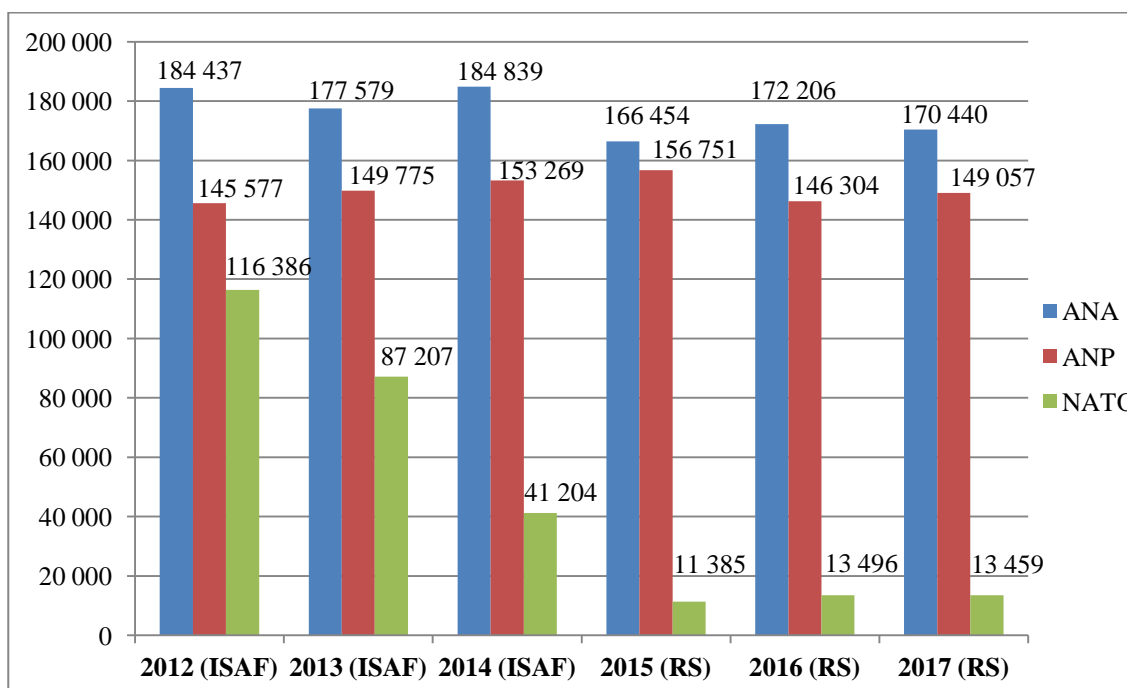
Obrázek 26 Počty vykonaných soudů a udělených trestů mimo oficiální soudní strukturu ^[83; zpracování: vlastní]

Obrázek 27 Útoky proti zdravotnickým zařízením a pracovníkům ve zdravotnictví ^[83; zpracování: vlastní]

Sociální bezpečnost - celkové počty nasazených příslušníků ANA, ANP a NATO

V rámci tohoto srovnání budou využity počty osob u jednotlivých bezpečnostních složek platné vždy k 1. lednu příslušného kalendářního roku.

Obrázek 28 Celkové počty nasazených příslušníků ANA, ANP a NATO ^[87, 88, 89; zpracování: vlastní]

6 DISKUZE

V následujícím textu budou sumarizovány výsledky teoretické a zejména pak praktické části práce. Na základě především výsledků komparativní analýzy budou poté navržena nová praktická opatření ke zlepšení současného stavu.

Úvodní teoretický exkurz umožnil analyzovat především interní vývoj v Afghánistánu, který je nezbytný chápat v mnohých širších souvislostech tamního minulého i současného dění. Tento vývoj odráží současnou zhoršující se bezpečnostní situaci v zemi s přímým dopadem na bezpečnost civilního obyvatelstva. Identifikovat příčiny současného stavu je velice obtížné hned z několika důvodů. Především se musí zohlednit dlouholeté sociální, etnické, mocenské a regionální rozpory, které poškozují jakékoli snahy o udržitelný mír. Tyto rozpory se navíc vzájemně prolínají a napomáhají tak k celkové defragmentaci země. Na vývoj v zemi mají také výrazný vliv státní i nestátní aktéři, kteří se přímo podílejí na stabilizaci či destabilizaci jednotlivých regionů. Svou roli zde sehrává také tradiční kmenové a klanové rozdělení, včetně rozdílných místních tradic. Korupční prostředí na všech úrovních státní správy degraduje důvěryhodnost centrální vlády v očích veřejnosti. Obecně lze vývoj situace uvnitř proměnlivého afghánského prostředí považovat za velmi nestabilní a kdykoli během krátkého okamžiku se může příznivě či nepříznivě výrazně měnit. Především nezdár ve snaze centralizovat zemi a absence sjednocujícího atributu patří k současným primárním problémům Afghánistánu. Paradoxně právě přítomnost aliančních sil v zemi se stala hlavní silou, která je momentálně schopna udržet alespoň zdání jednotného státu s jednotnou centrální mocí. Další vývoj v zemi bude i nadále významně ovlivňován počtem přítomných jednotek Severoatlantické aliance a množstvím zahraniční materiální a především finanční podpory dárcovských zemí.

Kvantitativní výzkum realizovaný v úvodu praktické části práce umožnil získat data, která budou v této části práce primárně využita pro potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz. K tomuto účelu zde budou zapracovány i výsledky jednotlivých SWOT analýz, které konkrétní zkoumané oblasti kvantitativního výzkumu doplní o data charakterizující širší souvislosti řešené problematiky.

První stanovená hypotéza předpokládá, že bezpečnost civilního obyvatelstva byla zajištěna rozhodně lépe za trvání mise ISAF než nyní, za současné mise Resolute Support. Z realizovaného výzkumu vyplývá, že většina dotázaných obyvatel hodnotí současnou úroveň zajištění bezpečnosti ve své provincii za nevyhovující, přičemž lze pozorovat

zásadní rozdíl mezi jednotlivými provinciemi. V provincii Kábul je v této souvislosti počet nespokojených obyvatel oproti provincii Parván více než dvojnásobný. Tento výsledek lze přisuzovat zejména četnějším útokům protivládních ozbrojených skupin v čele s hnutím Tálibán, které jsou nejčastěji namířeny proti hlavnímu městu Kábulu, kde se nacházejí sídla vládních představitelů a také zastupitelské úřady zemí, které podporují místní vládu a angažují se v potlačení těchto skupin na afghánském území. Provést útok v hlavním městě, které je považováno za plně ovládané místní správou s nejvyšší kumulací bezpečnostních složek, je současně pro opoziční ozbrojené skupiny do jisté míry prestižní záležitostí a velmi záhy po útoku se k takovému činu okázale hlásí. Pokud je navíc takový útok efektivně proveden a má na svědomí vysoké ztráty na životech a zdraví civilního obyvatelstva, zanechává poté v oblasti takového činu strach a nejistotu i do budoucna. Naopak v provincii Parván hodnotí aktuální úroveň bezpečnosti většina obyvatel jako dobrou či vyhovující. Obecně lze hovořit o vyšší míře subjektivní bezpečnosti civilního obyvatelstva v odlehlejších částech země a s nižší hustotou zalidnění. Tyto lokality nebývají pro útoky na civilní obyvatele z hlediska cílů protivládních skupin významné a zaměřují se nejčastěji na tamní základny a stanoviště složek ANSF. V porovnání se současným stavem odpověděla většina dotázaných obyvatel Afghánistánu, že v průběhu mise ISAF byla jejich bezpečnost zajištěna lépe než nyní. V rámci provincií zainteresovaných ve výzkumu se tomuto názoru přiklání častěji obyvatelé Kábulu, což prokazatelně souvisí s četností a efektivitou útoků protivládních skupin za současné mise Resolute Support v porovnání s předchozí misí ISAF (viz výsledky komparativní analýzy). Oproti současnému stavu se za mise ISAF na zajištění bezpečnosti v zemi také podílelo daleko více vycvičených jednotek NATO. Z pohledu SWOT analýzy umožňovala tato silná stránka vnitřního prostředí mise ISAF současně minimalizovat hrozby vnějšího prostředí ve vztahu k aktivitám ozbrojených opozičních skupin, které vyvíjely nepřátelskou činnost i s přesahem do sousedního Pákistánu a po celou dobu obratně využívaly konfliktního prostředí k posílení privátních zájmů na úkor bezpečnosti tamního obyvatelstva. Většina oslovených respondentů v této souvislosti uvedla, že přítomnost jednotek NATO v rámci mise ISAF nevedla ke zhoršení bezpečnostní situace v zemi. Tento názor oproti provincii Kábul sdílí méně obyvatel provincie Parván. Tento názorový pokles je zapříčiněn obyvateli žijícími mimo již zajištěnou oblast Kábulu, kteří byli v rámci mise ISAF daleko více zasaženi probíhajícími bojovými operacemi provládních a protivládních sil. V obecném pojetí se bezpečnostní situace v souvislosti s vedením bojových operací paralelně zhoršovala s narůstající vzdáleností od provincie Kábul, jako primárně zabezpečené oblasti

pro fungování centrální vlády po svržení Tálíbanu v roce 2001. S touto tezí koresponduje i další názorová shoda u dotázaných obyvatel, kteří většinově uvedli, že se za mise ISAF cítili celkově bezpečněji. **Výsledky doposud analyzované části dotazníkového výzkumu prokázaly, že bezpečnost civilního obyvatelstva byla zajištěna rozhodně lépe za trvání mise ISAF než nyní, za současné mise Resolute Support. Tímto konstatováním se současně potvrdila první hypotéza, a lze ji tak označit za pravděpodobně pravdivou.**

Předpokladem druhé stanovené hypotézy je tvrzení, že v průběhu současné mise Resolute Support je civilní obyvatelstvo ohroženo represivním chováním příslušníků ANSF více, než v průběhu mise ISAF jednotkami NATO. Většina dotázaných obyvatel uvedla, že se v průběhu obou aliančních misí nesetkala s represivním chováním ze strany jednotek NATO či ANSF. Přesto však byly získány i odpovědi těch, kteří uvedli, že tuto negativní zkušenost v rámci mise ISAF nebo Resolute Support prožili. Podle jejich vyjádření se jednalo nejčastěji o násilí vedené ze strany jednotek NATO za trvání mise ISAF. S touto negativní zkušeností se podle průzkumu setkali nejčastěji oslovení obyvatelé provincie Parván. Vzhledem k povaze mise ISAF, početnímu stavu personálu této mise a ofenzivní činnosti jednotek NATO v rámci stabilizačních operací, se tento výsledek dal předpokládat a realizovaný průzkum jej potvrdil. Opačný trend byl zaznamenán u současné mise a oslovení obyvatelé obou dotčených provincií zde nejčastěji uvedli, že násilí páchané na nich nebo jejich rodinách bylo majoritně vedeno ze strany jednotek ANSF. Počet takových respondentů byl přitom větší, než v případě obyvatel, kteří odpověděli kladně v souvislosti s negativní zkušeností s jednotkami NATO v rámci mise ISAF. Tento zjištěný fakt tak potvrzuje asistenční charakter současné mise, množství aktivně zapojených jednotek NATO v ní a naopak množství, povahu a jednání jednotek ANSF vůči místnímu obyvatelstvu. I v tomto smyslu se projevila slabá stránka vnitřního prostředí současné mise. Každé nahlášené zneužití pravomocí bezpečnostních složek je nezbytně transparentně vyšetřit nezávislými orgány. V tomto ohledu nabízí právě vnější prostředí příležitost získávat cenné a praxí ověřené zkušenosti ze zahraničí. Tyto zkušenosti napomáhají především k efektivní výstavbě, školení a výcviku těchto vyšetřovacích orgánů, tak aby byly schopny čelit tomuto negativnímu fenoménu, který bezesporu degraduje funkci a důvěryhodnost celého bezpečnostního aparátu. **Dotazníkový výzkum a navazující závěry SWOT analýzy tedy potvrdily stanovený předpoklad, že v průběhu současné mise Resolute Support je civilní obyvatelstvo ohroženo represivním chováním příslušníků ANSF více, než v průběhu mise ISAF jednotkami NATO.**

Tímto lze považovat i druhou stanovenou hypotézu z pohledu výsledků dotazníkového šetření a SWOT analýzy za pravděpodobně pravdivou.

V pořadí třetí stanovená hypotéza předpokládá, že organizovaný zločin představuje za současné mise Resolute Support pro místní obyvatelstvo větší bezpečnostní riziko, než hnutí Tálibán za mise ISAF. Nadpoloviční většina všech obyvatel podílejících se na výzkumu uvedla, že z hlediska jejich subjektivní bezpečnosti považuje míru aktivit organizovaného zločinu v průběhu aktuální mise za vyšší, než tomu bylo v případě mise ISAF. Současně tito obyvatelé uvedli, že byli v průběhu mise Resolute Support vystaveni nějaké formě násilí ze strany organizovaného zločinu častěji, než za předchozí mise ISAF. Z pohledu jednotlivých provincií s tímto názorem souhlasí častěji obyvatelé v provincii Parván, která v realizovaném výzkumu zastupuje méně urbanizované části Afghánistánu. Také hnutí Tálibán představuje pro většinu respondentů větší bezpečnostní riziko nyní, za současné mise Resolute Support, než za mise ISAF. Tento výsledek do jisté míry koresponduje se skutečností, že hnutí Tálibán kontroluje stále větší území Afghánistánu a vládní jednotky ANSF tomuto negativnímu vývoji nejsou schopny efektivně čelit. I tyto skutečnosti lze podložit vzájemnými souvislostmi realizované SWOT analýzy. Vládou deklarovaný vysoký počet příslušníků ANSF tvoří bezesporu silnou stránku stávající mise. Nicméně nízká úroveň vycvičenosti a vzájemné spolupráce těchto vládních složek spolu s dalšími faktory oslabují jejich akceschopnost ve vztahu k hrozbám, které představují především protivládní aktivity povstaleckých skupin a skupin organizovaného zločinu. Příležitost k pozitivním změnám vidí autor práce v efektivním využití širokého spektra zahraniční pomoci se současným apelem na vrcholné prvky velení a řízení, s cílem orientovat stávající priority z privátních materiálních a mocenských ambicí směrem k široké afghánské společnosti, tak aby tyto zdroje představovaly využitelný potenciál ke zvýšení úrovně bezpečnosti civilního obyvatelstva. **V návaznosti na získaná data lze považovat současný organizovaný zločin na předem definovaném území Afghánistánu za větší bezpečnostní riziko pro místní obyvatele, než tomu bylo v případě hnutí Tálibán za mise ISAF. Tento výsledek potvrzuje třetí stanovenou hypotézu, a tudíž i tuto lze považovat za pravděpodobně pravdivou.**

Prostřednictvím poslední výzkumné hypotézy autor práce předpokládá, že jednotky ANSF nejsou schopny z dlouhodobého hlediska zajistit udržitelnou bezpečnost v zemi. K tomuto tvrzení se obdobně přiklání i více než polovina všech dotázaných obyvatel Afghánistánu s nejvyšším zastoupením v provincii Kábul. Na základě téhož výzkumu zde

panují oproti provincii Parván větší obavy o vlastní bezpečnost, a to především v souvislosti se současnými aktivitami protivládních skupin v této provincii. K významné většinové shodě došlo ve spojitosti s otázkou týkající se opětovného navýšení počtu jednotek NATO na území Afghánistánu. Napříč jednotlivými provinciemi zde panovala jednoznačná shoda v názoru, že takové navýšení alianční účasti by představovalo krok vedoucí k dlouhodobému zlepšení jejich celkové bezpečnosti v zemi. Naopak ukončení mise Resolute Support a úplné stažení jednotek NATO z Afghánistánu by podle naprosté většiny oslovených obyvatel obou dotčených provincií vedlo k budoucímu zhoršení bezpečnostní situace. I z pohledu výsledků SWOT analýzy lze považovat ukončení současné mise a úplné stažení jednotek NATO z Afghánistánu za hrozbu, která by ještě více oslabil vnitřní prostředí ve vztahu k již definovaným slabým stránkám reprezentovaným zejména rozsáhlou korupcí a dezercí. Současně by nastala předpokládaná omezení či úplná ztráta příležitostí v podobě doposud deklarované zahraniční pomoci v provázanosti s úpadkem snah o stabilizaci země s následnou diskreditací pozice Afghánistánu v mezinárodním bezpečnostním prostředí. To vše by způsobilo výrazné oslabení dosud silných stránek a tím i pokles celkové úrovně zajištění bezpečnosti tamního civilního obyvatelstva. **Na základě této deskripce zjištěného stavu lze konstatovat, že jednotky ANSF nejsou schopny z dlouhodobého hlediska zajistit udržitelnou bezpečnost v zemi, a proto je i poslední stanovená hypotéza pokládána autorem práce za pravděpodobně pravdivou.** Tento závěr se plně ztotožňuje s teoretickými výstupy tohoto textu, kde autor práce uvádí ve spojitost odchod aliančních sil a následnou neakceschopnost ANSF, která bude ochromena zejména ofenzivními operacemi Tálibánu, vysokými bojovými ztrátami, dezercí a v neposlední řadě také nedostatečnou logistickou podporou a slabým velením.

V následující stati budou generalizovány výsledky realizované komparativní analýzy. Na základě získaných dat lze ve vymezených oblastech srovnání a za shodné časové období obou aliančních misí pozorovat negativní vývoj bezpečnosti civilního obyvatelstva s nejistou predikcí na zlepšení současného stavu do budoucích let.

V návaznosti na deskripci výsledků v předchozí části diskuse se i z pohledu subjektivní bezpečnosti potvrdila premisa, že se obyvatelé Afghánistánu cítili rozhodně bezpečněji v průběhu mise ISAF než nyní, za současné mise Resolute Support. Tento závěr vyplývá z komparace zvolených srovnávacích ukazatelů dotazníkového šetření. Ve srovnání s misí ISAF tito obyvatelé vyjádřili znepokojení se zhoršující se bezpečnostní situací v průběhu současné mise a to v rovině zajištění vlastní

bezpečnosti, zvýšeného rizika užití násilí ze strany ANSF a organizovaného zločinu, a také vzhledem k eskalujícím aktivitám aktérů této formy zločinu a hnutí Tálibán. Naopak násilí a represivní jednání proti civilnímu obyvatelstvu ze strany příslušníků jednotek NATO bylo vnímáno těmito dotázanými jako převládající v průběhu mise ISAF, což jednoznačně souvisí s již uvedenou významnou početní přítomností jednotek NATO v zemi a jejich aktivitami oproti misi Resolute Support.

Z hlediska sociální bezpečnosti lze v průběhu konfliktu zaznamenat zvyšující se počet jak zraněných, tak i usmrcených civilních obyvatel, z nichž nejvyšší počet byl dokumentován v roce 2016 během současné mise. Z pohledu zavinění mají na tomto stavu největší podíl protivládní prvky v čele s hnutím Tálibán. Ve srovnání s předchozí misí ISAF dochází také k nárůstu počtu civilních obětí způsobenými provládními silami, kde z pohledu zavinění dominují právě ANSF, které v zemi provádí převážnou část všech bojových operací provládních sil.

Podle druhu bojové činnosti si nejvyšší podíl všech obětí vyžádaly pozemní boje, a to zejména s markantním nárůstem v roce 2014, kdy oficiálně končila mise ISAF a docházelo k výrazné redukci nasazených sil NATO v zemi. V prvních dvou letech mise Resolute Support poté počet těchto obětí dále stoupal. Tento trend lze přičíst především zvyšující se aktivitě protivládních skupin, ale také nedostatečné vycvičenosti příslušníků ANSF, kteří ve velké míře využívají prostředky nepřímé palby, a to i v urbanizovaných zónách země.

Zatímco v posledních letech mise ISAF docházelo k postupnému poklesu obětí leteckých úderů, během nové mise se naopak od roku 2015 počet těchto obětí více než zdvojnásobil. Tento negativní vývoj souvisí s narůstajícími kapacitami afghánských vzdušných sil a jejich podporou při pozemních operacích. Leteckou podporu bojujícím pozemním složkám provládních sil poskytují také přítomné mezinárodní jednotky v čele se Spojenými státy. I v případě leteckých úderů NATO lze zaznamenat v průběhu současné mise nárůst počtu civilních obětí.

Sebevražedné a komplexní útoky se v průběhu mise Resolute Support staly celkově druhým nejčastějším incidentem co do počtu usmrcených a zraněných osob. I u těchto incidentů lze oproti misí ISAF sledovat trvalý nárůst obětí, což přímo koresponduje se závěry dotazníkového výzkumu, a to zejména v souvislosti s hodnocením subjektivní bezpečnosti obyvatel provincie Kábul. Celkově tak dochází k výraznému nárůstu sektářsky

motivovaných sebevražedných a komplexních útoků proti šíitským muslimům, a to především ze strany stoupenců Islámského státu v centrální části Afghánistánu. Tyto útoky jsou často vedeny na místa náboženských setkání, což je v přímém rozporu s mezinárodním humanitárním právem a mezinárodním trestním právem, které zakazují útoky směřující proti místům bohoslužby představující kulturní hodnoty dané společnosti. Vláda musí být schopna zajistit bezpečnost náboženských a etnických menšin během jejich náboženských setkání, tak aby nebylo bráněno projevat náboženské vyznání a nedocházelo k šíření sektářského násilí napříč celou afghánskou společností. [84; str. 42]

Jedinou oblastí této analýzy s trvale klesajícím počtem obětí oproti misi ISAF jsou incidenty s využitím IED. V průběhu současné mise Resolute Support zde dochází k trvalému poklesu jak usmrcených, tak i zraněných civilních obyvatel, což souvisí s aktuální minoritní přítomností jednotek NATO oproti misi ISAF, kde byla IED využívána opozičními skupinami jako jednoduchý a účinný prostředek proti mezinárodním silám na celém území Afghánistánu. Celkově nejvyšší podíl civilních obětí vzniká trvale v důsledku využívání IED aktivovaných tlakem. [84; str. 31] I když v tomto kontextu nejsou civilní obyvatelé primárními adresáty útoků, počty takových obětí jsou každoročně ve srovnání s ostatními druhy incidentů značné.

Civilní obyvatelé jsou v Afghánistánu také častými terči cíleného nebo úmyslného zabíjení. Nejvyšší počty obětí tohoto druhu incidentu byly zaznamenány v prvních dvou letech mise Resolute Support, celkově však v průběhu této mise vykazují klesající tendenci. Tohoto zabíjení se v naprosté většině dokumentovaných případů dopouštějí příslušníci protivládních skupin, ale nejsou výjimkou ani případy úmyslného zabíjení ze strany příslušníků zejména ANP, ANA, NDS a provládních ozbrojených skupin. Příkladem lze uvést polovojenskou provládní ozbrojenou skupinu pod názvem Ochranné síly Khostu, která působí od roku 2007 a v oficiální vládní struktuře se nenachází. [84, str. 52] Právě tyto provládní ozbrojené skupiny představují významné bezpečnostní riziko, protože nad nimi doposud absentuje jakákoli formální kontrola. Podle poslední výroční zprávy mise UNAMA začala vláda od roku 2015 usilovat o rozpuštění těchto skupin a zavedla řadu opatření, která by omezovala jejich navyšování. Například v roce 2017 byl předložen návrh na vytvoření Afghánské teritoriální armády. [84, str. 51]

Výbušné pozůstatky války představují pro civilní obyvatelstvo permanentní nebezpečí. Nejvíce obětí bylo ve srovnávaném období zaznamenáno v průběhu aktuální mise Resolute Support, což přímo souvisí především s mírou využívání prostředků nepřímé palby

v civilně obydlených oblastech. Nejčastějšími oběťmi výbušných pozůstatků války se stávají děti. Pokud se podaří omezit používání prostředků nepřímé palby v urbanizovaných částech země a s přihlédnutím k dalším významným faktorům, kterými jsou především vyčištění ploch od nevybuchlé munice, pokračující vzdělávací programy a značení rizikových oblastí, lze předpokládat, že počty obětí těchto incidentů se budou do budoucna snižovat.

Dalším frekventovaným incidentem je přeshraniční ostřelování z Pákistánu do Afghánistánu. Ve srovnání s misí ISAF, a zejména v prvních dvou letech mise Resolute Support, významně ubylo obětí těchto útoků. Výjimkou byl však poslední rok 2017, kde došlo naopak k nárůstu civilních obětí o více než čtyřnásobek oproti předchozímu roku. Tento jev svědčí o zvyšující se aktivitě opozičních skupin v příhraničních oblastech země.

Ve vztahu k sociální bezpečnosti lze v důsledku dynamiky konfliktu hovořit i o narůstajících počtech vnitřně vysídlených osob. Rok 2015, a tedy zahájení mise Resolute Support, je z pohledu analýzy této problematiky zlomovým. I v tomto případě tedy hovoří výsledky srovnání v neprospěch současné mise, a mohou tak jen potvrdit celkový nepříznivý vývoj aktuální bezpečnostní situace a intenzitu bojů mezi jednotlivými aktéry konfliktu. Lidé, kteří jsou nuceni uprchnout ze svých domovů, prožívají specifické formy deprivace, jako je například ztráta přístřeší a odloučení od rodiny. Takový nucený útek představuje specifická rizika pro jejich privátní bezpečnost. Tato rizika mohou zahrnovat ozbrojené útoky a zneužívání při útěku a při hledání bezpečí. Tito lidé se často stávají terčem sexuálního a genderového násilí, které postihuje zejména ženy a děti. Zvyšují se také počty odloučených dětí bez rodičů. Po nuceném odchodu těchto osob jsou jejich domovy zabavovány a ničeny. Na útěku se ocitají v nejistém prostředí, ve kterém mohou být vystaveni stigmatům, marginalizaci, diskriminaci nebo obtěžování.

Ve spojitosti s probíhajícím konfliktem jsou civilní obyvatelé vystaveni i cíleným únosům, kterých se dopouštějí opoziční skupiny především na základě podezření, že jsou určité osoby napojeny na vládu nebo pro vládu přímo pracují anebo kvůli snadnému zisku finančních prostředků z požadovaného výkupného. [84; str. 34]

Druhá komparovaná kategorie sociální bezpečnosti zahrnuje incidenty, které přímo porušují nebo se neslučují s dodržováním lidských práv a mezinárodního humanitárního práva.

V rámci této kategorie byl srovnán vývoj počtu usmrcených a zraněných žen a dětí, který koresponduje s nárůstem celkového počtu všech civilních obětí konfliktu. Ze srovnání získaných dat vyplývá, že v průběhu mise Resolute Support došlo k významnému nárůstu usmrcených a zraněných žen a dětí. Počet dětských obětí přitom dosahuje více než dvojnásobku obětí, kterými se staly ženy. I když většina těchto obětí byla zapříčiněna pozemními boji, u dětí se stávají významnou příčinou již zmíněné výbušné pozůstatky války. Právě děti jsou nejvíce ohroženou skupinou, která má omezené možnosti se bránit mnoha přítomným rizikům a hrozbám. V posledních letech dokumentovala mise UNAMA v souvislosti s probíhajícím konfliktem několik ověřených případů sexuálního násilí na dětech. Je však pravděpodobné, že skutečný počet případů bude mnohem vyšší. Takové incidenty jsou navíc pravděpodobně podhodnoceny jako důsledek převládajících sociálních norem a stigmat spojených s tím, že jsou oběťmi sexuálního násilí, což může vést k marginalizaci nebo vyloučení ze společnosti. Výjimkou nejsou ani případy chlapců, kteří byli součástí náboru jak ze strany ANSF, tak i různých protivládních skupin. Děti jsou těmito aktéry využívány mimo jiné jako tělesní strážci, pomáhají při shromažďování zpravodajských informací, pokládání IED, provádějí sebevražedné útoky a účastní se nepřátelských akcí. [84; str. 13]

Dalšími dokumentovanými incidenty jsou útoky vedené proti školním a vzdělávacím institucím. Tato oblast jako jedna z mála vykazuje v rámci současné mise trvale se snižující tendenci. I přes tento optimistický výhled je však počet těchto incidentů za hodnocené období mise Resolute Support celkově vyšší, než za mise předešlé.

Výkon soudnictví a udělování trestů mimo oficiální soudní strukturu vykazuje ve srovnání obou misí obdobný trend jako v předchozím případě. Za sledované období lze od roku 2014 pozorovat klesající počet těchto jevů, nicméně v celkovém srovnání počtů těchto případů dominuje současná mise Resolute Support. Uložené tresty zahrnovaly nejčastěji veřejné popravy ukamenováním a střelbou, bitím, bičováním a amputací. Tyto tresty byly uloženy jednotlivcům obviněným ze spáchání zločinů, jako je loupež, únos, cizoložství, znásilnění a vražda. Většina dokumentovaných případů byla spáchána hnutím Tálibán. [84; str. 36] Vzhledem k omezenému přístupu do oblastí kontrolovaných protivládními skupinami jsou tyto případy pravděpodobně nedostatečně hlášeny a jejich podíl na celkovém počtu obětí může být daleko větší.

Poslední srovnávanou oblastí spadající do kategorie dodržování lidských práv a mezinárodního humanitárního práva jsou útoky vedené proti zdravotnickým zařízením

a pracovníkům ve zdravotnictví. Počty těchto incidentů jsou v současné době alarmující a oproti misi ISAF dosahují v celkovém součtu více než dvojnásobných hodnot.

Samostatnou kategorií problematiky sociální bezpečnosti jsou celkové počty nasazených příslušníků ANA, ANP a NATO. Na základě srovnání počtů příslušníků jednotlivých složek lze analyzovat, která z těchto skupin a v jaké míře se podílela na zajištění bezpečnosti v rámci obou aliančních misí. Zatímco data ve vztahu k počtu sil NATO na území Afghánistánu lze spolehlivě doložit, získaná data o počtu příslušníků jednotlivých složek ANSF mohou být do jisté míry zkreslená, protože jsou poskytována výhradně afghánskými úřady, a není je tedy možné z více stran objektivně ověřit. Počet příslušníků ANP byl po celou dobu sledovaného období bez výrazných odchylek, nicméně u jednotek ANA lze pozorovat v průběhu mise Resolute Support částečný pokles, který může souviset s vysokými ztrátami těchto příslušníků v intenzivních bojích s opozičními skupinami. Častým jevem je u složek ANSF také dezerce. Významný dopad na formování bezpečnosti v zemi má prokazatelně souvislost s klesajícím počtem sil NATO na území Afghánistánu. V krátkém časovém horizontu lze v posledních letech mise ISAF sledovat masivní snižování západní přítomnosti v zemi a v paralele s tímto snižováním roste počet obětí, vnitřně vysídlených osob a dalších ukazatelů negativního vývoje bezpečnosti ve vztahu k civilnímu obyvatelstvu. Na tuto situaci reagoval současný prezident USA Donald Trump příslibem navýšení účasti amerických sil v zemi. Toto navýšení se odhaduje na přibližně čtyři tisíce osob [90] a další členské státy svou podporu v různé míře zvažují. Opětovné navyšování zahraniční účasti však současně vzbuzuje pochybnosti o dlouhodobé efektivitě takového kroku. V tomto smyslu se vyjádřil i Aaron B. O'Connell, uznávaný profesor historie na Texaské univerzitě v Austinu, který ve svém článku *Why we aren't 'winning' in Afghanistan* pro americký deník *The Washington Post* uvedl, že Tálibán má vše, co potřebuje k tomu, aby mohl směle pokračovat v nekonečném boji: peníze z opia, zbraně z minulých válek, místní síť pro zastrašování těch, kteří s nimi odmítají spolupracovat, svatyně v Pákistánu a téměř neomezené množství nových rekrutů z venkovských pašunských oblastí, jejichž životní příběhy začínají a končí s obranou islámu a odmítáním cizí vlády. Mají také určitou strategickou trpělivost, kterou si Spojené státy doposud nebyly schopny připustit. O'Connell také cituje staré pašunské přísloví: *„Po sto letech jsem se pomstil a lituji jen toho, že jsem jednal ve spěchu.“* Na závěr dodává, že ani 4000, ani 40 000 dalších vojáků nezmění tyto základní skutečnosti. [91]

Na základě výsledků komparativní analýzy nyní autor práce zformuluje praktická doporučení pro jednotlivé kategorie aktérů, kteří se v současné době nejvíce podílejí na formování bezpečnosti v zemi. Ve shodě s výsledky autorova výzkumu lze tato doporučení současně označit za majoritně korespondující s výroční zprávou mise UNAMA zabývající se ochranou civilistů v ozbrojeném afghánském konfliktu z roku 2017 [84; str. 6-7] a reflektují aktuální vývoj rizik a hrozeb ve vztahu k zajištění bezpečnosti civilního obyvatelstva s cílem snížit počty těchto obětí do budoucích let.

V případě protivládních ozbrojených aktérů je nezbytné, aby v souladu s mezinárodním humanitárním právem:

- nepoužívali žádnou z forem IED v oblastech, kde sídlí civilisté;
- nevedli záměrné útoky proti civilnímu obyvatelstvu a civilním objektům;
- neodpalovali minometné střely, rakety a granáty z civilních oblastí a do civilně osídlených oblastí;
- zastavili nábor dětí do protivládních skupin;
- zajistili, aby školy, nemocnice, kliniky a další chráněné lokality nebyly používány pro vojenské účely a zdrželi se jakéhokoli jednání, které brání právům jednotlivců na přístup k nejvyšším dosažitelným standardům vzdělávání a zdravotní péče.

Vládě Afghánistánu a jejich podřízeným ozbrojeným složkám lze pro zlepšení současného stavu doporučit především následující opatření:

- důsledně vést a prosazovat vnitrostátní politiku prevence a zmírňování civilních ztrát;
- zkvalitnit školení a výcvik bezpečnostních složek v oblasti prevence a zmírňování civilních ztrát;
- redisolokovat základny ANSF z osídlených oblastí a během pozemních operací v urbanizovaných částech země omezit používání dělostřeleckých, minometných a jiných prostředků nepřímé palby;
- nevyužívat prostředků nepřímé palby a leteckých úderů v civilně osídlených oblastech bez předchozí pozitivní identifikace cíle;
- okamžitě zrušit a odzbrojit všechny nelegální ozbrojené skupiny a milice a zajistit odpovědnost za porušování lidských práv způsobenými těmito skupinami;
- účinně regulovat nábor členů různých militantních a nepřátelských skupin do složek ANSF, zejména jejich důsledným výběrem a prověřením;

- zvyšovat kompetence ANSF ovládat, kontrolovat a účinně provádět operace proti IED útokům, včetně schopnosti improvizované výbušné zařízení ničit;
- prověřovat veškerá obvinění v souvislosti s porušováním mezinárodního humanitárního práva a mezinárodního práva v oblasti lidských práv a stíhat a trestat ty, kteří jsou za taková porušení odpovědní;
- sledovat a dokumentovat civilní oběti a k tomu vynakládat potřebné zdroje, aby byly prověřeny všechny situace, které mohly tyto oběti způsobit, ať už ze zákonného nebo protiprávního jednání a pokud takové vyšetřování označí vzniklou újmu za oprávněnou, je žádoucí poškozeným poskytnout odškodnění a tyto zkušenosti sdílet a uplatňovat, aby se zabránilo civilním ztrátám během budoucích vojenských operací;
- zamezit diskriminaci na jakémkoli základě, včetně pohlaví nebo etnického původu;
- zajistit, aby zdravotnická zařízení, zdravotnický personál a lékařská přeprava byly neutrálními aktéry;
- respektovat vzdělávací zařízení a personál a zajistit, aby všichni lidé v Afghánistánu měli přístup k nejvyšším dosažitelným standardům zdravotní péče a vzdělávání.

V souladu s výše uvedenými doporučeními již afghánská vláda učinila praktické kroky pro zlepšení situace a v říjnu 2017 schválila Národní politiku prevence a zmírňování civilních obětí a její implementační plán. Dále byla v srpnu 2017 ratifikována Úmluva o zákazu nebo omezení použití některých konvenčních zbraní, jež mohou způsobovat nadměrné utrpení nebo mít nerozlišující účinky. Tato smlouva z roku 1980 je důležitým nástrojem mezinárodního humanitárního práva a pomáhá snižovat utrpení civilního obyvatelstva zejména v post-konfliktních oblastech. Od února 2018 je také afghánská vláda povinna protokolem V této smlouvě sledovat a označovat místa možného výskytu nevybuchlé munice pro následné odstraňování a ničení takové munice a mezinárodní vojenské síly jsou povinny poskytovat mimo jiné technickou, finanční, materiální nebo lidskou pomoc a zajistit, aby tato zbývající nevybuchlá munice byla zničena. [84, str. 54]

Pro přítomné mezinárodní vojenské síly lze pro implementaci do již existujících funkčních přístupů a činností doporučit zejména tato praktická doporučení:

- vést bojovou činnost dle platných pravidel nasazení a zahájit palbu až po jednoznačné pozitivní identifikaci cíle s ohledem na minimalizaci vedlejších ztrát;
- pokračovat v provádění kontrol a vyšetřování po jednotlivých pozemních a zejména leteckých operacích s cílem zajistit transparentnost po obvinění z civilních obětí při těchto operacích, tak aby se obětem a pozůstalým dostalo odpovídajících náhrad;

- pokračovat v podpoře afghánské vlády při provádění Národní politiky předcházení civilním ztrátám prostřednictvím pokračujícího poskytování odborné přípravy, zdrojů a související podpory ANSF na politické, operativní a taktické úrovni, zejména s cílem zavést opatření na zmírnění následků škod na civilním obyvatelstvu vzniklých v důsledku používání prostředků nepřímé palby a leteckých úderů;
- pokračovat v podpoře ANSF ve vedení, kontrole a účinném provádění operací proti IED, odstraňování IED a ničení výbušných pozůstatků války, které se každoročně významně podílejí na značném počtu civilních obětí.

Nezbývá než doufat, že tato doporučení budou uvedena v praxi a povedou ke zmírnění utrpení všech těch, kteří vzhlíží s nadějí k lepším zítřkům v bezpečném a stabilním Afghánistánu.

7 ZÁVĚR

Paralelně s působením spojeneckých jednotek NATO na území Afghánistánu se v zemi začaly realizovat rekonstrukční a rozvojové projekty včetně směřování velkého finančního kapitálu do různých oblastí zájmu. Neefektivní financování však ve svém důsledku zapříčinilo spíše větší diferenciaci společnosti. Negativa jako korupce, neschopnost vládní garnitury sjednotit stát a zajistit bezpečnost obyvatel tak pouze podnítila rozmach warlordismu, kde vedení nad jednotlivými oblastmi převzali nestátní ozbrojení aktéři ruku v ruce s organizovaným zločinem. To vše vrhá negativní stín pochybnosti nad dalším bezpečným směřováním země a odsouvá dříve nadějnou postkonfliktní obnovu do pozadí.

Postupný přechod z mise ISAF na novou misi Resolute Support přinesl především významné snížení celkového počtu nasazených sil NATO na afghánském území. Změn doznal také mandát působících jednotek a záruky za zajištění bezpečnosti na celém území země převzaly plně jednotky ANSF. Afghánistán se tak měl na poli bezpečnosti stát plně soběstačným. Tyto jednotky se však dlouhodobě potýkají s řadou významných problémů s negativním vlivem na efektivní plnění svého poslání. Současná nestabilní bezpečnostní situace v zemi s obtížně definovanou predikcí dalšího vývoje stále více neguje myšlenku úplného stažení jednotek NATO z oblasti. Dnes již celosvětový problém nábožensky motivovaného terorismu vedeného islámskými radikály jen podněcuje potřebu boje proti tomuto fenoménu na jejich vlastním území, co nejdále od našich domovů. Udržení západního vlivu v Afghánistánu tak zůstává stěžejním zájmem i pro naši bezpečnost.

Primárním cílem této práce bylo analyzovat vlivy a dopady afghánských misí NATO ISAF a Resolute Support na bezpečnost civilního obyvatelstva. V teoretické části byly definovány jednotlivé atributy, které se významně podílely na formování bezpečnosti těchto obyvatel v průběhu obou misí. V závěru tohoto teoretického exkurzu byl také autorem práce predikován pravděpodobný budoucí vývoj bezpečnosti v zemi. V rámci empirické části byly realizovány výzkumy formou dotazníkového šetření, SWOT analýzy a komparativní analýzy. Tyto výzkumy prokázaly souvislost mezi snižováním západní přítomnosti v zemi a zhoršující se úrovní zajištění bezpečnosti civilního obyvatelstva, a to zejména v předem definovaných životních oblastech. Na základě výsledků jednotlivých analýz byla pro jednotlivé skupiny aktérů stanovena řada praktických doporučení pro zlepšení aktuálního stavu. Stanovené cíle práce lze tedy považovat za splněné.

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

Zkratka	Její význam
ABP	Afghan Border Police, Afghánská pohraniční policie
AFN	Afghan afghani, Afghánský afghání (oficiální afghánská měna)
ANA	Afghan National Army, Afghánská národní armáda
ANP	Afghan National Police, Afghánská národní policie
ANSF (ANDSF)	Afghan National (Defence and) Security Forces, Afghánské národní bezpečnostní síly
ALP	Afghan Local Police, Afghánská místní policie
CIA	Central Intelligence Agency, Ústřední zpravodajská služba USA
EU	European Union, Evropská Unie
FATA	Federally Administered Tribal Areas, Federálně spravovaná kmenová území
GIRoA	Government of Islamic Republic of Afghanistan, Vláda islámské republiky Afghánistán
HIG	Hezb-e Islami Gulbuddin, Islámská hnutí Gulbuddina (Hekmatiar)
HQN	Haquanni Net, také "šabaka Haqání", síť (Džalalludina) Hakkáního
ICTY	International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii
IED	Improvised Explosive Device, improvizované výbušné zařízení
IMU	Islamic Movement of Uzbekistan, Islámské hnutí Uzbekistánu
ISAF	International Security Assistance Force, Mezinárodní bezpečnostní a podpůrné síly
ISI	Inter-services Intelligence, Mezislužební (nebo meziúřadová) rozvědka
ISIS	Islamic State in Iraq and Sham, Islámský stát v Iráku a Šámu
ISIL-KP (Daesh)	Islamic State of Iraq and the Levant - Khorasan Province, odnož Islámského státu působící na území Afghánistánu
IRoA	Islamic Republic of Afghanistan, Islámská republika Afghánistán
NATO	North Atlantic Treaty Organisation, Severoatlantická aliance
NCA	National Coalition of Afghanistan (také Etelaf-e Mili), Národní koalice

NDS	National Directorate of Security, Národní úřad pro bezpečnost
OEF	Operation Enduring Freedom, Operace Trvalá svoboda
POHRF ISAF	Post-Operations Humanitarian Relief Fund, ISAF pooperační humanitární podpůrný fond
PRT	Provincial Reconstruction Team, Provinční rekonstrukční tým
RSM (RS)	Resolute Support Mission, mise Rozhodná podpora
SIED	Suicide Improvised Explosive Device, sebevražedné IED
SOFA	Status of Forces Agreement, Dohoda o statutu ozbrojených sil
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
TTP	Tehrik-e Tálibán, Pákistánský Tálibán
UCDP	Uppsala Conflict Data Program, datový program konfliktů uppsalské univerzity
UN (OSN)	United Nations, Organizace spojených národů
UNAMA	United Nations Assistance Mission in Afghanistan, Asistenční mise OSN v Afghánistánu
UN OCHA	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, Úřad OSN pro koordinaci humanitárních záležitostí
USA	United States of America, Spojené státy Americké
USD	United States Dollar, americký dolar (peněžní měna USA)

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] What Languages Are Spoken In Afghanistan? In: *Worldatlas.com* [online]. 25 April 2017 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <http://www.worldatlas.com/articles/what-languages-are-spoken-in-afghanistan.html>
- [2] Afghání mění tvář a škrta tři nuly. In: *iDNES.cz* [online]. 8. 10. 2002 [cit. 2016-12-01]. Dostupné z: https://ekonomika.idnes.cz/afghani-meni-tvar-a-skrta-tri-nuly-dlv-/ekonomika.aspx?c=A021008_134621_ekonomika_klu
- [3] Souhrnná teritoriální informace Afghánistán. In: *businessinfo.cz* [online]. 1. 6. 2016 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/afghanistan.html>
- [4] Country Strategy Paper: Islamic Republic of Afghanistan 2007 - 2013. In: *European Commision* [online]. 1 January 2013 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/csp-afghanistan-2007-2013_en.pdf
- [5] COLLINS, Joseph J. *Understanding War in Afghanistan*. Washington, D.C.: National Defense University Press, 2011. ISBN 978-1-78039-924-9.
- [6] MAREK, Jan. *Stručná historie států. Afghánistán*. Praha: Libri, 2003. ISBN 80-7277-128-0.
- [7] MAREK, Jan. *Dějiny Afghánistánu*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006. ISBN: 80-7106-445-9.
- [8] United Nations. *World statistics pocketbook 2016* [online]. New York: United Nations Publications, 2016 [cit. 2017-02-27]. S. 5, No. 40. ISBN 978-92-1-161612-5. Dostupné z: <https://unstats.un.org/unsd/publications/pocketbook/files/world-stats-pocketbook-2016.pdf>
- [9] HYNEK, Nik, Jan EICHLER a Lubomír MAJERNÍK. *Konflikt a obnova v Afghánistánu: kontext, prostředí a zájmy*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2012. ISBN 978-80-87558-06-5.
- [10] ŠVAMBERK, Alex. Afghánistán. In: *novinky.cz* [online]. ©2003-2017 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <https://tema.novinky.cz/afghanistan>
- [11] CLEMENTS, A. Frank. *Conflict in Afghanistan: A Historical Encyclopedia*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2003. ISBN 1-85109-402-4.
- [12] FEIFER, Gregory. *Velký hazard: sovětská válka v Afghánistánu*. Praha: Slovart, 2009. ISBN 978-80-7391-255-0.

- [13] GEORGIEV, Jiří. Historické souvislosti sovětské invaze do Afghánistánu. *Mezinárodní vztahy*. 2002, roč. 38, č. 1, s. 58-72. ISSN 0323-1844.
- [14] EWANS, Martin. *Conflict in Afghanistan: Studies in asymmetric warfare*. London: Routedge, 2005. ISBN 0-415-34160-4.
- [15] POLITICS. Ashraf Ghani Ahmadzai. In: *GlobalSecurity.org* [online]. ©2000-2017 [cit. 2017-03-05]. Dostupné z:
<http://www.globalsecurity.org/military/world/afghanistan/ashraf-ghani.htm>
- [16] Afghanistan maps. In: *The University of Texas at Austin* [online]. ©2000-2017 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z:
http://www.lib.utexas.edu/maps/middle_east_and_asia/afghanistan_admin-2009.jpg
- [17] The Constitution of Afghanistan. In: *afghan-web.com* [online]. ©1996-2017 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: http://www.afghanweb.com/politics/current_constitution.html#chapterfive
- [18] MÜLLER, Martin. Lidové soudy Talibanu: průvody hanby a bičování v soudní síni. In: *Lidovky.cz* [online]. Leden 04, 2015 [cit. 2017-03-08]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/lidove-soudy-talibanu-pruvody-hanby-a-bicovani-v-soudni-sini-p5f-zpravy-svet.aspx?c=A150104_120325_In_zahranici_mmu
- [19] The World Factbook. In: *Central Intelligence Agency* [online]. ©1996-2017 [cit. 2017-03-09]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/af.html>
- [20] HORÁK, Slavomír. *Afghánský konflikt*. Praha: Public History, 2005. ISBN 80-86445-17-8.
- [21] The Taliban in Afghanistan. In: *The Council on Foreign Relations* [online]. 4 July 2014 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://www.cfr.org/afghanistan/taliban-afghanistan/p10551>
- [22] Program rozvojové spolupráce 2013 – 2017 Afghánistán. In: *Česká rozvojová agentura* [online]. ©1996-2017 [cit. 2017-03-18]. Dostupné z: http://www.czechaid.cz/wp-content/uploads/2017/01/PROGRAM_RS_AFG_2013_2017_final.pdf
- [23] Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 7. 6. 2016 [cit. 2017-03-18]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-rizeni-a-planovani-obrany-statu.aspx>

- [24] SAK, Petr. Bezpečnostní věda - důsledek vývoje civilizace. *Britské listy* [online]. 12. 11. 2004 [cit. 2017-03-13]. ISSN 1213-1792. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/20569.html>
- [25] EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: AVIS, 2006. ISBN 80-7278-326-2.
- [26] PŠEJA, Pavel. *Konflikt*. In: ZEMAN, Petr. *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. 1. vyd. Brno: Ústav strategických studií Vojenské akademie v Brně, 2002. ISBN 80-210-3037-2.
- [27] ŠMÍD, Tomáš. *Teoretické koncepty výzkumu konfliktu – terminologie, příčiny a dynamika*. In: SMOLÍK, Josef, Tomáš ŠMÍD a kol. *Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století*. 1.vyd. Brno: Masarykova Univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2010. ISBN 978-80-210-5288-8.
- [28] The Uppsala Conflict Data Program: Department of Peace and Conflict Research: Definitions. In: *Uppsala University* [online]. ©2017 [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: <http://www.pcr.uu.se/research/ucdp/definitions/>
- [29] United Nations International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia. Prosecutor v. Duško Tadić, Case No. IT-94-1-AR72, Appeals Chamber, Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction, 2 October 1995, par. 70. [online]. 1995 [cit. 2017-03-21]. Dostupné z: <http://www.icty.org/x/cases/tadic/acdec/en/51002.htm>
- [30] VÁLEK, Petr. *Klíčová rozhodnutí mezinárodních trestních tribunálů ve světle mezinárodního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-151-2.
- [31] Quarterly Report to The United States Congress. In: *sigar.mil* [online]. 30 January 2017 [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <https://www.sigar.mil/pdf/quarterlyreports/2017-01-30qr.pdf>
- [32] TOMEŠ, Jiří a kol. *Konflikt světů a svět konfliktů*. Praha: P3K, 2007. ISBN 978-80-903587-6-8.
- [33] DYČKA, Lukáš. Typologie aktérů v konfliktech: Angolský případ. *Politologická revue*. 2012, roč. 18, č. 1, s. 73-93. ISSN 1211-0353.
- [34] ZELINKA, Petr. Perspektivy vývoje vzbouřeneckví v Afghánistánu a přilehlých pákistánských oblastech. *Obrana a strategie*. 2009, roč. 9, č. 1, s. 79-99. ISSN 1802-7199.
- [35] A to Z Glossary. In: *Afghanistan Research and Evaluation Unit* [online]. ©2017 [cit. 2017-04-05]. Dostupné z: <http://areu.org.af/a-to-z-glossary#ANA>

- [36] Enhancing Security and Stability in Afghanistan. In: *U. S. Department of Defence* [online]. 27 May 2016 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: https://www.defense.gov/Portals/1/Documents/Enhancing_Security_and_Stability_in_Afghanistan-June_2016.pdf
- [37] JALALI A., Ali. *Afghanistan National Defense and Security Forces* [online]. Washington, DC: The United States Institute of Peace, 2016 [cit. 2017-04-05]. ISBN: 978-1-60127-601-8. Dostupné z: <https://www.usip.org/sites/default/files/PW115-Afghanistan-National-Defense-and-Security-Forces-Mission-Challenges-and-Sustainability.pdf>
- [38] ANP Duties & Responsibilities. In: *Ministry of Interior Affairs, Islamic Republic of Afghanistan* [online]. ©2017 [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: <http://moi.gov.af/en/page/types-of-police/5752/5757>
- [39] Directorate of Local Police. In: *Ministry of Interior Affairs, Islamic Republic of Afghanistan* [online]. ©2017 [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: <http://moi.gov.af/en/page/directorates/directorate-of-local-police>
- [40] Resolute Support Mission (RSM): Key Facts and Figures. In: *NATO* [online]. 10 November 2017 [cit. 2017-12-29]. Dostupné z: http://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2017_03/20170313_2017-03-RSM-Placemat.pdf
- [41] BOHÁČ, Artur. Afghánistán v letech 2001 - 2005: politicko-geografická analýza. *E-polis.cz* [online]. 22. 11. 2008 [cit. 2017-03-30]. ISSN 1801-1438. Dostupné z: <http://www.e-polis.cz/clanek/afghanistan-v-letech-2001-2005-politicko-geograficka-analyza.html>
- [42] VESELÁ, Věra. Svět očima Tálibánu. *Mezinárodní politika* [online]. 28. 10. 2013 [cit. 2015-02-15]. ISSN 1805-8612. Dostupné z: <http://www.iir.cz/article/svet-ocima-talibanu>
- [43] KATZMAN, Kenneth. Afghanistan: Post-Taliban Governance, Security, and U.S. Policy. In: *Congressional Research Service* [online]. 12 January 2017 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/row/RL30588.pdf>
- [44] In Afghanistan, the Taliban Advance. In: *STRATFOR* [online]. 17 August 2016 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <https://www.stratfor.com/sample/image/afghanistan-taliban-advance>

- [45] Mullen: Teroristy podporují pákistánští špioni. In: *Česká televize* [online]. 11. 9. 2011 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1241560-mullen-teroristy-podporuji-pakistansti-spioni>
- [46] PETERS, Gretchen. Haqqani Network Financing: The Evolution of an Industry. In: *The Combating Terrorism Center At West Point* [online]. July 2012 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: https://ctc.usma.edu/app/uploads/2012/07/CTC_Haqqani_Network_Financing-Report_Final.pdf
- [47] Haqqani Network (HQN). In: *GlobalSecurity.org* [online]. 17 August 2016 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/military/world/para/haqqani.htm>
- [48] Al-Qaeda. In: *Encyclopædia Britannica* [online]. 14 October 2016 [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/al-Qaeda>
- [49] What is 'Islamic State'?. In: *BBC.com* [online]. 2 December 2015 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-29052144>
- [50] Islámský stát chystá expanzi do Afghánistánu, varoval Ghaní. In: *Česká televize* [online]. 25. 3. 2015 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1514970-islamsky-stat-chysta-expanzi-do-afghanistanu-varoval-ghani>
- [51] NOVÁK, Matěj. Islámský stát v Afghánistánu je na vzestupu. In: *ESJ.news* [online]. 4. 3. 2017 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.esjnews.com/cs/islamsky-stat-v-afghanistanu-je-vzestupu>
- [52] PROCHÁZKOVÁ, Petra. Krutý a krutější. Islámský stát upláci sebevrahy v lovištích Talibanu. In: *Lidovky.cz.* [online]. 26. 7. 2016 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/kruty-a-krutejsi-islamsky-stat-uplaci-sebevrahy-v-lovistich-talibanu-1ed-/zpravy-svet.aspx?c=A160725_152345_In_zahranici_msl
- [53] The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security. In: *UN Security Council* [online]. 13 December 2016 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: https://unama.unmissions.org/sites/default/files/sg_report_to_sc_on_afghanistan_13dec2016.pdf
- [54] SVĚTNIČKA, Lubomír. Kdo útočí na Čechy? Okolí Bagrámu se hemží krutými povstalci. In: *natoaktual.cz* [online]. 5. 8. 2014 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/kdo-utoci-na-ceske-vojaky-v-afghanistanu-fdd-/na_zpravy.aspx?c=A140806_134535_na_zpravy_m00

- [55] SCHEINOST, Miroslav. *Konvence OSN a další dokumenty k organizovanému zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. ISBN 80-86008-91-6.
- [56] SHAW, Mark. Drug Trafficking And The Development Of Organized Crime In Post-Taliban Afghanistan. In: *United Nations Office on Drugs and Crime: Afghanistan's Drug Industry* [online]. 10 April 2008 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: http://www.unodc.org/pdf/Afgh_drugindustry_Nov06.pdf
- [57] VASETENKOV, Anton. Dictione pronunciation gallery. In: *mpd.ac* [online]. ©2017 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.mpd.ac/search>
- [58] RENO, William. *Warlord politics and African states*. London: Lynne Rienner Publishers, 1998. ISBN 1-55587-883-0.
- [59] MAIR, Stefan. The New World of Privatized Violence. In: *Friedrich Ebert Stiftung* [online]. February 2003 [cit. 2017-07-25]. Dostupné z: <http://library.fes.de/pdf-files/ipg/ipg-2003-2/artmair.pdf>
- [60] KOPP, Milan a Jan HRBÁČEK. I v Česku proudí peníze systémem hawala. In: *iROZHLAS.cz* [online]. 3. 10. 2005 [cit. 2017-07-25]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/i-v-cesku-proudi-penize-systemem-hawala_200510031035_mkopp
- [61] Co je to Mezinárodní humanitární právo? In: *Český červený kříž* [online]. 4. 9. 2017 Dostupné z: <http://www.cervenyriz.eu/cz/mhp/cojemhp.htm#23civil>
- [62] The 2016 Annual Report on the Protection of Civilians in Armed Conflict in Afghanistan. In: *UNAMA* [online]. February 2017 [cit. 2017-09-26]. Dostupné z: https://unama.unmissions.org/sites/default/files/protection_of_civilians_in_armed_conflict_annual_report_2016_final280317.pdf
- [63] *NATO handbook*. Brussels: NATO Public Diplomacy Division, 2006. ISBN 92-845-0178-4.
- [64] ISAF's mission in Afghanistan (2001-2014). In: *NATO* [online]. 1 September 2015 [cit. 2017-09-17]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_69366.htm
- [65] Bucharest Summit Declaration. In: *NATO* [online]. 8 May 2014 [cit. 2017-09-17]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/ua/natohq/official_texts_8443.htm
- [66] International Security Assistance Force (ISAF). In: *natoaktual.cz* [online]. ©2017 [cit. 2017-09-17]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_zpravy/mise_isaf.htm

- [67] How many foreign troops are in Afghanistan? In: *BBC* [online]. 15 October 2015 [cit. 2017-09-17]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-south-asia-11371138>
- [68] RESOLUTE SUPPORT: Nová mise NATO v Afghánistánu. In: *natoaktual.cz* [online]. ©2017 [cit. 2017-09-18]. Dostupné z: http://data.idnes.cz/soubory/na_knihovna/A151208_M02_023_FB1501_RESSUP.PDF
- [69] Resolute Support Mission (RSM): Key Facts and Figures. In: *NATO* [online]. March 2017 [cit. 2017-09-18]. Dostupné z: http://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2017_03/20170313_2017-03-RSM-Placemat.pdf
- [70] Kunduz hospital attack: MSF's questions remain as US military seeks no charges. In: *The Guardian* [online]. 29 April 2016 [cit. 2017-09-19]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/us-news/2016/apr/29/kunduz-hospital-attack-msf-us-military-charges>
- [71] USA budou pokračovat v boji proti teroristům v Afghánistánu, oznámil Trump. In: *Lidovky.cz* [online]. 22. 8. 2017 [cit. 2017-09-19]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/usa-budou-pokracovat-v-boji-proti-teroristum-v-afghanistanu-oznamil-trump-16p-/zpravy-svet.aspx?c=A170822_083548_In_zahranici_ELE
- [72] ISAF Mandate. In: *NATO* [online]. 29 April 2009 [cit. 2017-09-24]. Dostupné z: <http://www.nato.int/isaf/topics/mandate/>
- [73] EICHLER, Jan a Nik HYNEK. Hledání konsenzu o Afghánistánu jako promarněná příležitost. In: STRÍTECKÝ, Vít. *Česká zahraniční politika: mezi politickým (ne)zájmem a byrokratickou efektivitou*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011. ISBN 978-808-6506-937.
- [74] Afghanistan briefing: Helping secure Afghanistan's future. In: *NATO* [online]. ©2008 [cit. 2013-02-19]. Dostupné z: http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_publications/20120116_afghanistan2008-e.pdf
- [75] The significance and achievements of ISAF mission in Afghanistan. In: *Khaama Press* [online]. 24 May 2014 [cit. 2017-09-29]. Dostupné z: <http://www.khaama.com/the-significance-and-achievements-of-isaf-mission-in-afghanistan-8137>
- [76] OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, o. p. s., 2010. ISBN 978-80-87240-33-5.
- [77] FAJKUS, Břetislav. *Filosofie a metodologie vědy: Vývoj, současnost a perspektivy*. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1304-0.

- [78] BURIÁNEK, Jiří. *Systémová sociologie. Problém operacionalizace*. Praha: Univerzita Karlova, 1993. ISBN 80-7066-842-3.
- [79] ŠIROKÝ, Jan. *Publikování a prezentace výsledků vědy a výzkumu*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, o. p. s., 2010. ISBN 978-80-87240-41-0.
- [80] SWOT analýza odhalí pravdivou tvář vaší firmy a pomůže vám nahlédnout do budoucnosti. In: *iPodnikatel.cz* [online]. 26. 10. 2011 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <http://www.ipodnikatel.cz/Marketing/swot-analyza-odhali-pravdivou-tvar-vasi-firmy-a-pomuze-vam-nahlednout-do-budoucnosti.html>
- [81] PŘIBOVÁ, Marie et al. *Marketingový výzkum v praxi*. Praha: Grada Publishing, 1996. ISBN 80-7169-299-9.
- [82] The Population Estimates 2017-2018. In: *Central Statistics Organization* [online]. ©2017 [cit. 2018-02-03]. Dostupné z: <http://cso.gov.af/Content/files/فوس%20ن%20ىءءءء/Final%20Population%201396.pdf>
- [83] Reports on the protection of civilians in armed conflict. In: *UNAMA* [online]. ©2018 [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <https://unama.unmissions.org/protection-of-civilians-reports>
- [84] The 2017 Annual Report on the Protection of Civilians in Armed Conflict in Afghanistan. In: *UNAMA* [online]. February 2018 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: https://unama.unmissions.org/sites/default/files/afghanistan_protection_of_civilians_annual_report_2017_final_6_march.pdf
- [85] UNHCR Statistical Online Population Database: Sources, Methods and Data Considerations. In: *UNHCR* [online]. 1 January 2013 [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/statistics/country/45c06c662/unhcr-statistical-onlinepopulation-database-sources-methods-data-considerations.html?query=IDPdefinition#idps>
- [86] Reports of the Secretary-General: The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security. In: *UNAMA* [online]. ©2018 [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <https://unama.unmissions.org/search/node/The%20Situation%20in%20Afghanistan%20and%20its%20Implications%20for%20International%20Peace%20and%20Security>
- [87] Section 1225 Reports: Enhancing Security and Stability in Afghanistan. In: *U.S. Department Of Defense* [online]. ©2018 [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <https://www.defense.gov/News/Publications/>

- [88] Size of the ISAF military contingents. In: *Statista.com* [online]. 3 September 2014 [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/239539/afghanistan-military-contingents-of-the-isaf/>
- [89] Afghanistan Index. In: *The Brookings Institution* [online]. 10 January 2014 [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/07/index20140110.pdf>
- [90] Americký ministr obrany podepsal rozkaz k navýšení počtu vojáků v Afghánistánu. In: *novinky.cz* [online]. 31. 8. 2017 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/blizky-a-stredni-vychod/447901-americky-ministr-obrany-podepsal-rozkaz-k-navyseni-poctu-vojaku-v-afghanistanu.html>
- [91] Why we aren't 'winning' in Afghanistan. In: *The Washington Post* [online]. 10 August 2017 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/opinions/america-is-relying-too-much-on-military-power-in-afghanistan/2017/08/10/102a565e-7d19-11e7-a669-b400c5c7e1cc_story.html?utm_term=.7349f91a9280

10 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Afghánistán a jeho sousední státy	17
Obrázek 2 Afghánské provincie a jejich správní střediska	25
Obrázek 3 Etnické rozložení afghánské společnosti	30
Obrázek 4 Hranice odpovědnosti sborů Afghánské národní armády a hlavní divize	43
Obrázek 5 Aktivita povstaleckých skupin v Afghánistánu: srpen, 2016	51
Obrázek 6 Centra působení sil mise RS v Afghánistánu	65
Obrázek 7 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 1 dotazníkového šetření	91
Obrázek 8 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 2 dotazníkového šetření	92
Obrázek 9 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 3 dotazníkového šetření	93
Obrázek 10 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 4 dotazníkového šetření	94
Obrázek 11 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 5 dotazníkového šetření	95
Obrázek 12 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 6 dotazníkového šetření	96
Obrázek 13 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 7 dotazníkového šetření	97
Obrázek 14 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 8 dotazníkového šetření	98
Obrázek 15 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 9 dotazníkového šetření	99
Obrázek 16 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 10 dotazníkového šetření	100
Obrázek 17 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 11 dotazníkového šetření	101
Obrázek 18 Přehled odpovědí respondentů na otázku č. 12 dotazníkového šetření	102
Obrázek 19 Celkové počty usmrcených a zraněných civilních obyvatel.....	111
Obrázek 20 Počty usmrcených civilních obyvatel z pohledu zavinění.....	111
Obrázek 21 Počty zraněných civilních obyvatel z pohledu zavinění.....	112
Obrázek 22 Počty vnitřně vysídlených osob v důsledku konfliktu.....	114
Obrázek 23 Počty usmrcených a zraněných žen	115
Obrázek 24 Počty usmrcených a zraněných dětí.....	115
Obrázek 25 Počty incidentů proti školním a vzdělávacím institucím.....	116
Obrázek 26 Počty vykonaných soudů a udělených trestů mimo oficiální soudní strukturu	116
Obrázek 27 Útoky proti zdravotnickým zařízením a pracovníkům ve zdravotnictví	117
Obrázek 28 Celkové počty nasazených příslušníků ANA, ANP a NATO	117

11 SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK

Tabulka 1 Možné členění hrozeb dle specifických hledisek	37
Tabulka 2 Charakteristika respondentů z hlediska etnické příslušnosti	88
Tabulka 3 Charakteristika respondentů z hlediska dosaženého vzdělání	88
Tabulka 4 Charakteristika respondentů z hlediska jejich věku	89
Tabulka 5 SWOT analýza bezpečnosti civilního obyvatelstva v průběhu mise NATO ISAF	103
Tabulka 6 SWOT analýza bezpečnosti civilního obyvatelstva v průběhu mise RS.....	106
Tabulka 7 Komparativní analýza subjektivní bezpečnosti obyvatel Afghánistánu.....	110
Tabulka 8 Počty civilních obětí podle druhu incidentu.....	113

12 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 Dotazník pro kvantitativní výzkum v jazyce českém	I
Příloha 2 Dotazník pro kvantitativní výzkum v jazyce anglickém	IV
Příloha 2 Dotazník pro kvantitativní výzkum v jazyce anglickém	VII

Příloha 1 Dotazník pro kvantitativní výzkum v jazyce českém

DOTAZNÍK

Vážení občané Afghánistánu,

Jsem studentem Českého vysokého učení technického v Praze a v rámci své diplomové práce si Vás dovoluji požádat o vyplnění krátkého dotazníku.

Cílem dotazování je získat potřebné informace a zmapovat Vaše názory na mise NATO ISAF a Resolute Support, a to primárně z hlediska vlivu těchto misí na Vaši bezpečnost.

Vyplněním dotazníku přispějete k určitému poznání, zda uvedené mise splňují či nesplňují požadavky z hlediska zajištění Vaší bezpečnosti. Získaná data mohou být současně považována do jisté míry za určitou reflexi západnímu světu.

Dotazník je anonymní a veškerá zjištěná data budou sloužit pouze pro účely mé diplomové práce.

Předem Vám děkuji za Vaši ochotu podílet se tímto na mé práci a věřím, že Vám vyplnění dotazníku nezabere příliš času.

Vstupní informace:

Mise ISAF - zahájení 11. 08. 2003, ukončení 31. 12. 2014;

- v průběhu mise docházelo k postupnému navyšování počtů jednotek NATO;
- jednotky NATO prováděli převažující bojovou činnost;
- jednotky ANSF ve výstavbě.

Mise RS - zahájení 1. 1. 2015, mise stále trvá;

- v průběhu mise dochází k postupnému snižování počtů jednotek NATO;
- stávající jednotky NATO působí v zemi pouze jako asistenční;
- jednotky ANSF převzaly veškeré záruky za zajištění bezpečnosti v zemi.

Pro účely dotazníku prosím zohledněte události, které se staly v letech 2013 až 2016.

Použité zkratky:

ISAF - International Security Assistance Force

RS - Resolute Support

NATO - North Atlantic Treaty Organization

ANSF - Afghan National Security Forces

U následujících několika otázek prosím zvolte vždy jen jednu odpověď, která nejvíce charakterizuje Váš názor, a příslušné písmeno odpovědi označte kroužkem.

- 1.) Jak v současné době hodnotíte úroveň zajištění bezpečnosti ve Vaší provincii?
 - a) výborná
 - b) dobrá
 - c) vyhovující
 - d) nevyhovující
 - e) nevím

- 2.) Souhlasíte s tvrzením, že v průběhu mise ISAF byla Vaše bezpečnost zajištěna lépe než nyní?
- a) ano
 - b) spíše ano
 - c) ne
 - d) spíše ne
 - e) nevím
- 3.) Byli jste Vy nebo Vaše rodina v průběhu mise ISAF vystaveni nějaké formě násilí ze strany jednotek NATO nebo ANSF?
- a) ano, ze strany jednotek NATO
 - b) ano, ze strany jednotek ANSF
 - c) ano, ze strany jednotek NATO i ANSF
 - d) ne
 - e) nechci odpovědět
- 4.) Byli jste Vy nebo Vaše rodina v průběhu současné mise RS vystaveni nějaké formě násilí ze strany jednotek NATO nebo ANSF?
- a) ano, ze strany jednotek NATO
 - b) ano, ze strany jednotek ANSF
 - c) ano, ze strany jednotek NATO i ANSF
 - d) ne
 - e) nechci odpovědět
- 5.) Byli jste Vy nebo Vaše rodina v průběhu mise ISAF nebo RS vystaveni nějaké formě násilí ze strany organizovaného zločinu?
- a) ano, za mise ISAF
 - b) ano, za mise RS
 - c) ano, v průběhu obou misí
 - d) ne
 - e) nechci odpovědět
- 6.) Můžete z hlediska Vaší bezpečnosti posoudit míru aktivit organizovaného zločinu za trvání mise ISAF a nyní, za současné mise RS?
- a) za mise ISAF byla situace lepší než nyní
 - b) za mise RS je situace lepší než dříve
 - c) v průběhu obou misí nepocítuji žádný rozdíl
 - d) nejsem schopen posoudit
 - e) nechci odpovědět
- 7.) Představuje pro Vás současné hnutí Taliban větší bezpečnostní riziko, než za mise ISAF?
- a) ano
 - b) spíše ano
 - c) ne
 - d) spíše ne
 - e) nevím

- 8.) Domníváte se, že dřívější přítomnost jednotek NATO (v rámci mise ISAF) naopak vedla ke zhoršení bezpečnostní situace ve Vašem regionu?
- ano
 - spíše ano
 - ne
 - spíše ne
 - nevím
- 9.) Jak hodnotíte mise ISAF a RS z hlediska Vaší celkové bezpečnosti?
- za mise ISAF jsem se cítil celkově bezpečněji
 - za mise RS se cítím celkově bezpečněji
 - nepocítuji v tomto ohledu žádný rozdíl
 - nevím
- 10.) Jsou podle Vás jednotky ANSF schopny dlouhodobě zajistit bezpečnost ve Vašem regionu?
- ano
 - spíše ano
 - ne
 - spíše ne
 - nevím
- 11.) Domníváte se, že opětovné navýšení počtu jednotek NATO na Vašem území by vedlo k dlouhodobému zlepšení Vaší bezpečnosti?
- ano
 - spíše ano
 - ne
 - spíše ne
 - nevím
- 12.) Myslíte si, že by ukončení mise RS a úplné stažení jednotek NATO z Afghánistánu vedlo k lepší budoucnosti Vaší země?
- ano
 - spíše ano
 - ne
 - spíše ne
 - nevím

Provincie:

Kábul	Parván
-------	--------

Etnikum:

Tádžik	Paštun	Hazár	Uzbek	jiné
--------	--------	-------	-------	------

Dosažené vzdělání:

základní 1. st.	základní 2. st.	střední	vysokoškolské
-----------------	-----------------	---------	---------------

Věková kategorie:

23 - 29 let	30 - 39 let	40 - 49 let	50 - 59 let	nad 60 let
-------------	-------------	-------------	-------------	------------

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku a přeji úspěšný den plný zdraví Vám i Vaší rodině.

Příloha 2 Dotazník pro kvantitativní výzkum v jazyce anglickém

QUESTIONNAIRE

Dear citizens of Afghanistan,

I am a student of the Czech Technical University in Prague and in terms of my thesis, I kindly ask you to complete a short questionnaire.

The aim of this inquiry is to obtain the necessary informations and attitudes to the NATO missions, both ISAF and Resolute Support, primarily in terms of their impact on your personal safety.

By completing the survey you will contribute to a certain knowledge whether or not these missions meet the requirements in terms of ensuring your safety. Collected data can simultaneously be regarded to some extent as a form of reflection to the western world.

The questionnaire is anonymous and all recorded data will be used exclusively for the purpose of my thesis.

Thank you in advance for your time and effort to participate on my work and I do believe that filling the questionnaire will not take too much time.

Entry informations:

Mission ISAF - started 11. 08. 2003, ended 31. 12. 2014;

- constantly increasing numbers of NATO troops during the mission;
- most of combat operations conducted by NATO troops;
- ANSF units under construction.

Mission RS - started 1. 1. 2015, mission still continues;

- gradually reducing numbers of NATO troops during the mission;
- NATO troops now operating in the country as advisors mostly;
- ANSF assumed full responsibility for ensuring security in the country.

For the purpose of the questionnaire, please take into account the events that happened between years 2013 and 2016.

Used abbreviations:

ISAF - International Security Assistance Force

RS - Resolute Support

NATO - North Atlantic Treaty Organization

ANSF - Afghan National Security Forces

For the next few questions, please choose only one answer that best describes your opinion, and ring the relevant letter of your answer.

- 1.) How do you assess the current level of security in your province?
 - a) excellent
 - b) good
 - c) satisfactory
 - d) substandard
 - e) I do not know

- 2.) Do you agree that during the ISAF mission your safety was better than now?
 - a) yes
 - b) rather yes
 - c) no
 - d) rather no
 - e) I do not know

- 3.) During the ISAF mission, were you or your family exposed to some form of violence by NATO troops or ANSF?
 - a) yes, by NATO troops
 - b) yes, by the forces ANSF
 - c) yes, by both the NATO forces and ANSF
 - d) no, I were not
 - e) I do not want to answer

- 4.) Were you or your family exposed to some form of violence by NATO troops or ANSF, during the current RS mission?
 - a) yes, by NATO troops
 - b) yes, by the forces ANSF
 - c) yes, by both NATO forces and ANSF
 - d) no, I were not
 - e) I do not want to answer

- 5.) Were you or your family exposed to some form of violence from organized crime, during the ISAF or RS missions?
 - a) yes, during ISAF mission
 - b) yes, during RS mission
 - c) yes, during both missions
 - d) no
 - e) I do not want to answer

- 6.) From the perspective of your security, can you evaluate the extent of organized crime activities during the ISAF mission and now, during the current RS mission?
 - a) during ISAF mission, the situation was better than now
 - b) during RS mission, the situation is better than before
 - c) during both missions, I do not feel no difference between ISAF and RS
 - d) I am not able to judge
 - e) I do not want to answer

- 7.) Does the current Taliban movement represent a higher security risk than it did during the ISAF mission?
 - a) yes
 - b) rather yes
 - c) no
 - d) rather no
 - e) I do not know

- 8.) Do you think, that earlier presence of NATO troops during ISAF mission led to the deterioration of the security situation in your region?
- yes
 - rather yes
 - no
 - rather no
 - I do not know
- 9.) How do you evaluate the ISAF and RS missions in terms of your overall security?
- for the ISAF mission, I felt overall safer
 - for the RS mission, I feel overall safer
 - I do not feel in this regard no difference
 - I do not know
- 10.) Do you think, that ANSF units are capable to ensure long-term security of your region?
- yes
 - rather yes
 - no
 - rather no
 - I do not know
- 11.) Do you think that re-deployment of NATO troops and increase in their numbers in your territory would lead to long-term improvement of your safety?
- yes
 - rather yes
 - no
 - rather no
 - I do not know
- 12.) For the future of Afghanistan, do you think it is better to end the RS mission and to withdraw all NATO troops from the country?
- yes
 - rather yes
 - no
 - rather no
 - I do not know

Province:	Kabul	Parwan			
Ethnicity:	Tajik	Pashtun	Hazara	Uzbek	others
Educational attainment:	elementary	secondary	high	university	
Age category:	23 - 29 years	30 - 39 years	40 - 49 years	50 - 59 years	over 60 years

Thank you for completing the questionnaire and I wish you successful day full of health for you and your family.

Пříloha 3 Dotazník pro kvantitativní výzkum v jazyce Dari

سوالات چهار جوابه

- محترم شهروندان افغانستان ،
- من یکی از شاگردان پوهنتون چک در براک هستم ،
- به خاطر دریافت بیان نامه ام من صمیمانه خواهش میکنم که سوالات چهار جوابه ذیل را تکمیل نمایید .
- هدف از این تحقیق نامه برای به دست آوردن معلومات و رفتار ها و یا روش عملیات ناتو و هر دو آیساف و حمایت قاطع برای برخورد و حفظ امنیت شخصی شما میباشد . سهم شما برای تکمیل کردن این بررسی یقینن معلومات شما را نسبت به این ماموریت ها و ضرورت ها و تضمین امنیت خود شما میباشد .
- هم زمان معلومات دریافت شده میتواند بخاطری ارزیابی باز تابش یا معنکس شدن در جهان غرب شود . تمام سوالات چهار جوابه نامعلوم و معلومات دریافت شده خاصتاً بخاطری پایان نامه من است قبل از هم .
- تشکری بخاطری وقت زحمت و اشتراک کردن در پایان نامه من میکنم و من باور دارم در خانه پری این سوالات وقت زیاد تان رانه باشد .

معلومات دخولی :

- عملیات آیساف - شروع ۱۱/۸/۲۰۰۳ ختم ۳۱/۱۲/۲۰۱۴ ،
- پیوسته زیاد شدن تعداد عساکر قوای ناتو در هنگام عملیات ،
- زیاد تر عملیات رهبری شده است توسط قوای ناتو ،
- نیروی های امنیتی افغان نو تشکیل میباشد و یا تحت تشکیل میباشد .

- عملیات آرس - شروع عملیات ۱/۱/۲۰۱۵ و تا هنوز
جریان دارد ،
- فارغاً کاهش یافتن تعداد قوای ناتو
در جریان عملیات ،
- زیاد تر وقت قوای ناتو عملیات خود را
در مشوره دهی در کشور انجام میدهد ،
- نیرو های امنیتی افغان تمام مسولیت
های امنیتی در کشور به اهده دارند
بخاطر.

هدف و سوالات چهار جوابه لطفاً اتفاق های که در سال
۲۰۱۳ و الی ۲۰۱۶ به وقوع پیوست را در نظر بیگیرد .

مخفف های استفاده شده :

آی اس آف : نیروی های کمکی امنیتی بین الملل

آرس : حمایت قاطع

ناتو : سازمان معاهده اتلانتک شمالی

ای ان اس آن : نیرو های امینتی افغان

برای چند سوال بعدی لطفاً تنها یک جواب را انتخاب
کرده با در نظر داشت معلومات و جواب مناسب را در
ورق حلقه کنید .

۰.۱) اكنون چطور وضیت امنیتی را در ولایت تان ارزیابی میکند ؟

- الف : عالی
- ب : خوب
- ت : قناعت بخش
- ث : میانه
- ج : من نمی دانم

۰.۲) آیا موافق هستید که در جریان عملیات نیروهای آیساف امنیت خوب تر داشتید نسبت به حال ؟

- الف : بلی
- ب : نسبی بلی
- ت : نخیر
- ث : نخیر یک اندازه
- ج : من نمی دانم

۰.۳) در جریان عملیات ایساف ، آیا کسی از فامیل شما در معرض خوشنت از طرف قوای ناتو و یا نیروهای امنیتی ملی افغان قرار گرفته بودید ؟

- الف : بلی ، از طرف قوای ناتو
- ب : بلی ، از طرف قوای افغان
- ت : بلی ، توسط هردو قوای
- ث : نخیر
- ج : نمی خواهم این سوال را جواب بدهم

۰.۴) آیا شما و فامیل شما از طرف قوای ناتو و یا قوای امنیتی ملی افغان در جریان عملیات کمک های پابرجا در معرض خوشنت قرار گرفته بودند ؟

- الف : بلی ، از طرف قوای ناتو
- ب : بلی ، از طرف قوای افغان
- ت : بلی ، توسط هردو قوای
- ث : نخیر
- ج : نمی خواهم این سوال را جواب بدهم

۵. آیا شما و یا فامیل شما از طرف قوای آیساف گروه جنگجو و یا کمک های حمایت قاطع در جای و در جریان عملیات در معرض خوشنت قرار گرفته بودند ؟

- الف : بلی ، در هنگام عملیات آیساف
- ب : بلی ، در هنگام عملیات نیروهای حمایت قاطع
- ت : بلی ، در هنگام عملیات هر دو قوای
- ث : نخیر
- ج : نمی خواهم جواب بدهم

۶. از نظر شما امنیت و حد اندازه فعالیت های جرایم جنایی را در هنگام عملیات آیساف و مال در جریان عملیات کمک های حمایت قاطع چطور ارزیابی میکند ؟

- الف : در هنگام عملیات ایساف ، وضیت خوب تر بود از حال
- ب : در هنگام عملیات کمک حمایت قاطع وضیت خوب تر بود از حال
- ت : در جریان هر دو قوا کدام فرق احساس نشد
- ث : من قضاوت نمی کنم
- ج : من جواب این سوال را نمی دهم

۷. آیا حالی تحریکات طالبان زیاتر به خطر انداختن امنیت شده است نسبت به هنگام عملیات آیساف.پ ؟

- الف : بلی
- ب : نسبی بلی
- ت : نخیر
- ث : نخیر یک اندازه
- ج : من نمی دانم

۰.۸) آیا فکر میکند ،موجودیت قوای ناتو در هنگام عملیات آیساف باعث بدتر شده اوضا امنیتی در ساحه شما شده بود ؟

- الف : بلی
- ب : نسبی بلی
- ت : نخیر
- ث : نخیر یک اندازه
- ج : من نمی دانم

۰.۹) شما از عملیات آیساف و کمک های حمایت قاطع را در تمام وضعیت امنیتی چطور ارزیابی میکند ؟

الف : در عملیات آیساف من احساس امن میکردم

ب : در عملیات کمک های حمایت قاطع من احساس امن میکنم

- ت : من احساس فرق نمی کنم
- ث : من نمی دانم

۰.۱۰) آیا شما فکر میکند نیروهای ملی امنیتی افغان توانایی تضمین امنیت دراز مدد را دارند ؟

- الف : بلی
- ب : نسبی بلی
- ت : نخیر
- ث : نخیر یک اندازه
- ج : من نمی دانم

۰.۱۱) آیا فکر میکند افزایش دوباره نیروهای ناتو و تعداد شان در قلمرو شما باعث بهبود وضیت امنیتی شما در دراز مدد میشود؟

- الف : بلی
- ب : نسبی بلی
- ت : نخیر
- ث : نخیر یک اندازه
- ج : من نمی دانم

۱۲. بخاطر آینده افغانستان آیا فکر میکند این بهتر خواهد بود که ماموریت حمایت قاطع و بیرون ساختن تمام قوای ناتو از کشور خاتمه یابد ؟

- الف : بلی
 ب : نسبی بلی
 ت : نخیر
 ث : نخیر یک اندازه
 ج : من نمی دانم

			پروان	کابل	ولایت:
و غیره	اوزبک	هزاره	پشتون	تاجک	میلیت:
	پوهنتون	لیسه	متوسط	ابتدایه	درجه تحصیل:
بالتر از ۶۰ سال	۵۹ تا ۵۰ سال	۴۹ تا ۶۰ سال	۳۹ تا ۳۰ سال	۲۹ تا ۲۳ سال	درجه بندی:

تشکر از تکمیل کردن این سوالات چهار جوابه امروزو کامیابی و صحت مندی شما و فامیل شما را میخواهم .